

Q. HORATII

FLACCII

POEMAT A,

Ex castigationibus observationibusque
BENTLEII, CUNINGAMII &
SANADONIS emendata.

L O N D I N I:

Impensis JOANNIS NOURSE ad Insigne
Agni extra Portam vulgo dictam
Temple Bar. MDCCXL.-a-

ИТАЯОН

FLACI

P O E M A T A

Ex-officio members: observant

LOVELL

1891

resilient against future shocks

1950-1951

JO. ALB.

FABRICIO

S. P. D.

M. G. MERVILLIUS.

Romanum Æoliæ alitem Ca-
menæ

(Terſum quem critico triumviratu
Feciſſem ô utinam politioſem !)

FABRICI, tibi doque confecroque,
FABRICI, optime dux, ſagax & i-
dem

A 3

Ple-

iv DEDICATIO.

Plerumque ambigui arbiter laboris.
Nec, si in me tuus usque amor favor-
que

Illuxit, pretiosiore dono

Favorem merear tuum atque amo-
rem.

Quis nam in monte sacro poeta lu-
strat

Lauri arbutaque myrteosque saltus
FLACCO, deliciis tuis meisque,

Aut venustior elegantiorve ?

Sive in gramine, qua fugax laborat
Obliquo trepidare lympa rivo,

Beat se veteris notâ Falerni :

Seu gratâ Glyceram protervitate

Lubricam nimis aspici, levique

Quod jam sævitiâ osculum negabat,

Nunc captare Licymniam occupan-
tem ;

Aut Jovem canit ac Deos, ducumque

Mores factaque, mittit ac fremen-
tem

Neronis medios equum per ignes :

Seu

D E D I C A T I O. v

Seu quid turpe, quid utile atque pul-
chrum,

Quid non, Crantore dicit & Chry-
sippo

Planius; meliusve fortiusque

Acri ridiculum secare magnas

Doctus res, sale defricat facetus

Urbem, & quâ nitidus per ora quis-
que,

Introrsum niger, ambulare gestit,

Pellem detrahit integer dolosam,

Hinc est carmine quem Catulliano,

FABRICI, tibi doque confecroque,

Duro Musæ opere heu! laboriosæ:

Quæ quondam indocili levis juventâ,

Altricis fugiens sinum Latinæ,

Jamdudum patriam colit Camenam.

O semper stolidè levis juventa !

O stultè indocilis juventa semper !

Cui nî tempora fausta credidissẽm,

Orbi pars bona fortè literato

Olim accedere non satis nequibam,

Haud ignobile jam decus Penatum;

Quem

vi

DEDICATIO.

Quem nunc obditum ab invidis te-
nebris

Nec norunt neque jam vident Pena-
tes.

At contra alite tu secundiori,
Summâ vi ingenii scientiæque
Et Larum decus, orbis atque lumen,
Celsum vertice tangis alto Olym-
pum :

Hæc solers monumenta condidisse,
Queis non imber edax, neque impo-
tentes

Venti, aut innumeranda transeuntûm
Annorum series nocere possit.

O felix nimis, haud levis, juventa!

O nimis, docilis juventa, felix!

PRÆ-

PRÆFATIO.

TOT inter viros doctos qui in HORATII operam navarunt, nulli sanè melius de eo meriti sunt quàm BENTLEIUS & CUNINGAMIUS, Anglus ille, hic Scotus, SANADOQUE noster; qui scriptis melioris notæ codicibus curiosè evolutis, criticæque facie & acumine ingenii simul adhibitis, vatem hunc eximium ab voracis ævi Grammaticorumque futilium injuriis vindicare studuerunt. Ex his tribus diligenter collatis, en tibi, erudite Lector, moduli commodioris HORATII meum, quem tecum ubicunque faciliè portes, otiosarum comitem viarum aut deambulationum.

Quâ autem methodo in contextu, quem purissimum exhibere mihi curæ fuit singulari, usus sim, si fortè roges, scire sit tibi satis, nullam in eo lectionem, correctionem, orthographiam occurrere, quæ non uni, vel alteri,

viii P R Æ F A T I O.

alteri, vel cuique trium quos contuli Criticorum, accepta adprobataque sit, exceptis paucis quæ sequuntur emendatiunculis.

Lib. II. Carm. VII. v. 3.

Quis te redonavit Quiritum
Dis patriis, Italoque cœlo?

Ubique reperias Quiritem. At hercle quid hîc sibi Quiritem velit, quid in sensum salis adferat, nec video, nec, puto, videre est. Cum Quiritum lucidè prodit sententia, & sibi optimè constat phrasis: Quis te redonavit Dis patriis Quiritum, Italoque cœlo? Nec contra valeret hæc observatio, scilicet HORATIUM Lib. I. Carm. I. & Lib. IV. Carm. XIV. Quiritium dixisse, cum idem dixerit sapientum, Lib. II. Sat. III. & sapientium, Lib. III. Carm. XXI. Clientum, Lib. ej. Carm. V. & Clientium, Carm. I. & Lib. II. Carm. XVIII. Parentum, Lib. I. Carm. II. Lib. II. Carm. XX. & Lib. III. Carm. VI. & Parentium ej. Lib. Carm. XXIV.

Lib. II. Carm. XIII. init.

Ille & nefasto te posuit die
(Quicumque) primum &c.

Verba

Verba eadem, dispenctio tantum alia. Quicunque; subauditur est. Alioquin ordo profecto claudicat. Vide, si plura cupis, meas eo loco notulas ad DACERII HORATIUM.

Lib. ej. Carm. XIV. v. 27.

—————Et mero
Tinget pavementum superbus.

Alii superbum, alii superbo legunt, & Sanado superbis. Quo jure superbus prætulerim, in iisdem suo loco notulis explicui.

Majori poematum parti annum quam accuratissime adscripsi, & asterisco distinguitur quicunque certior est.

Hæc sunt omnia quæ mutavi. An feliciter fecerim, acutæ naris hominibus judicandum relinquam. Sin minus, levia sunt quæ mihi benignè condonent spero, quippe quem impotenti quæque corrigendi prurigine nequaquam titillari, hoc saltem exemplo satis patet. Vale, Lector æque, & fruiere.

2. O I T A T E A I T

1. The first thing I noticed when I stepped out of the plane was the cold air. It was a sharp contrast to the warm air of the plane. I had heard that the weather in the mountains was cold, but I didn't realize how cold it would be. I was wearing a light jacket, and I was sure I would need a heavier one soon. I had heard that the weather in the mountains was cold, but I didn't realize how cold it would be. I was wearing a light jacket, and I was sure I would need a heavier one soon.

1950-1951

11

Therapeutic potential of the drug.

1. *De la formation du système nerveux.*
 2. *De la formation du système musculaire.*
 3. *De la formation du système osseux.*
 4. *De la formation du système circulatoire.*
 5. *De la formation du système respiratoire.*
 6. *De la formation du système digestif.*
 7. *De la formation du système excréteur.*
 8. *De la formation du système reproducteur.*
 9. *De la formation du système sensoriel.*
 10. *De la formation du système intellectuel.*

OH 9

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER I.

CARMEN I.

AD CILNIUM MÆCENATEM.

*Alios aliis studiis duci: se lyrici vatis gloriam
ambire, unius Mæcenatis iudicio obtinendam.*

MÆCENAS atavis edite regibus,
O & præsidium & dulce decus me-
um:

Sunt quos curriculo pulverem Olym-
pium

Collegisse juvat, metaque servidis

Evitata rotis, palmaque nobilis

Terrarum dominos evehit ad Deos.

Hunc, si mobilium turba Quiritium

Certat tergemini tollere honoribus:

Illum, si proprio condidit horreo

Quidquid de Libycis verritur areis: 10

Gaudentem patrios findere sarculo

Agros; Attalicis conditionibus

Numquam dimoveas, ut trabe Cypriâ

Myrtoum, pavidus nauta, secet mare.

B

Luctan-

Luctantem Icariis fluctibus Africum 15
 Mercator metuens, otium & oppidi
 Laudat rura sui : mox reficit rates
 Quassas, indocilis pauperiem pati.
 Est qui nec veteris pocula Massici,
 Nec partem solido demere de die 20
 Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
 Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacrae.
 Multos castra juvant, & lituo tubæ
 Permissus sonitus, bellaque matribus
 Detestata. Manet sub Jove frigido 25
 Venator teneræ conjugis immemor ;
 Seu visa est catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 Me doctarum ederæ præmia frontium
 Dīs miscent superis ; me gelidum nemus, 30
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo ; si neque tibia
 Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 Quòd si me lyricis vatibus inseris, 35
 Sublimi feriam sidera vertice.

C A R M E N II.

* A. U. C. DCCXXVII.

A D A U G U S T U M.

*Occasione portentorum, quæ anno ineunte conti-
 gerant, Augustum Horatius à deponendo
 principatu debortatur.*

JAM satis terris nivis atque diræ
 Grandinis misit Pater, & rubente
 Dexterâ sacras jaculatus arces
 Terruit urbem ;

CARMINUM LIB. I. 3

Terruit gentes, grave ne rediret 5

Seculum Phyrhæ nova monstra questæ ;

Omne cùm Proteus pecus egit altos

Visere montes ;

Piscium & summâ genus hæsit ulmo,

Nota quæ sedes fuerat pâlumbis ; 10

Et superjecto pavidæ natarunt

Æquore damæ.

Vidimus flavum Tiberim, retortis

Litore Etrusco violenter undis,

Ire disiectum monumenta regis, 15

Templaquæ Vestæ ;

Iliæ dum se nimiùm querenti

Jactat ultorem, vagus & sinistrâ

Labitur ripâ, Jove non probante, u-

xorius amnis. 20

Audiet cives acuisse ferrum,

Quo graves Persæ meliùs perirent ;

Audiet pugnæ vitio parentum

Rara juvenus.

Quem vocet Divùm populus ruentis 25

Imperî rebus ? Prece quâ fatigent

Virgines sanctæ minùs audientem

Carmina Vestam ?

Cui dabit partes scelus expiandi

Juppiter ? Tandem venias, precamur, 30

Nube candentes humeros amictus,

Augur Apollo :

Sive tu mavis, Erycina ridens,

Quam Jocus circum volat & Cupido :

Sive neglectum genus & nepotes 35

Respicias auctor,

Heu ! nimis longo fatiate ludo,

Quem juvat clamor, galeæque leves,

Acer & Marfi peditis cruentum

Vultus in hostem : 40

Sive mutatâ juvenem figurâ

Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maïæ, patiens vocari
Cæsaris ultor.

Serus in cœlum redeas, diuque

45

Lætus interfis populo Quirini;

Neve te nostris vitiis iniquum

Ocior aura

Tollat. Hic magnos potiùs triumphos,

Hic ames dici pater atque princeps;

50

Neu finas Medos equitare inultos,

Te duce, Cæsar.

C A R M E N III.

* A. U. C. DCCXXXV.

A D N A V E M

Quâ Virgilius Athenas proficiscens
vehebatur.

*Virgilio faustam navigationem precatur Horatius,
& impiam hominum audaciam inseclatur.*

SIC te Diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida fidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictis aliis præter Iapyga,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium; finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves animæ dimidium meæ.
Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum

5

10

Decer-

Decertantem Aquilonibus,
 Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti;
 Quo non arbiter Hadriæ 15
 Major, tollere seu ponere vult freta.
 Quem mortis timuit gradum,
 Qui fixis oculis monstra natantia,
 Qui vidit mare turgidum, &
 Infames scopulos Acroceraunia? 20
 Nequicquam Deus abscidit
 Prudens Oceano dissociabili
 Terras, si tamen impie
 Non tangenda rates transfiliunt vada.
 Audax omnia perpeti 25
 Gens humana ruit per vetitum & nefas.
 Audax Iapeti genus
 Ignem fraude malâ gentibus intulit.
 Post ignem ætheriâ domo
 Subductum, Macies, & nova Febrium 30
 Terris incubuit cohors.
 Semotique prius tarda Necessitas
 Leti corripuit gradum.
 Expertus vacuum Dædalus æra
 Pennis non homini datis. 35
 Perrupit Acheronta Hercules labor.
 Nil mortalibus ardui est.
 Cælum ipsum petimus stultitiâ, neque
 Per nostrum patimur scelus
 Iracunda Jovem ponere fulmina. 40

CARMEN IV.

AD SESTIUM.

*Veris adventu & vitæ brevitæ nos ad hilaritatem
invitari.*

Solvitur acris hyems gratâ vice veris & Fa-
vonî,

Trahuntque siccæ machinæ carinas.

Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator
igni;

Nec prata canis albicant pruinis.

Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente
lunâ; 5

Junctæque Nymphis gratiæ decentes
Alternò terram quatunt pede: dum graves Cy-
clopum

Vulcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire
myrto,

Aut flore, terræ quem ferunt solutæ. 10

Nunc & in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agnâ, five malit hædo.

Pallida Mors æquo pulsât pede pauperum taber-
nas.

Regumque turres. O beate Sesti,

Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare
longam. 15

Jam te premet nox, fabulæque Manes,

Et domus exilis Plutonia: quò simul mearis,

Nec regna vini fortiere talis,

Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet ju-
ventus

Nunc omnis, & mox virgines tepebunt. 20

C A R-

CARMEN V.

AD PYRRHAM.

Miseros esse qui illius amore teneantur, se ex eo, tanquam è naufragio, enataſſe.

QUIS multâ gracilis te puer in roſâ
 Perfuſus liquidis urget odoribus
 Grato, Pyrrha, ſub antro?
 Cui flavam religas comam,
 Simplex munditiis. Heu, quoties fidem 5
 Mutatoſque Deos flebit, & aſpera
 Nigris æquora ventis
 Emirabitur inſolens!
 Qui nunc te fruitur credulus aurê ;
 Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem 10
 Sperat, neſcius auræ
 Fallacis. Miſeri, quibus
 Intentata nites! Me tabulâ ſacer
 Votivâ paries indicat uvida
 Suspendiſſe potenti 15
 Veſtimenta maris Deo.

CARMEN VI.

A. U. C. DCCXXV.

AD MARCUM VIPSANIUM
 AGRIPPAM.

*Se jocoſis verſibus natum, bellicis virtutibus celebran-
 dis minimè parem eſſe.*

SCRIBÊRS Vario fortis, & hoſtium
 Viſtor, Mæonii carminis aliti,

Quam rem cunque ferox, navibus aut equis,
Miles te duce gesserit.

Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum cedere nescii,

Nec cursus duplicis per mare Ulyssæi,

Nec sævam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia: dum pudor,

Imbellisque lyræ Musa potens vetat

10

Laudes egregii Cæsaris & tuas

Culpâ deterere ingeni.

Quis Martem tunicâ testum adamantinâ

Dignè scripserit, aut pulvere Troïo

Nigrum Merionen, aut ope Palladis

15

Tydiden Superis parem?

Nos convivia, nos prælia virginum

Sectis in juvenes unguibus acrium

Cantamus, vacui, five quid urimur,

Non præter solitum leves.

20

C A R M E N VII.

AD LUCIUM MUNATIUM PLANCUM.

*Tiburtini secessus amœnitatem describit. Proposito
Teucris exemplo hortatur ut vino curas eluat.*

L Audabunt alii claram Rhodon, aut Mity-
lenen,

Aut Ephesum, bimarive Corinthi

Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Del-
phos

Insignes, aut Theßala Tempe.

Sunt quibus unum opus est intactæ Palladis
arces

5

Car-

CARMINUM LIB. I. 9

Carmine perpetuo celebrare, &
 Undique decerptam fronti præponere olivam.
 Plurimus in Junonis honorem
 Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenæ.
 Me nec tam patiens Lacedæmon, 10
 Nec tam Larissæ percussit campus opimæ,
 Quàm domus Albunæ resonantis,
 Et præceps Anio, ac Tiburni lucus, & uda
 Mobilibus pomaria rivis.
 * * * * *
 * * * * *
 Albus ut obscuro deterget nubila cælo 15
 Sæpe Notus, neque parturit imbres
 Perpetuò : sic tu sapiens finire memento
 Tristitiam, vitæque labores
 Molli, Plance, mero ; seu te fulgentia signis
 Castra tenent, seu densa tenebit
 Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
 Cùm fugeret, tamen uda Lyæo
 Tempora populeâ fertur vinxisse coronâ,
 Sic tristes adfatus amicos :
 Quò nos cunque feret melior fortuna parente, 25
 Ibimus, ô socii comitesque.
 Nil desperandum Teucro duce, & auspice Teucro :
 Certus enim promisit Apollo
 Ambiguam tellure novâ Salamina futuram.
 O fortes, pejoraque passi 30
 Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas :
 Cras ingens iterabimus æquor.

C A R M E N VIII.

A D LYDIAM.

*Lydiæ exprobrat, quòd juvenem turpi amore
implicatum apud se retineat, & ab honestis
exercitationibus avocet.*

LYDIA, dic, per omnes
Te Deos oro, Sybarin
Cur properas amando

Perdere ? cur apricum
Oderit campum, patiens
Pulveris atque solis ?

Cur neque militaris,
Inter æquales equitat,
Gallica nec lupatis

Temperat ora frænis ?
Cur timet flavum Tiberim
Tangere ? cur olivum

Sanguine viperino
Cautiùs vitat ; neque jam
Livida gestat armis

Brachia, sæpe disco,
Sæpe trans finem jaculo
Nobilis expedito ?

Quid latet, ut marinæ
Filium dicunt Thetidos
Sub lacrymosa Trojæ

15

20

Fune-

CARMINUM LIB. I. II

Funera ; ne virilis
Cultus in cædem & Lycias
Proriperet catervas ?

CARMEN IX.

AD THALIARCHUM.

Hortatur ad hyemem hilarè transfigendam.

VIDES ut altâ stet. nive candidum
Soracte, nec jam sustineant onus
Sylvæ laborantes, geluque
Flumina constiterint acuto.
Dissolve frigus, ligna super foco 5
Largè reponens ! atque benigniùs
Deprome quadrimum Sabinâ,
O Thaliarche, merum diotâ.
Permitte Divis cætera ; qui simul
Stravere ventos æquore fervido. 10
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid sit futurum cras, fuge quærere ; &
Quem Fors dierum cunque dabit, lucro
Adpone ; nec dulces amores 15
Sperne, puer, neque tu choreas.
Donec virenti canities abest.
Morosa ; nunc & campus, & aræ,
Lenesque sub noctem susurri
Compositâ repetantur horâ : 20
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ risus ab angulo,
Pignusque dereptum lacertis,
Aut digito malè pertinaci.

CARMEN X.

IN MERCURIUM HYMNUS.

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, & decoræ

More palæstræ;

Te canam magni Jovis ac Deorum
Nuncium, curvæque lyrae parentem,
Callidum quidquid placuit jocosum

Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetrâ

Risit Apollo.

Quin & Atridas, duce te, superbos
Ilio dives Priamus relicto,
Thessalosque ignes, & iniqua Trojæ

Castra fefellit.

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgæque levem coerces
Auræ turbam, superis Deorum

Gratus & imis.

CARMEN XI.

AD LEUCONOEN.

Abjiciendam crastini sollicitudinem, hodie vivendum.

TU ne quaeris (scire nefas) quem mihi,
quem tibi

Finem

CARMINUM LIB. I. 13

Finem Dî dederint, Leuconoe; neu Babylonios
Tentaris numeros. Ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hyemes, seu tribuit Juppiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum, sapias, vinâ liques, & spatio brevi
Spem longam refeces. Dum loquimur, fugerit
invida

Ætas. Carpe diem, quàm minimùm credula
postero.

CARMEN XII.

A. U. C. DCCXXXI.

HYMNUS AD JOVEM.

*Adulatus Augustum Horatius, Marcellum laudat,
& utrique eximîa tum Deorum tum heroum
exempla proponit.*

QUEM virum aut heroa Iyrâ, vel acri
Tibiâ, sumis celebrare, Chio?

Quem Deum? cujus recinet jocosa

Nomen imago,

Aut in umbrosis Heliconis oris

Aut super Pindo, gelidove in Hæmo:

Unde vocalem temerè insequuntæ

Orphea sylvæ,

Arte maternâ rapidos morantem

Fluminum lapsus, celeresque ventos,

Blandum & auritas fidibus canoris

Ducere quercus.

Quid prius dicam solitis Parentis

Laudibus? qui res hominum ac Deorum;

Qui mare ac terras, variisque mundum

Temperat horis

Unde

Unde nîl majus generatur ipso ;
 Nec viget quidquam simile, aut secundum :
 Proximos illi tamen occupavit
 Pallas honores. 20

Præliis audax neque te filebo,
 Liber, & sævis inimica virgo
 Belluis : nec te, metuende certâ
 Phœbe sagittâ.

Dicam & Alciden, puerosque Ledæ, 25
 Hunc equis, illum superare pugnâ
 Nobilem : quorum simul alba nautis
 Stella refulsit,

Defluit saxis agitatus humor,
 Concidunt venti, fugiuntque nubes ; 30
 Et minax (sic Dî voluere) ponto
 Unda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum
 Pompilî regnum memorem, an superbos
 Junii fasces, dubito, an Catonis 35
 Nobile letum.

Regulum & Scauros, animæque magnæ
 Prodigum, Pœno superante, Paulum,
 Gratus insigni referam Camenâ,
 Fabriciumque. 40

Hunc & incomitis Curium capillis]
 Utilem bello tulit, & Camillum
 Sæva paupertas, & avitus apto.
 Cum lare fundus.

Crescit occulto, velut arbor, ævo 45
 Fama Marcelli : micat inter omnes
 Julium fidus, velut inter ignes
 Luna minores.

Gentis humanæ pater atque custos
 Orte Saturno, tibi cura magni 50
 Cæsaris fatis data : tu secundo
 Cæsare regnes.

Ille seu Parthos Latio imminentes

Egerit

CARMINUM LIB. I. 15

Egerit iusto domitos triumpho :
 Sive subjectos Orientis oræ 55
 Seras & Indos ;
 Te minor latum reget æquus orbem ;
 Tu gravi curru quaties Olympum ;
 Tu parum cassis inimica mittes
 Fulmina lucis. 60

CARMEN XIII.

AD LYDIAM.

Dolet sibi Telephum anteponi.

CUM tu, Lydia, Telephi
 Cervicem roseam, cerea Telephi
 Laudas brachia, vae, meum
 Fervens difficili bile tumet jecur.
 Tunc nec metis mihi, nec color
 Certâ sede manet ; humor & in genas
 Furtim labitur, arguens
 Quàm lentis penitus macerer ignibus.
 Uror, seu tibi candidos
 Turparunt humeros immodicæ mero 10
 Rixæ ; sive puer furens
 Impressit memorem dente labris notam.
 Non, si me satis audias,
 Speres perpetuum, dulcia barbarè
 Lædentem oscula, quæ Venus 15
 Quintâ parte sui nectaris imbuit.
 Felices ter & ampliùs,
 Quos irrupta tenet copula ; nec malis
 Divulsus querimoniis
 Supremâ citiùs solvet Amor die !

CAR-

C A R M E N XIV.

* A. U. C. DCCXXVI.

Per continuam translationem à navì ductam imminentes Romanis calamitates denunciat, si Octavianum patiuntur ab Reipublicæ gubernaculis discedere.

O Navis, referent in mare te novi
 Fluctus ? O ! quid agis ? Fortiter occupa
 Portum. Nonne vides ut
 Nudum remigio latus,
 Et malus celeri faucibus Africo,
 Antennæque gemant, ac sine funibus
 Vix durare carinæ
 Possint imperiosius
 Æquor ? Non tibi sunt integra lineæ ;
 Non Dî, quos iterum pressa voces malo.
 Quamvis Pontica pinus,
 Sylvæ filia nobilis,
 Jactes & genus & nomen inutile :
 Nil pictis timidus navita puppibus
 Fidit. Tu, nisi ventis
 Debés ludibrium, cave.
 Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
 Nunc desiderium, curaque non levis,
 Interfusa nitentes
 Vites æquora Cycladas.

CARMINUM LIB. I. 17

CARMEN XV.

* A. U. C. DCCXXII.

*Proposito Paridis exemplo, Antonium à Cleopatra
amoris & à bello civili deterret.*

P Astor cùm traheret per freta nāvibus
Idæis Helenen perfidus hospitam ;
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. Malâ ducis avi domum, 5
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adest viris
Sudor ! Quanta moves funera Dardanæ 10
Genti ! Jam galeam Pallas & ægida,
Currusque & rabiem parat.
Nequicquam, Veneris præsidio ferox,
Pectus cæsariem, grataque scæminis
Imbelli citharâ carmina divides : 15
Nequicquam thalamo graves
Hastas & calami spicula Cnossii
Vitabis, strepitumque, & celerem sequi
Ajacem : tamen, heu serus, adulteros
Crines pulvere collines. 20
Non Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Nestora respicis ?
Urgent impavidi te Salaminii
Teucerque, & Sthenelus sciens
Pugnæ ; five opus est imperitare equis, 25
Non auriga piger. Merionen quoque
Nosces. Ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre :
Quem tu, cervus uti vallis in alterâ

Visum

Vifum parte lupum graminis immemor, 30
 Sublimi fugies mollis anhelitu,
 Non hoc pollicitus tuæ.
 Iracunda diem proferet Iljo
 Matronisque Phrygum classis Achillei.
 Post certas hyemes uret Achæius 35
 Ignis Pergameas domos.

C A R M E N XVI.

A D T Y N D A R I D E M.

*Gratidiam Tyndaridis matrem Horatius maledicis
 versibus laceraverat. Offensum filix animum
 lenire aggreditur, iracundiæ impotentiam
 maximè causando.*

O Matre pulchrâ filia pulchrior,
 Quem criminosis cunque voles modum
 Pones iambis; five flammâ,
 Sive mari libet Hadriano.
 Non Liber æquè, non adytis quatit 5
 Mentem sacerdotum incola Pythius,
 Non Dyndimene, non acuta
 Si geminant Corybantes æra,
 Tristes ut iræ: quas neque Noricus
 Deterret ensis, nec mare naufragum, 10
 Nec sævus ignis, nec tremendo
 Jupiter ipse ruens tumultu.
 Fertur Prometheus addere principi
 Limo coactus particulam undique
 Defectam, & infani leonis 15
 Vim stomacho adposuisse nostro.
 Iræ Thyesten exitio gravi
 Stravere, & altis urbibus ultimæ
 Stetere causæ, cur perirent
 Funditus, imprimeretque muris 20
 Ho-

CARMINUM LIB. I. 19

Hostile aratrum exercitus insolens.

Compesce mentem. Me quoque pectoris

Tentavit in dulci juventâ

Fervor, & in celeres iambos

Misit furentem. Nunc ego mitibus 25

Mutare quero tristitia : dum mihi

Fias recantatis amica

Opprobriis, animumque reddas.

CARMEN XVII.

ADEANDEM.

*Tyndaridi Horatius in Sabinâ villâ certum adversus
Cyri proterviam offert perfugium.*

VELOX amœnum sæpe Lucretilem

Mutat Lycæo Faunus, & igneam

Defendit æstatem capellis

Usque meis, pluviosque ventos.

Impune tutum per nemus arbutos 5

Quærunt latentes & thyma devixæ

Olentis uxores mariti ;

Nec virides metuunt colubras,

Nec Martiales hæduleæ lupos ;

Utcunque dulci, Tyndari, fistulâ 10

Valles, & Usticæ cubantis

Levia personuere saxa.

Dî me tuentur ; Dîs pietas mea

Et Mæsa cordi est. Hic tibi copia

Manabit ad plenum benigno 15

Ruris honorum opulenta cornu.

Hic in reductâ valle, Caniculæ

Vitabis æstus, & fide Teiâ

Dices laborantes in uno

Penelopen vitreamque Circen. 20

Hic innocentis pocula Lesbii

Duces

Duces sub umbrâ : Nec Semeleius
 Cum Marte confundet Thyoneus
 Prælia : nec metues protervum
 Suspecta Cyrum, ne malè dispari 25
 Incontinentes injiciat manus,
 Et scindat hærentem coronam
 Crinibus, immeritamque vestem.

C A R M E N XVIII.

M A D I V A R U M.

*Miseram esse abstemiorum vitam, ebriosorum mi-
 seriores.*

NULLAM, Vare, sacrâ vite priùs severis
 arborem
 Circa mite solum Tiburis, & mœnia Catili.
 Siccis omnia nam dura Deus proposuit : neque
 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
 Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem
 crepat ?
 Quis non te potiùs, Bacche pater, teque, decens 5
 Venus ?
 At ne quis modici transfiliat munera Liberi,
 Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
 Debellata : monet Sithoniis non levis Evyus ;
 Cùm fas atque nefas exiguo fine libidinum 10
 Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassæu,
 Invitum quatiam ; nec variis obsita frondibus
 Sub divum rapiam. Sæva tene cum Berecynthio
 Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus Amor sui,
 Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem ; 15
 Arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

CARMEN XIX.

DE GLYCERA.

Se illius amore uri.

MATER sæva Cupidinum,
Thebanæque jubet me Semeles puer
Et lasciva Licentia,
Finitis animum reddere amoribus.

Urit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius;

Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus aspici.

In me tota ruens Venus
Cyprum deferuit; nec patitur Scythas,

Et versis animosum equis
Parthum dicere, nec quæ nihil attinent.

Hic vivum mihi cespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite, thuraque

Bimi cum paterâ meri.
Maestata veniet lenior hostiâ.

CARMEN XX.

AD MÆCENATEM.

Mæcenati, qui se Horatio convivam obtulerat, iunxit Poëta deteriore illum vino excipiendum, nisi domo generosum adtulerit.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græcâ quod ego ipse testâ
Conditum levi; datus in theatro

Cum tibi plausus,

Clare

Clare Mæcenas eques, ut paterni 5
 Fluminis ripæ, simul & jocosa
 Redderet laudes tibi Vatican
 Montis imago.
 Cæcubum, & prælo domitam Caleno
 Tu bipes uvam: mea nec Falernæ 10
 Temperant vites, neque Formiani
 Pocula colles.

C A R M E N XXI.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

D IANAM teneræ, &c. *Vide in CARM.*
 SECUL.

C A R M E N XXII.

AD ARISTIUM FUSCUM.

*Se probitatis conscientia & Lalages patrocinio mun-
 nitum nihil usquam timere.*

I Nteger vitæ, scelerisque purus
 Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
 Nec venenatis gravidâ sagittis,
 Fusce, pharetrâ;
 Sive per Syrtes iter æstuosas, 5
 Sive facturus per inhospitalem
 Caucasum, vel quæ loca fabulosus
 Lambit Hydaspes.
 Namque me sylvâ lupo in Sabinâ,
 Dum meam canto Lalagen, & ultra 10
 Terminum curis vagor expeditis,
 Fugit inermem;

Quale

CARMINUM LIB. I. 23

Quale portentum neque militaris
Daunius latis alit æsculetis;
Nec Jubæ tellus generat, leonum 15
Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor æstivâ recreatur aurâ;
Quod latus mundi nebulæ malusque
Juppiter urget:

Pone sub curru nimum propinqui
Solis, in terrâ domibus negatâ;
Dulcè ridentem Lalagen amabo,
Dulcè loquentem.

C A R M E N XXIII.

A D C H L O E N .

*Non esse jam quod viriles complexus, viro matura,
extimescat.*

VITAS hinnuleo me similis, Chloe,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum & sylvæ metu.
Nam, seu mobilibus vepris inhorruit 5
Ad ventum foliis; seu virides rubum
Dimovere lacertæ,
Et corde & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aspera
Getulusve leo, frangere persequor. 10
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

C A R M E N XXIV.

* A. U. C. DCCXXX.

A D V I R G I L I U M.

Monet ut Quintilii mortem æquo animo ferat.

QUIS desiderio fit pudor, aut modus
 Tam cari capitis? Præcipe lugubres
 Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
 Vocem cum citharâ dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor
 Urget! cui Pudor, & Justitiæ soror
 Incorrupta Fides, nudaque Veritas

5

Quando ullum inveniet parem?

Multis ille bonis flebilis occidit;

Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.

10

Tu frustra pius, heu! non ita creditum,

Poscis Quintilium Deos.

Quid? si Threïcio blandiùs Orpheo

Auditam moderere arboribus fidem;

Non vanæ redeat sanguis imagini,

15

Quam virgâ semel horridâ,

Non lenis precibus fata recludere,

Nigro compulerit Mercurius gregi.

Durum: sed levius fit patientiâ

Quidquid corrigere est nefas.

20

C A R M E N XXV.

A D L Y D I A M

*Insultat ei, quod, jam vetula, vicissim à juveni-
 bus contemnatur.*

PArciùs junctas quatiunt fenestras
 Ictibus crebris juvenes protervi;

CARMINUM LIB. I. 25

Nec tibi somnos adimunt ; amatque
 Janua limen,
 Quæ priùs multùm faciles movebat 5
 Cardines. Audis minùs & minùs jam :
 Me tuo longas pereunte noctes,
 Lydia, dormis.
 Invicem mœchos anus arrogantes
 Flebis in solo levis angiportu, 10
 Thracio bacchante magis sub inter-
 lunia vento :
 Cùm tibi flagrans amor, & libido,
 Quæ solet matres furiare equorum,
 Sæviet circa jecur ulcerosum ; 15
 Non sine questu,
 Læta quòd pubes ederâ virenti
 Gaudeat, pullâ magis atque myrto ;
 Aridas frondes hyemis sodali
 Dedicet Euro. 20

CARMEN XXVI.

* A. U. C. DCCXXXI.

*Se, omni curâ solutum ac metu, Lamiæ laudes
 adornare.*

MUSIS amicus, tristitiam & metus
 Tradam protervis in mare Creticum
 Portare ventis ; queis sub Arcto
 Rex gelidæ metuatur oræ,
 Quid Tiridaten terreat unicè, 5
 Securus. O quæ fontibus integris
 Gaudes, apricos nocte flores,
 Nocte meo Lamiæ coronam,
 Pimplei dulci : nîl fine te mei
 Possunt honores. Hunc fidibus novis, 10

Hunc

Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

C A R M E N XXVII.

A D S O D A L E S.

Rixas inter convivia prorsus intempestivas esse.

NATIS in usum lætitiæ scyphis
Pugnare, Thracum est. Tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Vino & lucernis Medus acinaces 5
Immane quantum discrepat! Impium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso.

Vultis severi me quoque sumere
Partem Falerni? Dicat Opuntia 10
Fratræ Megillæ, quo beatus
Vulnere, quâ pereat sagittâ.

Cessat voluntas? Non aliâ bibam
Mercede. Quæ te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit 15
Ignibus, ingenuoque semper

Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus. . . . Ah miser,
Quantâ laboras in Charybdi!
Digne puer meliore flammâ. 20

Quæ saga, quis te solvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediat Chimerâ.

CARMEN XXVIII.

A. U. C. DCCXXXII.

*Instituto nautam inter & Archytæ Umbram dialogo,
Pythagoreorum hæresin infectatur, &
sepulturæ curam commendat.*

N A U T A.

TE maris & terræ, numeroque carentis arenæ
Menforem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui propè litus parva Matinum
Munera? nec quidquam tibi prodest
Aerias tentasse domos, animoque rotundum 5
Percurrissè polum, morituro?

A R C H Y T Æ U M B R A.

Occidit & Pelopis genitor conviva Deorum,
Tithonusque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admissus; habentque
Tartara Panthoiden, iterum Orco 10
Demissum, quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atræ;
Judice te, non sordidus auctor
Naturæ verique. Sed omnes una manet nox, 15
Et calcanda semel via leti.
Dant alios Furiaë torvo spectacula Marti:
Exitio est avidum mare nautis:
Missa senum ac juvenum densentur funera:
nullum
Sæva caput Proserpina fugit. 20
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
C 2 Ossibus,

Offibus, & capiti inhumato
 Particulam dare. Sic, quodcunque minabitur
 Eurus

25

Fluctibus Hesperiiis, Venusinæ
 Plectantur sylvæ, te sospite; multaue merces,
 Unde potest, tibi defluat æquo

Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.

Negligis immeritis nocituram
 Postmodo te natis fraudem committere forsan?

30

Debita jura vicesque superbæ
 Te maneant ipsum: precibus non linquar inul-
 tis;

Teque piacula nulla resolvent.
 Quamquam festinas, non est mora longa; lice-
 bit

35

Injecto ter pulvere curras.

CARMEN XXIX.

A. U. C. DCCXXVII.

AD ICCIUM.

Juvenem è philosopho militem factum irridet.

ICCI, beatis nunc Arabum invides
 Gazis, & acrem militiam paras

Non ante devictis Sabææ

Regibus, horribilique Medo

Nectis catenas. Quæ tibi virginum,

5

Sponso necato, barbara serviet?

Puer quis ex aulâ capillis

Ad cyathum statuatur unctis,

Doctus sagittas tendere Sericas

Arcu paterno? Quis neget arduis

10

Pronos relabi posse rivos

Monti-

CARMINUM LIB. I. 29

Montibus, ac Tiberim reverti ;
Cum tu coemptos undique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum,
Mutare loricis Iberis, 15
Pollicitus meliora, tendis ?

CARMEN XXX.

AD VENEREM.

*Rogat Venerem Horatius ut domestico Glyceræ sacri-
ficio intersit.*

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Fervidus tecum puer, & solutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis sine te Juventas,
Mercuriusque.

CARMEN XXXI.

* A. U. C. DCCXXVI.

AD APOLLINEM.

*Corporis animique sanitatem cum poeseos studio con-
junctam cæteris vitæ bonis antecellere.*

QUID dedicatum poscit Apollinem
Vates ? Quid orat, de patērâ novum
Fundens liquorem ? Non opimas
C 3 Sardi-

Sardinia^s segetes feracis ;
 Non æstuosæ grata Calabria^s 5
 Armenta ; non aurum, aut ebur Indicum ;
 Non rura, quæ Liris quietâ
 Mordet aquâ taciturnus amnis.
 Premant Calenam falce, quibus dedit
 Fortuna, vitem : dives & aureis 10
 Mercator exsiccet culullis
 Vina Syrâ reparata merce,
 Dis carus ipsis ; quippe ter & quater
 Anno revifens æquor Atlanticum
 Impune. Me pascunt olivæ, 15
 Me cichorea, levesque malvæ.
 Frui paratis & valido mihi,
 Latoe, dones ; ac, precor, integrâ
 Cum mente nec turpem senectam
 Degere, nec citharâ carentem. 20

C A R M E N XXXII.

* A. U. C. DCCXXXVII.

A D L Y R A M.

Rogatus seculare carmen scribere, lyram suam pre-
catur Horatius ut cantus argumento pares
sibi suggerat.

P Oscimur. Si quid vacui sub umbrâ
 Lufimus tecum, quod & hunc in annum
 Vivat & plures, age, dic Latinum,
 Barbite, carmen :
 Lesbio primùm modulate civi ;
 Qui ferox bello, tamen inter arma,
 Sive jactatam religarat udo
 Litore navim,

Liberum

CARMINUM LIB. I. 31

Liberum & Mufas Veneremque & illi
Semper hærentem puerum canebat, 10
Et Lycum nigris oculis nigroque
Crinë decorum.

O decus Phœbi, & dapibus supremi
Grata testudo Jovis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi cunque falve 15
Rite vocanti.

C A R M E N XXXIII.

AD ALBIUM TIBULLUM.

*Solatur eum aliorum exemplo, qui amantes non
redamentur.*

ALBI, ne doleas, plus nimio memor
Immitis Glyceræ, neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Læsâ præniteat fide.

Insignem tenui fronte Lycorida 5

Cyri torret amor ; Cyrus in asperam

Declinat Pholoen : sed priùs Appulis

Jungentur capreæ lupis,

Quàm turpi Pholoe peccet adultero.

Sic visum Veneri ; cui placet impares 10

Formas atque animos sub juga aenea

Sævo mittere cum joco.

Ipsam me melior cùm peteret Venus,

Gratâ detinuit compede Myrtale

Libertina, frētis acrior Hadriæ 15

Curvantis Calabros sinus.

CARMEN XXXIV.

*Fictâ palinodiâ Deorum providentiam prorsus
evertit.*

PARCUS Deorum cultor & infrequens,
 Infanientis dum sapientiae
 Consultus erro ; nunc retrorsum
 Vela dare, atque iterare cursus
 Cogor relectos. Namque Diespiter 5
 Igni cornusco nubila dividens
 Plerumque per purum tonantes
 Egit equos volucremque currum ;
 Quo bruta tellus & vaga flumina,
 Quo Styx, & invisi horrida Tænari 10
 Sedes, Atlanteusque finis
 Concutitur. Valet ima summis
 Mutare, & insignia attenuat Deus,
 Obscura promens : hinc apicem rapax
 Fortuna cum stridore acuto 15
 Sustulit, hîc posuisse gaudet.

CARMEN XXXV.

* A. U. C. DCCXXXVII.

AD FORTUNAM.

*Pro republicâ, Augusto & Romanis exercitibus de-
precatur.*

O Diva, gratum quæ regis Antium,
 Præfens vel imo tollere de gradu
 Mortale corpus, vel superbos

Vertere

C A R M I N U M L I B. I. 33

Vertere funeribus triumphos ;
 Te pauper ambit sollicitâ prece 5
 Ruris colonus ; te dominam æquoris,
 Quicumque Bithynâ laceffit
 Carpathium pelagus carinâ.
 Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
 Urbesque, gentesque, & Latium ferox, 10
 Regumque matres barbarorum, &
 Purpurei metuunt tyranni.
 Injurioso ne pede proruas
 Stantem columnam ; neu populus frequens
 Ad arma cessantes, ad arma 15
 Concitet, imperiumque frangat.
 Te semper anteit sæva Necessitas,
 Clavos trabales & cuneos manu
 Gestans aenâ ; nec severus
 Uncus abest, liquidumve plumbum. 20
 Te Spes, & albo rara Fides colit-
 Velata panno, nec comitem abnegat,
 Utcunque mutatâ potentes
 Veste domos inimica linquis.
 At vulgus infidum, & meretrix retro 25
 Perjura cedit : diffugiunt cadis
 Cum sæce siccatis amici,
 Ferre jugum pariter dolosi.
 Serves iturum Cæsarem in ultimos
 Orbis Britannos, & juvenum recens 30
 Examen Eois timendum.
 Partibus Oceanoque rubro.
 Eheu ! cicatricum, ac sceleris pudet,
 Fratrumque, Quid nos dura refugimus
 Ætas ? Quid intactum nefasti 35
 Liquimus ? Unde manum juvenus
 Metu Deorum continuit ? Quibus
 Pepercit aris ? O utinam novâ
 Incude diffingas retusum in
 Massigetæ Arabasque ferrum. 40
 C 5 CAR-

C A R M E N XXXVI.

* A. U. C. DCCXXX.

*Plotio Numidæ faustum ex Hispaniâ reditum
gratulatur.*

ET thure & fidibus juvat
 Placare, & vituli sanguine debito
 Custodes Numidæ Deos :
 Qui nunc Hesperîâ fospes ab ultimâ,
 Caris multa sodalibus, 5
 Nulli plura tamen dividit oscula,
 Quâm dulci Lamîæ ; memor
 Actæ non alio rege puertiæ,
 Mutatæque simul togæ.
 Cressâ ne careat pulchra dies notâ, 10
 Neu promptæ modus amphoræ :
 Neu morem in Salium sit requies pedum :
 Neu multi Damalis meri
 Bassum Threïciâ vincat amyftide :
 Neu desint epulis rosæ, 15
 Neu vivax apium, neu breve lilium.
 Omnes in Damalin putres
 Deponent oculos : nec Damalis novo
 Divelletur adultero,
 Lascivis ederis ambitionior. 20

CARMEN XXXVII.

* A. U. C. DCCXXIV.

AD SODALES.

Ob Cleopatæ mortem lætandum esse.

NUNC est bibendum, nunc pede libero
 Pulsanda tellus : nunc Saliaribus
 Ornare pulvinar Deorum
 Tempus erat dapibus, sodales.
 Antehac nefas depromere Cæcubum. 5
 Cellis avitis, dum Capitolio
 Regina dementes ruinas,
 Funus & imperio parabat,
 Contaminato cum grege turpium
 Morbo virorum ; quidlibet impotens. 10
 Sperare, fortunâque dulci
 Ebria. Sed minuit furorem.
 Vix una spes navis ab ignibus :
 Mentemque lymphatam Mareotico
 Redegit in veros timores. 15
 Cæsar, ab Italiâ volantem
 Remis adurgens, (accipiter velut
 Molles columbas aut leporem citus
 Venator in campis nivalis
 Æmonia) daret ut catenis. 20
 Fatale monstrum : quæ generosiùs
 Perire quærens, nec muliebriter
 Expavit ensẽ, nec latentes
 Classe citâ raparavit oras.
 Ausa & jacentem visere regiam. 25
 Vultu sereno, fortis & asperas
 Tractare serpentes, ut atrum
 Corpore combiberet venenum,

Deliberatâ morte ferocior :

Sævis Liburnis scilicet invidens

Privata deduci superbo

Non humilis mulier triumpho.

CARMEN XXXVIII.

AD PUERUM.

Admoneat ut cœnam sine ambizioso adparatu fruatur.

Persicos odi, puer, adparatus :
 Displicent nexæ philyrâ coronæ :
 Mitte sectari, rosa quo locorum
 Sera moretur.

Simplici myrto nihil adlabores
 Sedulus curæ : neque te ministrum
 Dedecet myrtus, neque me sub arcâ
 Vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM

LIBER II.

CARMEN I.

A. U. C. DCCXXV.

AD ASINIUM POLLIONEM.

*Hortatur ut; intermissis tragædiis, det se totum
scribendæ bellorum civilium historiæ.*

OTUM ex Metello consule civi-
cum,

Bellicque causas, & vitia, & mo-
dos,

Ludumque Fortunæ, gravesque
Principum amicitias, & arma

Nondum expiatis uncta cruoribus

5

Periculosæ plenum opus alexæ,

'Tractas, & incedis per ignes

Suppositos cineri dolofo.

Paulùm severæ Musa tragædiæ

Desit theatris: mox ubi publicas

10

Res ordinaris, grande munus

Cecropio repetes cothurno,

Insigne

Insigne mœstis præsidium reis,
Et consulenti, Pollio, curiæ :

Cui laurus æternos honores 15

Dalmatio peperit triumpho.

Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures : jam litui strepunt :

Jam fulgor armorum fugaces

Terret equos, equitumque vultus. 20

Videre magnos jam videor duces

Non indecoro pulvere sordidos,

Et cuncta terrarum subacta,

Præter atrocem animum Catonis.

Juno, & Deorum quisquis amicior 25

Afris, inultâ cesserat impotens

Tellure, victorum nepotes

Retulit inferias Jugurthæ.

Quis non Latino sanguine pinguior

Campus sepulcris impia prælia 30

Testatur, auditumque Medis

Hesperiaë sonitum ruinæ ?

Qui gurgēs, ecquæ flumina lugubris

Ignara belli ? Quod mare Dauniaë

Non decoloravere cædes ? 35

Quæ caret ora cruore nostro ?

Sed ne relictis, Musa procax, jocis

Cææ retractes mûnera nenיא :

Mecum Dioneo sub antro

Quære modos leviori plectro. 40

CARMEN II.

Ab A. U. C. DCCXXIV. ad A.
DCCXXXII.

AD CRISPUM SALLUSTIUM.

*Eum, qui bene utatur divitiis, solum divitem ; qui
cupiditatibus imperet, solum beatum esse.*

NULUS argento color est avaris
Abdito terris, inimice lamnae
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Vivet extento Procleius ævo, 5
Notus in fratres animi paterni :
Illum aget pennâ metuente solvi
Fama superstes.

Latiùs regnes avidum domando
Spiritus, quàm si Libyam remotis 10
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo 15
Corpore languor.

Redditum Cyri folio Phraaten,
Diffidens plebi, numero beato-
rum eximit Virtus ; populumque falsis
Dedocet uti 20

Vocibus : regnum & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

CAR:

CARMEN III.

Post A. U. C. DCCXXIII.

AD QUINTUM DELLUM.

*Vitæ felicitatem in mentis æquabilitate & honestis
voluptatibus positam esse.*

Æ QUAM memento rebus in arduis
 Servare mentem, non secus in bonis
 Ab insolenti temperatam
 Latitiâ; moriture Delli;
 Seu mæstus omni tempore vixeris;
 5 Seu te in remoto gramine per dies
 Festos reclinatum beâris
 Interiore notâ Falerni.
 Quâ pinus ingens albaque populus
 Umbram hospitalem consociare amant
 10 Ramis, & obliquo laborat
 Lympha fugax trepidare rivo;
 Huc vina, & unguenta, & nimium brevis
 Flores amœnos ferre jube rosæ:
 Dum res, & ætas, & sororum
 15 Fila trium patiuntur atra.
 Cedet coemtis saltibus, & domo,
 Villâque, flavus quam Tiberis lavit,
 Cedet; & extructis in altum
 Divitiis potietur heres.
 20 Divesne, prisco & natus ab Inacho;
 Nîl interest, an pauper, & infimâ
 De gente sub dio moreris,
 Victima nîl miserantis Orci.
 Omnes eodem cogimur: omnium
 25 Versatur urnâ, seriùs, ociùs
 Sors exitura, & nos in æter-
 num exilium impositura cymbæ.

CAR-

CARMEN IV.

* A. U. C. DCCXXIX.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

*Quod ancillam amet, non esse cur eum pudeat :
multis enim magnis viris idem usu venisse,*

NE sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoeu : prius insolentem

Serva Briseïs niveo colore

Movit Achillen.

Movit Ajacem Telamone natum

5

Forma captivæ dominum Tecmessæ :

Arfit Atrides medio in triumpho

Virgine raptâ :

Barbaræ postquam cecidere turmæ

Thessalo victore, & ademtus Hector

10

Tradidit fessis leviora tolli

Pergama Graiis.

Nescias an te generum beati

Phyllidos flavæ decorent parentes :

Regium certè genus, ac penates

15

Mœret iniquos.

Crede non illam tibi de scelestâ

Plebe dilectam ; neque sic fidelem,

Sic lucro averfam potuisse nasci

Matre pudendâ.

20

Brachia, & vultum, teretesque furas

Integer laudo : fuge suspicari,

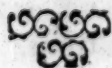
Cujus octavum trepidavit ætas

Claudere lustrum.

CARMEN V.

*Revocandam esse mentem à cupiditate virginis
immaturæ.*

Nondum subactâ ferre jugum valet
Cervice : nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ 5
Campos juvencæ, nunc fluviiis gravem
Solantis æstum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicis
Prægestientis. Tolle cupidinem
Immitis uvæ : jam tibi lividos 10
Distinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te sequetur (currit enim ferox
Ætas ; & illi, quos tibi demserit,
Adponet annos) jam protervâ 15
Fronte petit Lalage maritum :
Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris : albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiusve Gyges : 20
Quem si puellarum infereres choro,
Mirè sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

CARMEN VI.

Ante A. U. C. DCCXXXIV.

AD SEPTIMIUM.

Invitat illum Horatius ad vitam secum ruri degendam.

Septimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum juga ferre nostra, &
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper

Æstuat unda ;

Tibur Argeo positum colono 5

Sit meæ sedes utinam senectæ;

Sit modus lassæ maris & viarum,

Militiæque.

Unde si Parcæ prohibent iniquæ

Dulce pellitis ovibus Galeſi 10

Flumen, & regnata petam Laconi

Rura Phalantho.

Ille terrarum mihi præter omnes

Angulus ridet: ubi non Hymetto

Mella decedunt, viridique certat 15

Bacca Venafro :

Ver ubi longum, tepidasque præbet

Juppiter brumas, & amicus Aulon

Fertili Baccho minimùm Falernis

Invidet uvis. 20

Ille te mecum locus & beatæ

Postulant arces: ibi tu calentem

Debitâ sparges lacrymâ favillam

Vatis amici.

CARMEN VII.

* A. U. C. DCCXV.

AD POMPEIUM GROSPHUM.

Amicum sibi ac patriæ restitutum gratulatur.

O Sæpe mecum tempus in ultimum
 Deducte, Bruto militiæ duce,
 Quis te redonavit Quiritum
 Dis patriis, Italoque cœlo,
 Pompei, merorum prime sœdaliū ? 5
 Cum quo morantem sæpe diem mero
 Fregi, coronatus nitentes
 Malobathro Syrio capillos.
 Tecum Philippos & celerem fugam
 Sensi, relictâ non bene parmulâ ; 10
 Cùm fracta virtus, & minaces,
 Turpe ! solum tetigere mēto.
 Sed me per hostes Mercurius celer
 Denso paventem sustulit aere :
 Te rursus in bellum resorbens 15
 Unda fretis tulit æstuosis.
 Ergo obligatam redde Jovi dapem ;
 Longâque fessum militiâ latus
 Depone sub lauru meâ ; neu
 Parce cadis tibi destinatis. 20
 Oblivioso levia Massico
 Ciboria exple : funde capacibus
 Unguenta de conchis. Quis udo
 Deproperare apio coronas
 Curatve myrto ? Quem Venus arbitrum. 25
 Dicet bibendi ? Non ego sanius
 Bacchabor Edonis : recepto
 Dulce mihi furere est amico.

CAR-

CARMEN IX.

* A. U. C. DCCXXXIV.

AD TITUM VALGIUM.

Amicum mœrentem de filii morte consolatur.

NON semper imbres nubibus hispidos
 Manant in agros; aut mare Caspium
 Vexant inæquales procellæ;
 Usque; nec Armeniis in oris,
 Amice Valgi, stat glacies iners 5
 Menses per omnibus: aut Aquilonibus
 Querceta Gargani laborant,
 Et foliis viduantur ornâ.
 Tu semper urges flebilibus modis
 Mysten ademptum; nec tibi vespero 10
 Surgente decedunt amores,
 Nec rapidum fugiente solêm.
 At non ter ævo functus amabilem
 Ploravit omnes Antiochum senex
 Annos; neque impubem parentes 15
 Troïlon, aut Phrygiæ sorores
 Flevere semper. Desine mollium
 Tandem querelarum; ac potius nova
 Cantemus Augusti tropæa
 Cæsaris; & rigidum Niphaten, 20
 Medumque flumen gentibus additum
 Vicîis, minores volvere vortices;
 Intraque præscriptum Gelonos
 Exiguus equitare campis.

CARMEN X.

Ab. A. U. C. DCCXXIV. ad A.
DCCXXXII.

AD LICNIUM VARRONEM
MURENAM.

*Hortatur ut mediocritate contentus æquanimitem
retineat.*

R Ectiùs vives, Licini, neque altum
Semper urgendo; neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimiùm premendo
Litum iniquum.

Auream quisquis mediocritatem 5

Diligit, tutus caret obsoleti

Sordidus tecti, caret invidendâ

Sobrius aulâ.

Sæviùs ventis agitur ingens

Pinus; excelsæ graviore casu 10

Decidunt turres, feriuntque summos

Fulmina montes.

Sperat infestis, metuit secundis

Alteram sortem bene præparatum

Pectus. Informes hyemes reducit 15

Juppiter; idem

Submovet. Non, si malè nunc, & olim

Sic erit: quondam citharæ tacentem

Suscitat Musam, neque semper arcum

Tendit Apollo. 20

Rebus angustis animosus atque

Fortis adpare: sapiënter idem

Contrahe vento nimiùm secundo

Turgida vela.

CARMEN XI.

Post A. U. C. DCCXXX.

AD QUINTIUM HIRPINUM.

Animum Quintii à publicis privatisque curis ad hilaritatem convertit.

QUID bellicosus Cantaber, & Scythes,
 Hirpine Quinti, cogitet Hadriâ
 Divisus objecto, remittas
 Quærere; neu trepides in usum
 Poscentis ævi pauca. Fugit retro 5
 Levis juvenas & decor, aridâ
 Pellente lascivos amores
 Canitie, facilemque somnum.
 Non semper idem floribus est honor
 Vernis; neque uno Luna rubens nitet 10
 Vultu. Quid æternis minorem
 Consiliis animum fatigas?
 Cur non sub altâ vel platano, vel hac
 Pinu jacentes sic temerè, & rosâ
 Canos odorati capillos, 15
 Dum licet, Assyriâque nardo
 Potamus uncti? Dissipat Evyus
 Curas edaces. Quis puer ociùs
 Restinguet ardentis Falerni
 Pocula prætereunte lymphâ? 20
 Quis devium scortum eliciet domo
 Lyden? Eburnâ dic age cum lyrâ
 Maturet, incommatam Lacænæ
 More comam religata nodo.

CARMEN XII.

Post A. U. C. DCCXXV.

AD MÆCENATEM.

Se Licymniæ addictum non posse ad graviora argumenta adfurgere.

Nolis longa feræ bella Numantiæ,
 Nec dirum Annibalem, neu Siculum mare
 Pœno purpureum sanguine, mollibus
 Aptari citharæ modis :
 Neu sævos Lapithas, & nimium mero 5
 Hylæum ; domitosve Herculeâ manu
 Telluris juvenes, unde periculum
 Fulgens contremuit domus
 Saturni veteris : tuque pedestribus
 Dices historiis prælia Cæsaris, 10
 Mæcenas, melius, ductaque per vias
 Regum colla minantium.
 Me dulces dominæ Musa Licymniæ
 Cantus, me voluit dicere lucidum
 Fulgentes oculos, & bene mutuis 15
 Fidum pectus amoribus :
 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
 Nec certare joco, nec dare brachia
 Ludentem nitidis virginibus, sacro
 Dianæ celebris die. 20
 Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes
 Permutare velis crine Licymniæ,
 Plenas aut Arabum domos ?
 Dum flagrantia detorquet ad oscula 25
 Cervicem ; aut facili sævitiâ negat,
 Quæ poscente magis gaudeat eripi,
 Interdum rapere occupet.

CARMEN XLII.

A. U. C. DCCXXXIV.

Diræ in arborem, cujus casu penè fuerat obtritus.

I LLE & nefasto te posuit die
 (Quicumque) primùm, & sacrilegâ manu
 Produxit, arbos, in nepotum

Perniciem, opprobriumque pagi :

Illum & parentis crediderim sui

Fregisse cervicem, & penetralia

Sparfisse nocturno cruore

Hospitis : illa venena Colcha,

Et quicquid usquam concipitur nefas,

Tractavit ; agro qui statuit meo

Te triste lignum, te caducum

In domini caput immerentis.

Quid quisque vitet, numquam homini satis

Cautum est in horas. Navita Bosporum

Pœnus perhorrescit, neque ultra

Cæca timet aliunde fata ;

Miles sagittas & celerem fugam

Parthi : catenas Parthus & Italum

Robur ; sed improvisa leti

Vis rapuit rapietque gentes.

Quàm penè furvæ regna Proserpinæ,

Et judicantem vidimus Æacum,

Sedesque discretas piorum, &

Æoliis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus ;

Et te sonantem plenius auro,

Alcæe, plectro dura navis,

Dura fugæ mala, dura belli.

Utrum-

CARMINUM LIB. II. 51

Utrumque sacro digna silentio
 Mirantur Umbrae dicere: sed magis 30
 Pugnas & exactos tyrannos
 Densum humeris bibit aure vulgus.
 Quid mirum? ubi illis carminibus stupens
 Demittit atras bellua centiceps
 Aures, & intorti capillis 35
 Eumenidum recreantur angues.
 Quin & Prometheus, & Pelopis parens;
 Dulci laborem decipitur sono;
 Nec curat Orion leones,
 Aut timidos agitare lyncas. 40

CARMEN XIV.

AD POSTUMUM.

*Nec vitari mortem posse, nec retardari; divitiis,
 dum vivimus, liberaliter utendum.*

Eheu! fugaces, Postume, Postume,
 Labantur anni: nec pietas moram
 Rugis & instanti senectæ
 Adferet, indomitæque morti:
 Non si tricenis, quotquot eunt dies, 5
 Amice, places illacrymabilem
 Plutona tauris; qui ter amplum
 Geryonem Tityonque tristi
 Compescit undâ, scilicet omnibus,
 Quicunque terræ munere vescimur, 10
 Enavigandâ, sive reges,
 Sive inopes erimus coloni.
 Frustra cruento Marte carebimus,
 Fractisque rauci fluctibus Hadriæ;
 Frustra per autumnos nocentem 15
 Corporibus metuemus Austrum.

Visendus ater flumine languido
 Cocytus errans, & Danaï genus
 Infame, damnatusque longi
 Sisyphus Æolides laboris. 20
 Linquenda tellus, & domus, & placens
 Uxor: neque harum, quas colis, arborum
 Te, præter invisas cupressos,
 Ulla brevem dominum sequetur.
 Absumet hæres Cæcuba dignior 25
 Servata centum clavibus, & mero
 Tinget pavementum superbus,
 Pontificum potiore cœnis.

CARMEN XV.

*Antiquorum parcimoniam & frugalitatem recenti
luxui opponit.*

JAM pauca aratro jugera regiae
 Moles relinquent: undique latius
 Extenta visentur Lucrino
 Stagna lacu, platanusque coelebs
 Evincet ulmos: tum violaria, &
 Myrtus, & omnis copia narium, 5
 Spargent olivetis odorem
 Fertilibus domino priori:
 Tum spissa ramis laurea fervidos
 Excludet ictus. Non ita Romuli 10
 Præscriptum & intonsi Catonis
 Auspiciis, veterumque normâ.
 Privatus illis census erat brevis,
 Commune magnum. Nulla decempedis
 Metata privatis opacam 15
 Porticus excipiebat Arcton,
 Nec fortuitum spernere cespitem
 Leges finebant, oppida publico
 Sumtu jubentes, & Deorum
 Templâ novo decorare saxo. 20

CARMEN XVI.

Post A. U. C. DCCXIX.

AD POMPEIUM GROSAPHUM.

Felicitatem coercendis cupiditatibus comparari.

OTIUM Divos rogat impotenti
 Prensus Ægæo, simul atra nubes
 Condedit lunam, neque certa fulgent
 Sidera nautis:

Otium bello furiosa Thrace;
 Otium Medi pharetrâ decori,
 Grosaphe, non gemmis, neque purpurâ ve-
 nale, neque auro.

Non enim gazæ, neque consularis
 Submovet lictor miseros tumultus
 Mentis, & Curas laqueata circum
 Tecta volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum
 Splendet in mensâ tenui salinum;
 Nec leves somnos timor aut cupido
 Sordidus aufert.

Quid brevi fortes jaculamur ævo
 Multa? quid terris alio calentes
 Sole mutamus? Patriæ quis exul
 Se quoque fugit?

Scandit æratas vitiosa naves
 Cura; nec turmas equitum relinquit,
 Ocior cervis, & agente nimbos
 Ocior Euro.

Lætus in præsens animus, quod ultra est
 Oderit curare, & amara leni

Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillen :

Longa Tithonum minuit senectus ;

Et mihi forsan, tibi quod negarit,

Porriget hora.

Te greges centum, Siculaeque circum

Mugiunt vaccæ ; tibi tollit hinni-

tum apta quadrigis equa ; te bis Afro

Murice tinctæ

Vestiunt lanæ : mihi parva rura, &

Spiritum Graiæ tenuem Camenæ

Parca non mendax dedit, ac malignum

Spernere vulgus.

C A R M E N XVII.

Post A. U. C. DCCXXXIV.

AD MÆCENATEM.

*Mæcenatem perpetuâ febre laborantem consolatur,
eique se negat fore superstitem.*

CUR me querelis exanimas tuis ?

Nec Dîs amicum est, nec mihi, te prius

Obire, Mæcnas, mearum

Grande decus columenque rerum.

Ah ! te meæ si partem animæ rapit

Maturior vis, quid moror alteram,

Nec carus æquè, nec superstes

Integer ? Ille dies utramque

Ducet ruinam : non ego perfidum

Dixi sacramentum : ibimus, ibimus,

Utcunque præcedes, supremum

Carpere iter comites parati.

Me

CARMINUM LIB. II. 55

Me nec Chimærae spiritus ignea,
 Nec si resurgat centimanus Gyas,
 Divellet umquam. Sic potenti 15
 Justitiæ placitumque Parcis.
 Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
 Formidolosus, pars violentior
 Natalis horæ; seu tyrannus
 Hesperia Capricornus undæ: 20
 Utrumque nostrum incredibili modo
 Consentit astrum. Te Jovis impio
 Tutela Saturno refulgens
 Eripuit, volucrisque fati
 Tardavit alas; cum populus frequens 25
 Faustum theatri ter crepuit sonum.
 Me truncus illapsus cerebro
 Sustulerat, nisi Faunus ictum
 Dexter levasset, Mercurialium
 Custos virorum. Reddere victimas 30
 Ædemque votivam memento:
 Nos humilem feriemus agnam.

CARMEN XVIII.

Romanorum luxum & avaritiam insectatur.

NON ebur, neque aureum
 Meâ renidet in domo lacunar:
 Non trabes Hymettias
 Premunt columnas ultimâ recisæ
 Africâ: neque Attali 5
 Ignotus hæres regiam occupavi:
 Nec Laconias mihi
 Trahunt honestæ purpuras clientæ.
 At fides, & ingenî
 Benigna vena est: pauperemque dives 10
 Me petit. Nihil supra
 Deos laceffo; nec potentem amicum

Largiora flagito,
 Satis beatus unicus Sabinis.
 Truditur dies die, 15
 Novæque pergunt interire lunæ.
 Tu secunda marmora
 Locas sub ipsum funus; ac sepulcri
 Immemor, struis domos;
 Marisque Baiis obstrepentis urges 20
 Submovere litora,
 Parum locuples continente ripâ.
 Quid, quod usque proximos
 Revellis agri terminos, & ultra
 Limites clientium 25
 Salis avarus? Pellitur paternos
 In sinu ferens Deos
 Et uxor & vir, sordidosque natos.
 Nulla certior tamen
 Rapacis Orci sede destinata 30
 Aula divitem manet
 Herum. Quid ultra tendis? Æqua tellus
 Pauperi recluditur,
 Regumque pueris; nec satelles Orci
 Callidum Promethea 35
 Revexit auro captus. Hic superbum
 Tantalum atque Tantali
 Genus coercet: hic, levare functum
 Pauperem laboribus
 Vocatus atque non vocatus, audit. 40

CARMEN XIX.

IN BACCHUM.

DITHYRAMBUS.

*Sibi fas esse Bacchi laudes, ut ejus numine pleno &
concitato, canere.*

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite, posterum)
Nymphasque discentes, & aures
Capripedum Satyrorum acutas.

Evce! recenti mens trepidat metu, 5

Plenoque Bacchi pectore turbidum

Lætatur: Evce! parce, Liber,

Parce, gravi metuende thyrsos.

Fas pervicaces sit mihi Thyiadas,

Vinique fontem, lactis & uberes 10

Cantare rivos, atque truncis

Lapsa cavis iterare mella:

Fas & beatæ conjugis additum

Stellis honorem, tectaque Pentheï

Disjecta non leni ruinâ, 15

Thrâcis & exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum:

Tu separatis uvidus in jugis

Nodo coerces viperino

Bistonidum sine fraude crines. 20

Tu, cum parentis regna per arduum

Cohors Gigantum scanderet impia,

Rhoetum retorxisti leonis

Unguibus, horribilique malâ:

Quamquam, choreis aptior & jocis 25

Ludoque dictus, non sat idoneus

D 5 Pu-

Pugnæ ferebaris ; sed idem
 Pacis eras mediisque belli.
 Te vidit insons Cerberus aureo
 Cornu decorum, leniter atterens
 Caudam, & recedentis trilingui
 Ore pedes tetigitque crura.

30

CARMEN XX. AD MÆCENATEM.

Æternam sibi ex suis carminibus famam pollicetur.

NON usitatâ, non tenui ferar
 Pennâ biformis per liquidum æthera
 Vates ; neque in terris morabor
 Longius ; invidiâque major
 Urbes relinquam. Non ego, pauperum
 Sanguis parentum, non ego (quem vocant)
 Dilecte Mæcenas, obibo ;
 Nec Stygiâ cohibebor undâ,
 Jam jam residant cruribus aspera
 Pelles ; & album mutor in alitem
 Supernè ; nascunturque leves
 Per digitos humerosque plumæ.
 Jam Dædaleo tutior Icaro,
 Visam gementis litora Bospori,
 Syrtæque Getulas, canorus
 Ales, Hyperboreosque campos.
 Me Colchus, & qui dissimulat metum
 Marsæ cohortis ; Dacus, & ultimi
 Noscent Geloni : me peritus
 Discet Iber, Rhodanique potor.
 Absint inani funere nenjæ,
 Lactusque turpes & querimonijæ :
 Compesce clamorem ac sepulcri
 Mitte supervacuos honores.

10

15

20

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER III.
CARMEN I.

*Felicitatem in honoribus ac divitiis positam
non esse.*

O DI profanum &c. *Vide in CARM.*
SECUL.

Regum timendorum in proprios greges,

Reges in ipsos imperium est Jovis,

Clari Giganteo triumpho,

Cuncta supercilio moventis.

Est ut viro vir latiùs ordinet

Arbusta fulcis ; hic generosior

Descendat in campum petitor ;

Moribus hic meliorque famâ

Contendat ; illi turba clientium

Sit major : æquâ lege Necessitas

Sortitur insignes & imos ;

Omne capax movet urna nomen.

Distriktus ensis cui super impiâ

Cervice pendet, non Siculæ dapes

D 6

Dulcem

Dulcem elaborabunt saporem ; 15
 Non avium citharæque cantus
 Somnum reducent. Somnus agrestium
 Lenis virorum non humiles domos
 Fastidit, umbrosamque ripam,
 Non Zephyris agitata Tempe. 20
 Desiderantem quod satis est, neque
 Tumultuosum sollicitat mare,
 Nec sævus Arcturi cadentis
 Impetus, aut orientis Hædi :
 Non verberatæ grandine vineæ, 25
 Fundusve mendax ; arbore nunc aquas
 Culpante, nunc torrentia agros
 Sidera, nunc hyemes iniquas,
 Contracta pisces æquora sentiunt,
 Jactis in altum molibus. Huc frequens 30
 Cæmenta demittit redemptor
 Cum famulis, dominusque terræ
 Fastidiosus : sed Timor & Minæ
 Scandunt eodem quo dominus ; neque
 Decedit æratâ triremi, & 35
 Post equitem sedet atra Cura.
 Quòd si dolentem nec Phrygius lapis,
 Nec purpurarum fidere clarior
 Delenit usus, nec Falerna
 Vitis, Achæmeniumve costum ; 40
 Cur invidendis postibus, & novo
 Sublime ritu moliar atrium ?
 Cur valle permutem Sabinâ
 Divitias operosiores ?

CARMINUM LIB. III. 61

CARMEN II.

Ante A. U. C. DCCXXXIV.

AD AMICOS.

*Bellicam fortitudinem, probitatem, & arcani
fidem commendat.*

A Ngustam, amici, pauperiem pati
Robustus acri militiâ puer
 Condiscat, & Parthos feroces
 Vexet eques metuendus hastâ ;
Vitamque sub dio, & trepidis agat
In rebus. Illum ex mœnibus hosticis
 Matrona bellantis tyranni
 Prospiciens, & adulta virgo
Suspiret, eheu ! ne rudis agminum
Sponsus laceffat regius asperum
 Tactu leonem ; quem cruenta
 Per medias rapit ira cædes.
Dulce & decorum est pro patriâ mori.
Mors & fugacem persequitur virum ;
 Nec parcit imbellis juventæ
 Poplitibus, timido ve tergo.
Virtus, repulsæ nescia sordidæ, in-
contaminatis fulget honoribus ;
 Nec sumit aut ponit secures
 Arbitrio popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cælum, negatâ tentat iter viâ ;
 Cœtusque vulgares, & udam
 Spernit humum fugiente pennâ.
Est & fideli tuta silentio
Merces. Vetabo, qui Cereris sacrum
Vul-

Vulgarit arcanae, sub îsdem
 Sit trabibus, fragilemve mecum
 Solvat phaselum. Sæpe Diespiter
 Neglectus incesto addidit integrum :
 Raro antecedentem scelestum
 Deseruit pede Poena claudo.

30

C A R M E N III.

A. U. C. DCCXXXIII.--DCCXXXIV.

*Augustum, ne sedem Imperiû Trojam transferat,
 clam dehortatur.*

JUSTUM, ac tenacem propositi virum,
 Non civium ardor prava jubentium,
 Non vultus instantis tyranni
 Mentē quatit solidâ; neque Auster
 Dux inquieti turbidus Hadriæ; 5
 Nec fulminantis magna Jovis manus :
 Si fractus illabatur orbis,
 Impavidum ferient ruinæ.
 Hac arte Pollux, hac vagus Hercules
 Innixus arces attigit igneas : 10
 Quos inter Augustus recumbens
 Purpureo bibit ore nectar.
 Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
 Vexere tigres, indocili jugum
 Collo trahentes : hac Quirinus 15
 Martis equis Acheronta fugit ;
 Gratum eloquâtâ consiliantibus
 Junone Divis : Ilion, Ilion
 Fatalis incestusque iudex,
 Et mulier peregrina vertit 20
 In pulverem (ex quo destituit Deos
 Mercede pactâ Laomedon) mihi
 Castæque damnatam Minervæ,

-In V

Cum

CARMINUM LIB. III. 63

Cum populo & duce fraudulento.
 Jam nec Lacænæ splendet adulteræ 25
 Famofus hospes ; nec Priami domus
 Perjura pugnaces Achivos
 Hecstoreis opibus refringit :
 Noſtrisſque ductum ſeditionibus
 Bellum reſedit. Protinus & graves 30
 Iras, & inviſum nepotem,
 Troia quem peperit ſacerdos,
 Marti redonabo. Illum ego lucidas
 Inire ſedēs, ducere neſtaris
 Succos, & adſcribi quietis 35
 Ordinibus patiar Deorum :
 Dum longus inter ſæviat Ilion
 Romanque pontus. Quilibet exules
 In parte regnanto beati :
 Dum Priami Paridiſque buſto 40
 Inſultet armentum, & catulos feræ
 Celent inſultæ. Stet Capitollum
 Fulgens, triumphatiſque poſſit
 Roma ferox dare jura Medis.
 Horrenda latè nomen in ultimas 45
 Extendat oras, quâ medius liquor
 Secernit Europen ab Afro,
 Quâ tumidus rigat arva Nilus :
 Aurum irreperitum, & ſic melius ſitum
 Cùm terra celat, ſpernere fortior, 50
 Quàm cogere humanos in uſus
 Omne ſacrum rapiente dextrâ.
 Quicunque mundo terminus obſtitit,
 Hunc tangat armis ; viſere geſſiens
 Quâ parte debacchentur ignes, 55
 Quâ nebulæ pluviique rores.
 Sed bellicoſis fata Quiritibus
 Hac lege dico ; ne nimium pui,
 Rebuſque ſidentes, avitæ
 Teſta velint reparare Trojæ. 60
 Trojæ

Trojæ renascens alite lugubri
 Fortuna tristi clade iterabitur,
 Ducente victrices cætervas
 Coniuge me Jovis & sorore.

Ter si resurgat murus aeneus 65
 Auctore Phœbo ; ter pereat meis
 Excisus Argivis ; ter uxor
 Capta virum puerosque ploret.

Non hæc jocosæ conveniunt lyræ.
 Quò, Musa, tendis ? Desine, pervicax, 70
 Referre sermones Deorum, &
 Magna modis tenuare parvis.

C A R M E N IV.

A. U. C. DCCXLIV.

A D C A L L I O P E N.

*Iis, qui in Deorum tutelâ sunt, bene omnia
 cedere.*

D Escende cœlo, dic age tibiâ
 Regina longum Calliope melos ;
 Seu voce nunc mavis acutâ,
 Seu fidibus citharâque Phœbi.
 Auditis ? An me ludit amabilis 5
 Infania ? Audire, & videor pios
 Errare per lucos, amcenæ
 Quos & aquæ subeunt & auræ.
 Me fabulosæ Vulture in Appulo,
 Altricis extra limen Apuliæ, 10
 Ludo fatigatumque somno,
 Fronde novâ puerum palumbes
 Texere ; (mirum quod foret amnibus,
 Quicunque celsæ nidum Acherontiae,
 Saltusque Bantinos, & arvum 15

Pingue

CARMINUM LIB. III. 65

Pingue tenent humilis Forenti)

Ut tuto ab atris corpore viperis

Dormirem & urfis; ut premerer sacrâ

Lauroque, collatâque myrto,

Non sine Dis animosus infans. 20

Vester, Camenæ, vester in arduos

Tollor Sabinos; seu mihi frigidum

Præneste, seu Tibur supinum,

Seu liquidæ placuere Baiæ.

Vestris amicum fontibus & choris, 25

Non me Philippis versa acies retro,

Devota non extinxit arbor,

Nec Siculâ Palinurus undâ.

Utcunque mecum vos eritis; libens

Infanientem navita Bosporum: 30

Tentabo, & arentes arenas

Litoris Assyrii viator.

Visam Britannos hospitibus feros,

Et lætum equino sanguine Concanum:

Visam pharetratos Gelonos, 35

Et Scythicum inviolatus amnem.

Vos Cæsarem altum, militiâ simul

Fessas cohortes reddidit oppidis,

Finire quærentem labores,

Pierio recreatis antro. 40

Vos lene consilium & datis, & dato

Gaudetis almæ. Scimus ut impios

Titanas immanemque turmam

Fulmine sustulerit caduco,

Qui terram inertem, qui mare temperat 45

Ventosum, & umbras regnaque tristia,

Divosque, mortalesque turbas

Imperio regit unus æquo.

Magnum illa terrorem intulerat Jovi

Fidens, juvenus horrida, brachiis, 50

Fratresque tendentes opaco

Pelion imposuisse Olympo.

Sed

66 Q. HORATII

Sed quid Typhceus & validus Mimas,
 Aut quid minaci Porphyron statu,
 Quid Rhœtus, evulsisque truncis 55
 Enceladus jaculator audax,
 Contra sonantem Palladis ægida
 Possent ruentes? Hinc avidus stetit
 Vulcanus; hinc matrona Juno, &
 Numquam humeris positurus arcum, 60
 Qui rore puro Castaliæ lavit
 Crines solutos, qui Lyciæ tenet
 Dumeta, natalemque sylvam,
 Delius & Patareus Apollo.
 Vis consilii expers mole ruit suâ: 65
 Vim temperatam Dî quoque provehunt
 In majus: idem odere vires
 Omne nefas animo moventes,
 Testis mearum centimanus Gyas
 Sententiarum, notus & integræ 70
 Tentator Orion Dianæ,
 Virgineâ domitus sagittâ.
 Injecta monstribus Terra, dolet suis;
 Mœretque partus fulmine luridum
 Missos ad Orcum: nec peredit 75
 Impositam, celer ignis Aetnam:
 Incontinentis nec Tityi jecur
 Relinquit ales, nequitiae additus
 Custos: amatorem trecentæ
 Pirithoum cohibent catenæ. 80

CARMEN V.

A. U. C. DCCXXXV.

*Augustum laudat, quod armorum suorum metu
Britannos, maxime vero Parthos subegisset.*

COELO tonantem credidimus Jovem
Regnare : praesens Divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis
Imperio gravibusque Persis.
Milesne Crassi, conjuge barbarâ,
Turpis maritus vixit ? & hostium
(Proh patria, inversique mores !)
Consenuit focerorum in arvis
Sub rege Medo Marfus & Appulus,
Anciliorum & nominis & togæ
Oblitis, æternæque Vestæ,
Incolumi Jove & urbe Româ ?
Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis conditionibus
: Fœdis, & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum :
Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Adfixa delubris, & arma
Militibus sine cæde, dixit,
Derepta vidi : vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portasque non clausas, & arva
Marte coli populata nostro.
Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit ? Flagitio additis
Damnum : neque amissos colores
Lana refert medicata fūco ;

Nec

Nec vera virtus, cùm semel excidit,
Curat reponi deterioribus.

30

Si pugnat extricata densis
Cerva plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus :

Et Marte Pœnos proteret altero,

Qui lora restrictis lacertis

35

Sensit iners, timuitque mortem

Hinc, unde vitam sumeret aptius ;

Pacem & duello miscuit. O pudor !

O magna Carthago, probrosis

Altior Italiae ruinis !

40

Fertur pudicæ conjugis osculum,

Parvosque natos, ut capitis minor,

A se removisse, & virilem

Torvus humi posuisse vultum :

Donec labantes consilio Patres

45

Firmaret auctor numquam aliàs dato ;

Interque mœrentes amicos

Egregius properaret exul.

Atqui sciebat quæ sibi barbarus

Tortor pararet : non aliter tamen

50

Dimovit obstantes propinquos,

Et populùm reditus morantem ;

Quàm si clientùm longa negotia

Dijudicatâ lite relinqueret,

Tendens Venafranos in agros,

55

Aut Lacedæmonium Tarentum.

CARMEN VI.

A. U. C. DCCXXVI.—DCCXXVII.

AD ROMANOS.

*Religionis contemptum & morum corruptelam maxima
Romanis mala intulisse.*

D Eliſta majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris
Ædesque labentes Deorum, &
Fœda nigro ſimulacra fumo.
Dīs te minorem quòd geris, imperas. 5
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Dī multa neglecti dederunt
Hesperiz mala luſtuofa.
Jam bis Moneſes, & Pacori manus
Non auſpicatos contudit impetus 10
Noſtros, & adjeſſiſſe prædam
Torquibus exiguis renidet.
Penè occupatam ſeditionibus
Delevit urbem Dacus & Æthiops;
Hic claſſe formidatus, ille 15
Miſſilibus melior ſagittis.
Fecunda culpæ ſecula nuptias
Primùm inquinavere, & genus, & domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam populosque fluxit. 20
Motus doceri gaudet Ionios
Matura virgo, & fingitur artibus;
Jam tunc & inceſtos amores
De tenero meditatatur ungui.
Mox juniores quærit adulteros 25
Inter mariti vina; neque eligit,
Cui

Cui donet impermissa raptim

Gaudia, luminibus remotis :

Sed iussa coram, non sine conscio

Surgis marito, seu vocat institor,

Seu navis Hispanæ magister

Dedecorum pretiosus emtor.

Non his juventus orta parentibus

Infecit æquor sanguine Punico ;

Pyrrhumque, & ingentem cecidit antiochum 35

Antiochum, Annibalemque dirum :

Sed rusticorum mascula militum

Proles, Sabellis docta ligonibus

Versare glebas, & severæ

Matris ad arbitrium recisos

Portare fustes ; sol ubi montium

Mutaret umbras, & juga demeret

Bobus fatigatis, amicum

Tempus agens absente curru.

Damnosa quid non imminuit dies ?

Ætas parentum, pejor avis, tulit

Nos nequiores, mox daturos

Progeniem vitiosorem,

C A R M E N VII.

A D A S T E R I E N.

*Solatur Asterien de mariti absentia sollicitam, & ut
in ejus fide perseveret hortatur.*

Q U I D fies Asterie, quem tibi candidi

Primo restituent vere Favonii

Thynâ merce beatum,

Constantis juvenem fide

Gygen ? Ille Notis actus ad Oricum,

Post infana Capræ sidera, frigidas

Noctes

CARMINUM LIB. III. 71

Noctes non fine multis
 Insomnis lacrymis agit.
 Atqui sollicitæ nuncius hospitæ,
 Suspirare Chloen, & miseram tuis
 Dicens ignibus uri,
 Tentat mille vaser modis.
 Ut Prætum mulier perfida credulum
 Falsis impulerit criminibus, nimis
 Casto Bellerophonti
 Maturare necem, refert.
 Narrat penè datum Pelea Tartaro,
 Magnessam Hyppoliten dum fugit abstinentes :
 Et peccare docentes
 Pellax historias movet ;
 Frustra : nam scopulis furdior Icarì
 Voces audit, adhuc integer. At tibi,
 Ne vicinus Enipeus
 Plus justo placeat, cave ;
 Quamvis non alius flectere equum sciens
 Æquè conspicitur gramine Martio ;
 Nec quisquam citus æquè
 Tusco denatat alveo :
 Primâ nocte domum claude ; neque in vias
 Sub cantu querulæ despice tibîæ :
 Et te sæpe vocanti
 Duram, difficilis mane.

CARMEN VIII.

A. U. C. DCCXXXV.

AD MÆCENATEM.

*Invitat Mæcenatem ad festum domesticum genialiter
 celebrandum.*

MArtis cælebs quid agam Calendis,
 Quid velint flores, & acerra thuris
 Plena,

Plena, miraris, positusque carbo in
Cespite vivo,

Docte sermones utriusque linguæ.

Voveram dulces epulas, & album

Libero caprum, prope funeratus

Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte, festus

Corticem adstrictum pice dimovebit

Amphoræ, fumum bibere institutæ

Consule Tullo.

Sume, Mæcenas, cyathos amici

Sospitis centum; vigiles lucernas

Perfer in lucem: procul omnis esto

Clamor & ira.

Mitte civiles super urbe curas.

Occidit Daci Cotisonis agmen:

Medus infestus sibi luctuosus

Diffidet armis:

Servit Hispanæ vetus hostis oræ

Cantaber, serâ domitus catenâ:

Jam Scythæ laxo meditantur arcu

Cedere campis.

Negligens, ne quâ populus laboret,

Parce privatis nimium cavere;

Dona præsentis rape lætus horæ, ac

Linque severa.

CARMEN IX.

AD LYDIAM.

Dialogus Horatii & Lydiæ.

HOR. **D**ONEC gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat,

Perfarum

CARMINUM LIB. III. 73

- Perfarum vigui rege beator.
 LYD. Donec non aliâ magis 5
 Arfisti, neque erat Lydia post Chloen,
 Multi Lydia nominis
 Romanâ vigui clarior Iliâ.
 HOR. Me nunc Thressa Chloe regit,
 Dulces docta modos, & citharæ sciens, 10
 Pro quâ non metuum mori,
 Si parcent animæ fata superstiti.
 LYD. Me torret face mutua
 Thurini Calais filius Ornyti.
 Pro quo bis patiar mori, 15
 Si parcent puero fata superstiti.
 HOR. Quid, si prisca redit Venus,
 Diductosque jugo cogit aeneo?
 Si flava excutitur Chloe,
 Rejectæque patet janua Lydiæ? 20
 LYD. Quamquam fidere pulchrior
 Ille est, tu levior cortice, & improbo
 Iracundior Hadriâ,
 Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

CARMEN X.

AD LYCEN.

*Ut, posita duritie, aliquâ ipsius misericordiâ
 capiatur.*

- E**Xtremum Tanain si biberes, Lyce,
 Sævo nupta viro, me tamen asperas
 Porrectum ante fores objicere incolis
 Plorares Aquilonibus.
 Audis quo strepitu janua, quo nemus 5
 Inter pulchra fatum tecta remugiat?
 Sentis & positas ut glaciet nives
 Pæro numine Juppiter?
 E Ingr-

Ingratam Veneri pone superbiam ;
 Ne currente rotâ funis eat retro. 10
 Non te Penelopen difficilem procis
 Tyrrhenus genuit parens.
 O, quamvis neque te munera, nec preces,
 Nec tinctus violâ pallor amantium,
 Nec vir Pieriâ pellice saucius 15
 Curvat ; supplicibus tuis
 Parcas, nec rigidâ mollior æsculo,
 Nec Mauris animum mitior anguibz.
 Non hoc semper erit liminis, aut aquæ
 Cœlestis patiens latus. 20

C A R M E N XI.

A D M E R C U R I U M.

*Gravissimas vel in inferis pœnas sævitia
 constitutas esse.*

Mercuri, (nam te docilis magistro
 Movit Amphion lapides canendo)
 Tuque testudo resonare septem
 Callida nervis,
 Nec loquax olim, neque grata ; nunc & 5
 Divitum mensis & amica templis ;
 Dic modos, Lyde quibus obstinatas
 Adplicet aures :
 Quæ, velut latis equa trima campis,
 Ludit exultim metuitque tangi, 10
 Nuptiarum expers, & adhuc protervo
 Cruda marito.
 Tu potes tigres comitesque sylvas
 Ducere, & rivos celeres morari.
 Cessit immanis tibi blandienti 15
 Janitor aulae

Cer-

CARMINUM LIB. III. 75

Cerberus : quamquam furiale centum
Muniunt angues caput, æstuatque
Spiritus teter, saniesque manat
Ore trilingui.

20

Quin & Ixion Tityosque vultu
Risit invito : stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata

25

Quæ manent culpas etiam sub Orco.
Impiæ, (nam quid potuere majus ?)
Impiæ sponfos potuere duro
Perdere ferro.

30

Una de multis face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis ævum :

35

Surge, quæ dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur ; socerum ac scelestas
Falle sorores :

40

Quæ velut nactæ vitulos lænæ
Singulos, eheu ! lacerant. Ego illis
Mollior nec te feriam, neque intra
Claustra tenebo.

Me pater sævis oneret catenis,
Quòd viro clemens misero peperci ;
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.

45

I, pedes quò te rapiunt & auræ,
Dum favet nox & Venus ; i secundo
Omine, & nostri memorem sepulcro
Scalpe querelam.

50

CARMEN XII.

AD NEOBULEN.

*Eam Hebri adolescentis amore captam inertiæ se ac
desidiæ dedidisse.*

Miserarum est, neque amorì dare ludum,
neque dulci
Mala vino lavere ; aut exanimari metuentes
Patruæ verbera linguæ
Tibi qualum Cythereæ puer ales, tibi telas,
Operosæque Minervæ studium aufert, Neobule, 5
Liparei nitor Hebri,
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis ;
Eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno,
Neque segni pede victus :
Celer idem per apertum fugientes agitato 10
Grege cervos jaculari, & catus alto latitantem
Fruticeto excipere aprum.

CARMEN XIII.

AD FONTEM DIGENTIAM.

*Fonti sacrificium & ab versibus suis celebritatem
spondet.*

O Fons Bandusiæ, splendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis hædo ;
Cui frons turgida cornibus
Primis & Venerem & prælia destinat, 5
Frustra : nam gelidos inficiet tibi

Ru-

CARMINUM LIB. III. 77

Rubro sanguine rivos
 Lascivi soboles gregis.
 Te flagrantis atrox hora Caniculæ
 Nescit tangere : tu frigus amabile 10
 Fessis vomere tauris
 Præbes, & pecori vago.
 Fies nobilium tu quoque fontium,
 Me dicente cavis impositam ilicem
 Saxis, unde loquaces 15
 Lymphæ desiliunt tuæ.

CARMEN XIV.

* A. U. C. DCCXXX.

AD ROMANOS.

Augusti reditum ex Hispaniâ celebrat.

Herculis ritu modò dictus; ô plebs,
 Morte venalem petiisse laurum
 Cæsar, Hispanâ repetit penates
 Victor ab orâ.
 Unicè gaudens mulier marito 5
 Prodeat, justis operata Divis;
 Et soror clari ducis, & decoræ
 Supplice vitâ
 Virginum matres, juvenumque nuper
 Sospitum. Vos ô pueri, & puellæ 10
 Jam virum expertes, ab inominatis
 Parcite verbis.
 Hic diès verè mihi festus atras
 Eximet curas : ego nec tumultum,
 Nec mori per vim metuam, tenente 15
 Cæsare terras.

E 3

I, pete

78 Q. HORATII

I, pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marfi memorem duelli ;
Spartacum si quâ potuit vagantem
Fallere testâ.

20

Dic & argutæ properet Neæræ,
Myrreum nodo cohibere crinem :
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus
Litium & rixæ cupidos protervæ.
Non ego hoc ferrem calidus juventâ,
Consule Planco.

25

CARMEN XV.

IN CHLORIN.

*Ut saltem vetula nequitiae ac libidini modum
statuat.*

U XOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuæ,
Famosisque laboribus :

Maturo propior define funeri

Inter ludere virgines,

5

Et stellis nebulam spargere candidis.

Non, si quid Phloen satis,

Et te, Chlōri, decet. Filia rectiūs

Expugnat juvenum domos,

Pulso Thyias uti concita tympano.

10

Illam cogit amor Nothi

Lascivæ similem ludere capreæ.

Te lanæ prope nobilem

Tonsæ Luceriam, non citharæ decent,

Nec flos purpureus rosæ,

15

Nec poti vetulam facce tenuis cadi.

CAR-

CARMEN XVI.
AD MÆCENATEM.

*Divitias malorum omnium fontem esse, summum vitæ
bonum in mediocritate consistere.*

Incusam Danaen turris aenea,
Robustæque fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab adulteris ;
Si non Acrisium virginis abditæ 5
Custodem pavidum Juppiter ac Venus
Risissent : fore enim tutum iter & patens
Converso in pretium Deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius 10
Ictu fulmineo. Concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demersa exitio. Diffidit urbium
Portas vir Macedo, & subruit æmulos
Reges muneribus. Munera navium 15
Sævos illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Jure perhorruì
Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcenas equitum decus. 20
Quantò quisque sibi plura negaverit,
Ab Dîs plura feret. Nîl cupientium
Nudus castra peto ; & transfuga divitum
Partes linquere gestio :
Contemtæ dominus splendidior rei, 25
Quàm si quidquid arat non piger Appulus
Occultare meis diceret horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, sylvaque jugerum
Paucorum, & segetis certa fides meæ, 30
Fulgentem imperio fertilis Africæ

Fallit forte beatior.

Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læstrygoniâ Bacchus in amphorâ
Languescit mihi, nec pinguis Gallicis 35
Crescunt vellera pascuis ;

Importuna tamen pauperies abest :
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto meliùs parva cupidine

Vestigalia porrigam, 40
Quàm si Mygdoniis regnum Alyattæi
Campis continuem. Multa petentibus
Defunt multa. Bene est, cui Deus obtulit
Parcâ quod fatis est manu.

CARMEN XVII.

AD ÆLIUM LAMIAM.

*Hortatur ad diem crastinum, qui ater & nubilus
fore videbatur, hilarè transgendum.*

ÆLI vetusto nobilis ab Lamo *,
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Litoribus tenuisse Lirim
Latè tyrannus : cras foliis nemus

5
Mul-

* *Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos ;
Auctore ab illo ducis originem.*

Dædalea Interpolatio.

*Est brevitæ opus, ut currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures.*

HOR. Sat. X. Lib. I.

Multis, & algâ litus inutili
 Emissa tempestas ab Euro
 Sternet; aquæ nisi fallit augur
 Annosa cornix. Dum potes, aridum
 Compone lignum. Cras genium mero 10
 Curabis, & porco bimestri,
 Cum famulis operum solutis.

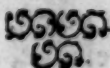
CARMEN XVIII.

AD FAUNUM.

H Y M N U S.

Ut sibi propitius sit.

FAUNE, Nympharum fugientûm amator,
 Per meos fines & aprica rura
 Lenis incedas, abeasque parvis
 Æquus alumnis;
 Si tener pleno cadit hædus anno, 5
 Larga nec defunt Veneris fodali
 Vina crateræ, vetus ara multo
 Fumat odore.
 Ludit herbofo pecus omne campo,
 Cùm tibi Nonæ redeunt decembres : 10
 Festus in pratis vacat otioso
 Cum bove pagus :
 Inter audaces lupus errat agnos :
 Spargit agrestes tibi sylva frondes ;
 Gaudet invisam pepulisse fossor 15;
 Ter pede terram.

C A R M E N XIX.

Ante A. U. C. DCCXXXII.

A D T E L E P H U M.

*Narratorem intempestivum ad convivii festivitatem
subitò traducit.*

Quantùm distet ab Inacho
 Codrus, pro patriâ non timidus mori,
 Narras, & genus Æaci,
 Et pugnata sacro bella sub Ilîo :
 Quo Chium pretio cadum 5
 Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
 Quo præbente domum, & quotâ
 Pelignis caream frigoribus, taces.
 Da lunæ propere novæ,
 Da noctis mediæ, da, puer, auguris 10
 Murenæ : tribus aut novem
 Miscentur cyathis pocula commodis.
 Qui Musas amat impares,
 Ternos ter cyathos attonitus petet
 Vates : tres prohibet supra 15
 Rixarum metuens tangere Gratia,
 Nudis juncta sororibus.
 Insanire juvat. Cur Berecynthiæ
 Cessant flamina tibiæ ?
 Cur pendet tacitâ fistula cum lyrâ ? 20
 Parcentes ego dexteras
 Odi : sparge rosas. Audiat invidus
 Dementem strepitum Lycus,
 Et vicina, seni non habilis Lyco.
 Spissâ te nitidum comâ, 25
 Puro te similem, Telephe, vespero,
 Tempestiva petit Rhode :
 Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

CAR-

CARMEN XX.

AD PYRRHUM

*Ne formosum puerum à puellâ abstrahere
conetur.*

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Getulæ catulos lænæ ?

Dura post paulò fugies inaudax

Prælia raptor ;

Cùm per obstantes juvenum catervas

5

Ibit insignem repetens Nearchum :

Grande certamen, tibi præda cedat

Major, an illi.

Interim dum tu celeres sagittas

Promis, hæc dentes acuit timendos,

10

Arbiter pugnæ posuisse nudo

Sub pede palmam

Fertur, & leni recreare vento

Sparsum odoratis humerum capillis :

Qualis aut Nireus fuit, aut aquosâ

15

Raptus ab Idâ.

CARMEN XXI.

A. U. C. DCCXXII.

AD AMPHORAM

*Monet ut in Messalæ gratiam vinum promat
generosum.*

O Nata mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, five geris jocos,

E 6

Seu

Seu rixam & insanos amores,
 Seu facilem, pia testa, somnum;
 Quocunque lectum nomine Massicum 5
 Servas, moveri digna bono die;
 Descende, Corvino jubente
 Promere languidiora vina.
 Non ille, quamquam Socraticis madet
 Sermonibus, te negliget horridus. 10
 Narratur & prisca Catonis
 Sæpe mero caluisse virtus.
 Tu lene tormentum ingenio admoves
 Plerumque duro: tu sapientium
 Curas, & arcanum jocosum 15
 Consilium retegis Lyæo.
 Tu spem reducis mentibus anxiis,
 Viresque; & addis cornua pauperi,
 Post te neque iratos trementi
 Regum apices, neque militum arma.
 Te Liber, &, si læta aderit, Venus,
 Segnesque nodum solvere Gratia,
 Vivæque producent lucernæ,
 Dum rediens fugat astra Phoebus.

CARMEN XXII.

AD DIANAM.

Ob amicam partu feliciter levatam sacrum annum pollicetur.

MOntium custos nemorumque, virgo,
 Quæ laborantes utero puellas
 Ter vocata audis, adimisque leto,
 Diva triformis;
 Imminens villæ tua pinus esto, 5
 Quam per exactos ego lætus annos,

Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

CARMEN XXIII.

AD PHIDYLEN.

*Deos non tam sumtuosis quàm puris muneribus
conciliari.*

COELO supinas si tuleris manus
Nascente lunâ, rustica Phidyle;
Si thure placaris & hornâ
Fruge Lares, avidâque porcâ;
Nec pestilentem sentiet Africum 5
Fecunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam quæ nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter & ilices, 10
Aut crescit Albanis in herbis,
Victima pontificum secures
Cervice tinget. Te nihil attinet
Tentare multâ cæde bidentium
Parvos coronantem marino 15
Rore Deos, fragilique myrto.
Immunis aram si tetigit manus;
Non sumtuosâ blandior hostiâ,
Mollirit averfos Penates
Farre pio, & saliente micâ. 20

CARMEN XXIV.

Ante A. U. C. DCCXXVII.

AD AVARUM.

*Seculi sui vitia insectatur, & eorum remedium
proponit.*

I Ntaetis opulentior
 Thesauris Arabum & divitis Indiæ
 Cæmentis licet occupes
 Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum ;
 Si figit adamantinos 5
 Summis verticibus dira Necessitas
 Clavos, non animum metu,
 Non Mortis laqueis expedit caput.
 Campestris meliùs Scythæ,
 Quorum plaustra vagas rite trahunt domos, 10
 Vivunt, & rigidi Getæ ;
 Immetata quibus jugera liberas
 Fruges & Cererem ferunt ;
 Nec cultura placet longior annuâ,
 Defunctumque laboribus 15
 Æquali recreat forte vicarius.
 Illic matre carentibus
 Privignis mulier temperat innocens :
 Nec dotata regit virum
 Conjux, nec nitido fudit adultero. 20
 Dos est magna parentium
 Virtus, & metuens alterius viri
 Certo fœdere castitas ;
 Et peccare nefas, aut pretium emori.
 O! si quis volet impias 25
 Cædes, & rabiem tollere civicam ;
 Si

Si quæret pater urbium
 Subscribi statuis, indomitam audeat
 Refrænare licentiam
 Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas! 30
 Virtutem incolumem odimus,
 Sublatam ex oculis quærimus invidi.
 Quid tristes querimonix,
 Si non supplicio culpa reciditur?
 Quid leges sine moribus 35
 Vanæ proficiunt; si neque fervidis
 Pars inclusa caloribus
 Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
 Duratæque solo nives
 Mercatorem abigunt; horrida callidi 40
 Vincunt æquora navitæ;
 Magnum pauperies opprobrium, jubet
 Quidvis & facere & pati.
 Virtutisque viam deserit arduæ?
 Vel nos in Capitolium, 45
 Quò clamor vocat ac turba faventium,
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas & lapides, aurum & inutile,
 Summi materiem mali,
 Mittamus. Scelerum si bene pœnitet, 50
 Eradenda cupidinis
 Pravi sunt elementa, & teneræ nimis
 Mentis asperioribus
 Firmandæ studiis. Nescit equo rudis
 Hære ingenuus puer, 55
 Venarique timet; ludere doctior,
 Seu Græco jubeas trocho,
 Seu malis vetitâ legibus aleâ:
 Cùm perjura patris fides
 Consortem, & socium fallat, & hospitem, 60
 Indignoque pecuniam
 Heredi properet. Scilicet improbæ
 Crescunt divitiæ: tamen
 Curtæ nescio quid semper abest rei. CAR-
 I

CARMEN XXV.

A. U. C. DCCXXV.

AD BACCHUM.

DITHYRAMBUS.

Octavianī laudes, Baccho auspice, exequi meditatur.

Q Uò me, Bacche, rapis tui
Plenum ? quæ nemora, aut quos agor in
specus

Velox mente novâ ? Quibus
Antris egregii Cæsaris audiar
Æternum meditans decus 5

Stellis inferere, & consilio Jovis ?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. Non secus in jugis
E somnis stupet Evyas,

Hebrum prospiciens, & nive candidam 10
Thracen, ac pede barbaro

Lustratam Rhodopen. Ut mihi devio
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet ! O Naiadum potens,
Baccharumque valentium 15

Proceras manibus vertere fraxinos ;
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. Dulce periculum est,
O Lenæe, sequi Deum

Cingentem viridi tempora pampino 20

CAR.

CARMEN XXVI.

AD VENEREM.

Amori valedicit.

Vixi puellis nuper idoneus
 Et militavi non sine gloriâ :
 Nunc arma defunctumque bello
 Barbiton hic paries habebit,
 Lævum marinæ qui Veneris latus
 Custodit. Hic, hîc ponite lucida
 Funalia, & vestes, & arcus
 Oppositis foribus minaces.
 O quæ beatam Diva tenes Cyprum, &
 Memphin carentem Sithoniâ nive, 10
 Regina, sublimi flagello
 Tange Chloen semel arrogantem.

CARMEN XXVII.

A. U. C. DCCXXXII--DCCXXXIII.

AD LÆLIAM GALLAM.

Abeuntem secundis votis prosequutus, navigationis pericula ac maximè Europæ exemplum ipsi proponit.

IMpios parraë recinentis omen
 Ducit, aut prægnans canis, aut ab agro
 Rava decurrens lupa Lanuvino,
 Fœtave vulpes.
 Rumpit & serpens iter institutum,
 Si per obliquum similis sagittæ

Ter-

Terruit mannos. Ego cui timebo
Providus auspex,

Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum, 10
Oscinem corvum prece fuscitabo
Solis ab ortu.

Sis licet felix ubicunque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas:
Namque nec lævus vetat ire picus, 15
Nec vaga cornix.

Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? Ego quid sit ater
Hadriæ novi sinus, & quid albus
Peccet Iapix. 20

Hostium uxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis Austri, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere ripas.

Sic & Europe niveum doloso 25
Credidit tauro latus; at scatentem
Belluis pontum mediasque fraudes
Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum, &
Debitæ nymphis opifex coronæ, 30
Nocte sublustri nihil astra præter
Vidit & undas.

Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Cretam: O patris, ô relictum
Filix nomen, pietasque, dixit, 35
Victa furore!

Unde, quò veni? Levis una mors est
Virginum culpæ. Vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitio carentem
Ludit imago 40

Vana, quam portâ fugiens eburnâ
Somnium ducit? Meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores? Si

CARMINUM LIB. III. 91

Si quis infamem mihi nunc juvencum 45

Dedat iratæ, lacerare ferro, &

Frangere enitar modò multùm amati

Cornua monstri.

Impudens liqui patrios penates!

Impudens Orcum moror! O Deorum 50

Si quis hæc audis, utinam inter errem

Nuda leones.

Antequam turpis macies decentes

Occupet malas, teneræque succus

Defluat prædæ, speciosa quæro 55

Pascere tigres.

Vilis Europe, pater urget absens:

Quid mori cessas? Potes hac ab orno

Pendulum zonâ bene te sequutâ e- 60

lidere collum.

Sive te rupes & acuta leto

Saxa delectant; age, te procellæ

Crede veloci, nisi herile mavis

Carpere pensum

Regius sanguis, dominæque tradi 65

Barbaræ pellex. Aderat querenti

Perfidum ridens Venus, & remisso

Filius arcu.

Mox ubi lufit fatis: Abstineto,

Dixit, irarum, calidæque rixæ; 70

Cùm tibi invisus laceranda reddet

Cornua taurus.

Uxor invicti Jovis esse nescis.

Mitte singultus; bene ferre magnam

Disce fortunam: tua sectus orbis 75

Nomina ducet.

CARMEN XXVIII.

AD LYDEN.

*Ad transfigenda hilariter Neptunalia in ejus domum
se invitat.*

FEsto quid potiùs die,
Neptuni facias? Prome reconditum,
Lyde, strenua Cæcubum;
Munitæque adhibe vim sapientiæ.
Inclinare meridiem 5
Sentis; ac veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli consulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virides Nereïdum comas: 10
Tu curvâ recines lyrâ
Latonam, & celeris spicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas, & Paphum
Junctis visit oloribus. 15
Dicetur meritâ Nox quoque neniâ.

CARMEN XXIX.

A. U. C. DCCXXXIII.

AD MÆCENATEM.

*Invitat ad frugalem cœnam, & ut anxias de rebus
futuris curas omittat, sapienter admonet.*

TYrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado,
Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
Pressa tuis balanus capillis

Jam-

CARMINUM LIB. III. 93

Jamdudum apud me est. Eripe te moræ; 5
 Neu semper udum Tibur & Æsulæ
 Declive contempleris arvum, &
 Telegoni juga parricidæ.
 Fastidiosam desere copiam, &
 Molem propinquam nubibus arduis: 10
 Omitte mirari beatæ
 Fumum & opes strepitumque Romæ.
 Plerumque gratæ divitibus vices,
 Mundæque parvo sub lare pauperum
 Cœnæ, sine aulæis & ostro, 15
 Solicitam explicuere frontem,
 Jam clarus occultum Andromedæ pater
 Ostendit ignem; jam Procyon furit,
 Et stella vesani Leonis,
 Sole dies referente ficos. 20
 Jam pastor umbras cum grege languido
 Rivumque fessus quærit, & horridi
 Dumeta Sylvani; caretque
 Ripa vagis taciturna ventis.
 Tu civitatem quis deceat status 25
 Curas; & orbis sollicitus, times
 Quid Seres, aut regnata Cyro
 Bactra parent, Tanaisve discors.
 Prudens futuri temporis exitum
 Caliginosâ nocte premit Deus; 30
 Ridetque, si mortalis ultra
 Fas trepidat. Quod adest, memento
 Componere æquus: cætera fluminis
 Ritu feruntur, nunc medio alveo
 Cum pace delabentis Etruf- 35
 cum in mare, nunc lapides adesos,
 Stirpesque raptas & pecus & domos
 Volventis unâ, non sine montium,
 Clamore vicinæque sylvæ;
 Cum fera diluvies quietos 40
 Irritat amnes. Ille potens sui
 Lætusque degit, cui licet in diem Dixisse,

Dixisse, vixi : cras vel atrâ
 Nube polum, Pater, occupato,
 Vel sole puro : non tamen irritum, 45
 Quodcunque retro est, efficiet ; neque
 Diffinget, infectumque reddet,
 Quod fugiens semel hora vexit.
 Fortuna sævo læta negotio, &
 Ludum insolentem ludere pertinax, 50
 Transmutat incertos honores,
 Nunc mihi, nunc alii benigna.
 Laudo manentem. Si celeres quatit
 Pennas, refigno quæ dedit, & meâ
 Virtute me involvo, probamque 55
 Pauperiem sine dote quæro.
 Non est meum, si mugiat Africis
 Malus procellis, ad miseras preces
 Decurrere, & votis pacisci,
 Ne Cypriæ Syriæque merces 60
 Addant avaro divitias mari ;
 Dum me biremis præsidio scaphæ
 Tutum per Ægæos tumultus
 Aura ferat, geminusque Pollux.

CARMEN XXX.

*Famæ perennitatem sibi ab suis versibus
 pollicetur.*

EXegi monumentum ære perennius,
 Regalique situ pyramidum altius ;
 Quod non imber edax, non Aquilo impotens
 Possit diruere, aut innumerabilis
 Annorum series, & fuga temporum. 5
 Non omnis moriar ; multaue pars mei
 Vitabit Libitinam. Usque ego postera
 Crescam laude recens ; dum Capitolium
 Scandet

Scandet cum tacitâ virgine pontifex.
 Dicar, quâ violens obitrepat Aufidus, 10
 Et quâ pauper aquæ Daunus agrestium
 Regnavit populorum, ex humili potens,
 Princeps Æolium carmen ad Italos
 Deduxisse modos. Sume superbiam
 Quæsitam meritis, & mihi Delphicâ
 Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER IV.

CARMEN I.

A. U. C. DCCXXXVIII.

AD VENEREM.

*Se jam eâ ætate esse, ut à rebus Venereis alieno
animo esse debeat.*

Ntermissa, Venus, diu
Rursus bella moves. Parce, pre-
cor, precor:
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cinaræ. Desine, dul-
cium

Mater sæva Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi
Quò blandæ juvenum te revocant preces.
Tempestiviùs in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,

5

10

Si

CARMINUM LIB. IV. 97

Si torrere jecur quæris idoneum.
 Namque & nobilis, & decens,
 Et pro sollicitis non tacitus reis,
 Et centum puer artium, 15
 Latè signa feret militiæ tuæ.
 Et, quandoque potentior
 Largi muneribus riserit æmuli,
 Albanos prope te lacus
 Ponet marmoream sub trabe citreâ. 20
 Illic plurima naribus
 Duces thura, lyræque, & Berecynthiæ
 Delectabere tibiæ
 Mistis carminibus, non sine fistulâ.
 Illic bis pueri die 25
 Numen cum teneris virginibus tuum
 Laudantes, pede candido
 In morem Salium ter quatient humum.
 Me nec fœmina, nec puer
 Jam, nec spes animi credula mutui, 30
 Nec certare juvat mero;
 Nec vincere novis tempora floribus.
 Sed cur heu! Ligurine, cur
 Manat rara meas lacryma per genas?
 Cur facunda parum decoro 35
 Inter verba cadit lingua silentio?
 Nocturnis te ego somniis
 Jam captum teneo, jam volucrem sequor
 Te per gramina Martii
 Campi, te per aquas, dure, volubiles. 40

CARMEN II.

A. U. C. DCCXL.

AD JULIUM ANTONIUM.

*Invitatus Horatius ad Augusti viâtorias carmine
Pindarico celebrandas ita se excusat ut id ip-
sum maximè præstet quod videtur detractare.*

PIndarum quisquis studet æmulari, I-
ule, ceratis ope Dædaleâ
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres 5
Quem super notas aluere ripas,
Fervet, immensusque ruit profundo
Pindarus ore;

Laureâ donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos 10
Verba devolvit, numerisque fertur
Lege solutis:

Seu Deos, regesve canit, Deorum
Sanguinem, per quos cecidere justâ
Morte Centauri; cecidit tremendæ 15
Flamma Chimære:

Sive, quos Elea domum reducit
Palma cœlestes, pugilemve equumve
Dicit, & centum potiore signis
Munere donat: 20

Flebili sponsæ juvenemve raptum
Plorat, & vires animumque mores-
que aureos educit in astra; nigroque
Invidet Orco.

Mul-

CARMINUM LIB. IV. 99

Multa Dircaeum levat aura cycnum, 25
 Tendit, Antoni, quoties in altos
 Nubium tractus. Ego apis Matinae
 More modoque,
 Grata carpentis thyma per laborem
 Plurimum, circa nemus uvidique 30
 Tiburis rivos operosa parvus
 Carmina fingo.
 Concines majore poeta plectro
 Caesarem, quandoque trahet feroces
 Per sacrum clivum, meritâ decorus 35
 Fronde, Sicambros :
 Quo nihil majus meliusve terris
 Fata donavere bonique Divi ;
 Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
 Tempora priscum. 40
 Concines lætosque dies, & urbis
 Publicum ludum super impetrato
 Eortis Augusti reditu, forumque
 Litibus orbum.
 Tum meæ (si quid loquor audiendum) 45
 Vocis accedet bona pars ; &, ô sol
 Pulcher, ô laudande, canam, recepto
 Caesare felix.
 Tumque dum procedet, io triumphæ,
 Non semel dicemus, io triumphæ, 50
 Civitas omnis ; dabimusque Divis
 Thura benignis.
 Te decem tauri totidemque vaccæ,
 Me tener solvet vitulus, relictâ
 Matre qui largis juvenescit herbis 55
 In mea vota ;
 Fronte curvatos imitatus ignes
 Tertium lunæ referentis ortum,
 Quâ notam duxit niveus videri,
 Cætera fulvus. 60

CARMEN III.

AD MELPOMENEN.

*Acceptum illi refert, quòd aliquem inter poetas nume-
rum & locum obtineat.*

Quem tu, Melpomene, semel
 Nascentem placido lumine videris,
 Illum non labor Isthmius
 Clarabit pugilem, non equus impiger
 Curru ducet Achaïo 5
 Victorem; neque res bellica Deliis
 Ornatum foliis ducem,
 Quod regum tumidas contuderit minas,
 Ostendet Capitolio:
 Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt, 10
 Et spissæ nemorum comæ,
 Fingent Æolio carmine nobilem.
 Romæ principis urbium
 Dignatur soboles inter amabiles
 Vatum ponere me choros: 15
 Et jam dente minùs torqueor invido.
 O testudinis aureæ
 Dulcem quæ strepitum, Pieri, temperas;
 O mutis quoque piscibus
 Donatura cycni, si libeat, sonum; 20
 Totum muneris hoc tui est,
 Quòd monstror digito prætereuntium
 Romanæ fidicen lyræ:
 Quòd spiro & placeo (si placeo) tuum est.

CARMEN IV.

* A. U. C. DCCXLI.

DRUSI LAUDES.

*Claudii Drusi Neronis de Vindelicis victoriam
celebrat.*

Q Ualem ministrum fulminis alitem,
(Cui rex Deorum regnum in aves vagas
Permisit, expertus fidelem
Juppiter in Ganymede flavo)
Olim juvenas, & patrius vigor 5
Nido laborum propulit inscium;
Vernisque jam nimbis remotis,
Insolitos docuere nifus
Venti paventem; mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus; 10
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnae:
Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam jamque depulsum leonem, 15
Dente novo peritura, vidit:
Videre Rætis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici; † & diu

† ----- quibus

Mos unde deductus per omne

Tempus Amazoniâ securi

Dextas obarmet, quærere distuli;

Nec scire fas est omnia; -----

Interpolatoris inepti putidum opus.

----- Non ut

Serpentes avibus geminentur. HOR. Art. Poet.

Latèque victrices catervæ,
 Consiliis juvenis repressæ 20
 Sensere, quid mens rite, quid indoles
 Nutrita faustis sub penetralibus
 Possset, quid Augusti paternus
 In pueros animus Neronēs.
 Fortes creantur fortibus; & bonis 25
 Est in juvenis, est in equis patrum
 Virtus; neque imbellem feroces
 Progenerant aquilæ columbam.
 Doctrina sed vim promovet insitam,
 Rectique cultus pectora roborant: 30
 Utcunque defecere mores,
 Indecorant bene nata culpæ.
 Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
 Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
 Devictus, & pulcher fugatis 35
 Ille dies Latio tenebris,
 Qui primus almâ risit adoræâ;
 Dirus per urbes Afer ut Italas,
 Ceu flamma per tædas, vel Euris
 Per Siculas equitavit undas, 40
 Post hoc secundis usque laboribus
 Romana pubes crevit, & impio
 Vastata Pœnorum tumultu
 Fana Deos habuere rectos.
 Dixitque tandem perfidus Annibal: 45
 Cervi luporum præda rapacium
 Sectamur ultro, quos opimus
 Fallere & effugere est triumphus.
 Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
 Jactata Tuscis æquoribus sacra 50
 Natosque maturosque patres
 Pertulit Ausonias ad urbes,
 Duris ut ilex tonsa bipennibus
 Nigræ feraci frondis in Algido,
 Per damna, per cædes, ab ipso 55
 Ducit

CARMINUM LIB. IV. 103

Ducit opes animumque ferro.
 Non Hydra secto corpore firmior
 Vinci dolentem crevit in Herculem;
 Monstrumve summisere Colchi
 Majus, Echioniæve Thebæ. 60
 Merfes profundo, pulchrior evenit:
 Luctere, multâ proruit integrum
 Cum laude victorem, geritque
 Prælia conjugibus loquenda.
 Carthagini jam non ego nuncios 65
 Mittam superbos: occidit, occidit
 Spes omnis, & fortuna nostri
 Nominis, Asdrubale interemto.
 Nil Claudiae non perficient manus;
 Quas & benigno numine Juppiter 70
 Defendit, & curæ sagaces
 Expediunt per acuta belli.

C A R M E N V.

* A. U. C. DCCXLI.

AD AUGUSTUM.

Ut in urbem quamprimum redeat.

DIvis orte bonis, optime Romulæ
 Custos gentis, abes jam nimium diu;
 Maturum reditum pollicitus Patrum
 Sancto consilio, redi:
 Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ, 5
 Instar veris enim vultus ubi tuus
 Adfulsit populo, gratior it dies,
 Et soles melius nitent.
 Ut mater juvenem, quem Notus invido
 Flatu Carpathii trans maris æquora 10
 Cunctantem spatio longius annuo

Dulci distinet à domo,
 Votis ominibusque & precibus vocat ;
 Curvo nec faciem litore demovet :
 Sic desideriiis ista fidelibus 15
 Quæret patria Cæsarem.
 Tutus bos etenim prata perambulat ;
 Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas ;
 Pacatum volitant per mare navitæ ;
 Culpari metuit fides ; 20
 Nullis polluitur casta domus stupris ;
 Mos & lex maculosum edomuit nefas ;
 Laudantur simili prole puerperæ ;
 Culpam pœna premit comes.
 Quis Parthum paveat ? quis gelidum Scythen ? 25
 Quis Germania quos horrida parturit
 Fœtus, incolumi Cæsare ? quis feræ
 Bellum curet Iberiæ ?
 Condit quisque diem collibus in suis,
 Et vitem viduas ducit ad arbores : 30
 Hinc ad vina redit lætus, & alteris
 Te mensis adhibet Deum.
 Te multâ prece, te prosequitur mero
 Defuso pateris ; & Laribus tuum
 Miscet numen, uti Græcia Castoris 35
 Et magni memor Herculis.
 Longas ô utinam, dux bone, ferias
 Præstes Hesperis ; dicimus integro
 Sicci manè die ; dicimus uvidi,
 Cum sol Oceano subest. 40

C A R M E N VI.

HYMNUS AD APOLLINEM.

Dive, quem proles &c. *Vide in CARM.*
 S E C U L.

C A R-

CARMEN VII.

AD TORQUATUM.

*Illum, proposuitâ mortis necessitate, ad hilariter
jucundèque vivendum invitât.*

Diffugere nives : redeunt jam gramina cam-
pis,
Arboribusque comæ:
Mutat terra vices ; & decrefcentia ripas
Flumina præter eunt :
Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres monet annus, & alnum
Quæ rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris : ver proterit æstas,
Interitura, simul 10
Pomifer autumnus fruges effuderit ; & mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ :
Nos ubi decidimus
Quò pius Æneas, quò Tullus dives, & Ancus 15
Pulvis & umbra fumus.
Quis fcit an adjiciant hodiernæ craftina summæ
Tempora Dî superi ?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Quæ dederis animo. 20
Cùm semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria ;
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum 25
Liberat Hippolytum ;
Nec Lethæa valet Theseus abrumpere caro.
Vincula Pirithoo.

CARMEN VIII.

AD MARCIUM CENSORINUM.

Immortalitatem penes poetas esse.

Donarem pateras grataque commodus,
 Cenforine, meis æra fodalibus;
 Donarem tripodas, præmia fortium
 Graiorum: neque tu pessima munerum
 Ferres, divite me scilicet artium 5
 Quas aut Parrhasius protulit aut Scopas,
 Hic saxo, liquidis ille coloribus
 Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
 Sed non hæc mihi vis; nec tibi talium
 Res est, aut animus deliciarum egens. 10
 Gaudes carminibus: carmina possumus
 Donare, & pretium dicere muneri.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quæ spiritus & vita redit bonis
 Post mortem ducibus; non celeres fugæ, 15
 Rejectæque retrorsum Annibalis minæ;
 Non impendia Carthaginis impiæ;
 Ejus qui domitâ nomen ab Africâ
 Lucratus rediit, clariùs indicant
 Laudes, quàm Calabræ Pierides; neque 20
 Si chartæ fileant, quòd bene feceris,
 Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis invida Romuli?
 Ereptum Stygiis fluctibus Æacum 25
 Virtus, & favor, & lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Cœlo Musa beat. Sic Jovis interest

Optatis epulis impiger Hercules ; 30
 Clarum Tyndaridæ fidus ab intimis
 Quassas eripiunt æquoribus rates ;
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

C A R M E N IX.

Ab A. U. C. DCCXXXVIII.
 ad A. DCCXLVI.

AD MARCUM LOLLIIUM.

*Ejus nomen suis carminibus ab hominum oblivione
 conatur vindicare.*

NE fortè credas interitura, quæ
 Longè sonantem natus ad Aufidum
 Non ante valgas per artes
 Verba loquor socianda chordis.
 Non, si priores Mæonius tenet 5
 Sedes Homerus, Pindaricæ latent
 Cæque, & Alcæi minaces,
 Stefichorique graves Camenæ :
 Nec, si quid olim lufit Anacreon,
 Delevit ætas : spirat adhuc amor 10
 Vivuntque commiffi calores
 Æoliæ fidibus puellæ.
 Non fola comtos arfit adulteri
 Crines, & aurum vestibus illitum
 Mirata, regalesque cultus, 15
 Et comites, Helene Lacæna :
 Primufve Teucer tela Cydonio
 Direxit arcu : non femel Ilios
 Vexata : non pugnavit ingens
 F 6 Ido-

- Idomeneus Sthenelusve solus 20
 Dicenda Musis praelia : non ferox
 Hector, vel acer Deiphobus graves
 Excepit ictus pro pudicis
 Conjugibus puerisque primus.
 Vixere fortes ante Agamemnona 25
 Multi ; sed omnes illacrymabiles
 Urgentur ignotique longâ
 Nocte, carent quia vate sacro.
 Paulùm sepultæ distat inertiae
 Celata virtus. Non ego te meis 30
 Chartis inornatum filebo,
 Totve tuos patiar labores
 Impune, Lolli, carpere lividas
 Obliviones. Est animus tibi
 Rerumque prudens, & secundis 35
 Temporibus dubiisque rectus ;
 Vindex avaræ fraudis, & abstinens
 Ducentis ad se cuncta pecuniæ ;
 Consulque non unius anni ;
 Sed quoties bonus atque fidus. 40
 Judex honestum prætulit utili,
 Rejecit alto dona nocentium
 Vultu, & per obstantes catervas
 Explicuit sua victor arma.
 Non possidentem multa vocaveris 45
 Rectè beatum : rectiùs occupat
 Nomen beati, qui Deorum
 Muneribus sapienter uti,
 Duramque callet pauperiem pati,
 Pejùsque leto flagitium timet ; 50
 Non ille pro caris amicis
 Aut patriâ timidus perire.

CARMEN X.

A. U. C. DCCXXXVIII.

AD LIGURINUM.

Monet ne sibi de formâ nimium placeat.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneribus
 potens,
 Insperata tuæ cum veniet bruma superbæ,
 Et quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
 Nunc & qui color est puniceæ flore prior rosæ,
 Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hispidam; 5
 Dices, heu! (quoties te in speculo videris alterum)
 Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

CARMEN XI.

AD PHYLLIDEM.

Invitat eam ad epulas die natali Mæcenatis.

EST mihi nonum superantis annum
 Plenus Albani cadus; est in horto,
 Phylli, nectendis apium coronis;
 Est edere vis
 Multa, quâ crines religata fulges: 5
 Ridet argento domus: ara castis
 Vincita verbenis avet immolato
 Spargier agno:
 Cuncta festinat manus; huc & illuc

Cur?

Curſitant miſtæ pueris puellæ : 10
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.

Ut tamen noris quibus advocere
Gaudiis, Idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ 15
Findit aprilem :

Jure ſolemnis mihi, ſanctiorque
Penè natali proprio, quòd ex hac
Luce Mæcenas meus adfluentes
Ordinat annos. 20

Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuæ ſortis juvenem puella
Dives & laſciva, tenetque gratâ
Compede vinctum.

Terret ambuſtus Phaethon avaras 25
Spes ; & exemplum grave præbet ales
Pegasus, terrenum equitem gravatus
Bellerophonten,

Semper ut te digna ſequare, & ultra
Quàm licet ſperare neſas putando, 30
Diſparem vites. Age, jam meorum
Finis amorum,

(Non enim poſthac aliâ calebo
Fœminâ) condiſce modos, amandâ
Voce quos reddas. Minuentur atræ 35
Carmine curæ.

CARMINUM LIB. IV. 111

C A R M E N XII.

Ante A. U. C. DCCXXXV.

A D V I R G I L I U M.

*Illum ad cœnam vocat, eâ lege ut suam secum
adferat symbolam.*

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ :
Jam nec prata rigent, nec flavii strepunt
Hybernâ nive turgidi :
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens, 5
Infelix avis, & Cecropiæ domûs
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
Regum est ulta libidines :
Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistulâ ; 10
Delectantque Deum, cui pecus & nigræ
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere sitim tempora, Virgili :
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens, 15
Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis adcubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax. 20
Ad quæ si properas gaudia, cum tuâ
Velox merce veni : non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plenâ dives ut in domo.
Verùm pone moras & studium lucri ; 25
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,

Mis-

Misce stultitiam consiliis brevem :
Dulce est desipere in loco.

C A R M E N XIII.

A D L Y C E N.

Insultat ei quòd contemnatur à juvenculis.

A Udivere, Lyce, Dî mea vota, Dî
Audivere, Lyce. Fis anus, & tamen
Vis formosa videri,
Ludisque & bibis impudens ;
Et cantu tremulo pota Cupidinem 5
Lentum sollicitas. Ille virentis, &
Doctæ psallere Chiæ,
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim transvolat aridas
Quercus, & refugit te, quia luridi 10
Dentes, te quia rugæ
Turpant & capitis nives.
Nec Coæ referant jam tibi purpuræ,
Nec cari lapides tempora, quæ semel
Notis condita fastis, 15
Includit volucris dies.
Quò fugit Venus ? heu ! quò color ? heu ! decens
Quò motus ? Quid habes illius, illius
Quæ spirabat amores,
Quæ me surpuerat mihi, 20
Felix post Cinarum, notaque & artium
Gratarum facies ? Sed Cinaræ breves
Annos fata dedere,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen : 25
Possent ut juvenes visere fervidi,
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

C A R.

C A R M E N XIV.

* A. U. C. DCCXLI.

A D A U G U S T U M.

*Drusi de Vindeliciis, ac præsertim Tiberii de
Rætis victorias Augusti auspiciis ac
felicitati adscribit.*

QUÆ cura Patrum, quæve Quiritium
 Plenis honorum muneribus tuas,
 Auguste, virtutes in ævum
 Per titulos memoresque fastos
 Æternæ? ô, quâ sol habitabiles 5
 Illustrat oras, maxime principum,
 Quem legis expertes Latinæ
 Vindelici didicere nuper
 Quid Marte posses. Milite nam tuo
 Drusus Genaunos, implacidum genus, 10
 Breunosque veloces, & arces
 Alpibus impositas tremendis
 Dejecit acer plus vice simplici.
 Major Neronum mox grave prælium
 Commisit, immanesque Rætos 15
 Auspiciis pepulit secundis;
 Spectandus in certamine Martio
 Devota mortî pectora liberæ
 Quantis fatigaret ruinis,
 Indomitas prope qualis undas 20
 Exercet Auster, Pleiâdum choro
 Scindente nubes; impiger hostium
 Vexare turmas, & frementem
 Mittere equum medios per ignes.
 Sic tauriformis volvitur Aufidus, 25
 Qui

Qui regna Dauni præfluit Appuli,
 Cùm sævit, horrendamque cultis
 Diluviem minitatur agris ;
 Ut barbarorum Claudius agmina
 Ferrata vasto diruit impetu, 30
 Primosque & extremos metendo
 Stravit humum, fine clade victor :
 Te copias, te consilium, & tuos
 Præbente Divos. Nam tibi quo die
 Portus Alexandria supplex 35
 Et vacuam patefecit aulam,
 Fortuna lustro prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus ;
 Laudemque & optatum peractis
 Imperiis decus arrogavit. 40
 Te Cantaber non ante domabilis,
 Medusque, & Indus, te profugus Scythes
 Miratur, ô tutela præsens
 Italiæ dominæque Romæ.
 Te fontium qui celat origines 45
 Nilusque, & Ister, te rapidus Tigris,
 Te belluosus qui remotis
 Obstrepit Oceanus Britannis,
 Te non paventis funera Galliæ,
 Duræque tellus audit Iberiæ : 50
 Te cæde gaudentes Sicambri
 Compositis venerantur armis.

C A R M E N XV.

* A. U. C. DCCXLIV.

AUGUSTO PACIFICO.

PHOEBUS volentem prælia me loqui,
 Victas & urbes, increpuit lyrâ,

Ne

CARMINUM LIB. IV. 115

Ne parva Tyrrenum per æquor
 Vela darem. Tua, Cæsar, ætas
 Fruges & agris retulit uberes, 5
 Et signa nostro restituit Jovi,
 Derepta Parthorum superbis
 Postibus, & vacuum duellis
 Janum Quirini clausit, & ordinem
 Rectum evaganti fræna Licentiæ 10
 Injecit, emovitque culpas,
 Et veteres revocavit artes ;
 Per quas Latinum nomen & Italæ
 Crevere vires ; famaue, & imperi
 Porrecta majestas ad ortus 15
 Solis ab Hesperio cubili.
 Custode rerum Cæsare, non furor
 Civilis, aut vis exiget otium ;
 Non ira, quæ procudit enses,
 Et miseras inimicat turbes. 20
 Non qui profundum Danubium bibunt,
 Edicta rumpent Julia ; non Getæ,
 Non Seres, infidive Persæ ;
 Non Tanain prope flumen orti.
 Nosque & profestis lucibus & sacris, 25
 Inter jocosî munera Liberi,
 Cum prole matronisque nostris,
 Rite Deos priùs adprecati,
 Virtute functos, more patrum, duces,
 Lydis remisto carmine tibiis, 30
 Trojamque, & Anchisen, & almæ
 Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER V.

CARMEN I.

* A. U. C. DCCXXIII.

AD MÆCENATEM.

*Ad bellum Aetiacum profecturo comitem se
offert.*

BIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo?
Quid nos? quibus te vita sit su-
perstite

5

Jucunda, si contra, gravis?
Utrumne jussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Quâ ferre non molles viros?
Feremus; & te vel per Alpium juga,

10

Inhos-

CARMINUM LIB. V. 117

Inhospitalem & Caucaſum,
 Vel Occidentis uſque ad ultimum finum
 Forti ſequemur peſtore.
 Roges, tuum labore quid juvem meo 15
 Imbellis, ac firmus parum ?
 Comes minore ſum futurus in metu,
 Qui major abſentes habet :
 Ut adſidens implumibus pullis avis
 Serpentium adlaſpus timet 20
 Magis relictis ; non, ut adſit, auxili
 Latura plus præſentibus.
 Libenter hoc & omne militabitur
 Bellum in tuæ ſpem gratiæ :
 Non ut juvencis illigata pluribus 25
 Aratra nitantur mea ;
 Pecufve Calabris ante ſidus fervidum
 Lucana mutet paſcuis ;
 Neque ut ſuperni villa candens Tuſculi
 Circeæ tangat mœnia. 30
 Satis ſuperque me benignitas tua
 Ditavit : haud paravero,
 Quod aut avarus ut Chremes terrâ premam ;
 Diſcinctus aut perdam ut nepos.

CARMEN II.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES.

*Alſius fenerator, velut artis ſuæ pertæſus,
 laudat vitam ruſticam ; ſed mox, avaritiâ
 victus, ad ingenium & priſtinam
 vivendi rationem redit.*

BEatus ille, qui procul negotiis,
 Ut priſca gens mortalium,
 Paterna, rura bobus exercet ſuis,

Solu-

Solutus omni scœnore ;
 Neque excitatur classico miles truci ; 5
 Neque horret iratum mare ;
 Forumque vitat, & superba civium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut adultâ vitium propagine
 Altas maritat populos ; 10
 Inutilesve falce ramos amputans,
 Feliciores inserit ;
 Aut in reductâ valle mugientium
 Prospectat errantes greges ;
 Aut pressa puris mella condit amphoris, 15
 Aut tondet infirmas oves.
 Vel cùm decorum mitibus pomis caput
 Autumnus agris extulit,
 Ut gaudet infitiva decerpens pyra,
 Certantem & uvam purpuræ, 20
 Queis muneretur te, Priape, & te, pater
 Sylvane, tutor finium !
 Libet jacere modò sub antiquâ ilice ;
 Modò in tenaci gramine :
 Labuntur altis interim ripis aquæ ; 25
 Queruntur in sylvis aves ;
 Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
 Somnos quod invitet leves.
 At cùm tonantis annus hybernus Jovis
 Imbres nivesque comparat, 30
 Aut trudit acres hinc & hinc multâ cane
 Apros in obstantes plagas ;
 Aut amite levi rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos ;
 Pavidumve leporem, & advenam laqueo gruem, 35
 Jucunda captat præmia.
 Quis non malarum, quas amor curas habet,
 Hæc inter obliviscitur ?
 Quòd si pudica mulier in partem juvans
 Domum atque dulces liberos, 40
 (Sabina

CARMINUM LIB. V. 119

(Sabina qualis, aut perusta solibus
 Pernicis uxor Appuli)
 Sacrum vetustis extruat lignis focum,
 Lassi sub adventum viri;
 Claudensque textis cratibus lætum pecus, 45
 Distenta siccet ubera;
 Et horna dulci vina promens dolio,
 Dapes inemtas adparet:
 Non me Lucrina juverint conchylia,
 Magisve rhombus aut scari; 50
 Si quos Eois intonata fluctibus
 Hyems ad hoc vertat mare:
 Non Afra avis descendat in ventrem meum,
 Non attagen Ionius
 Jucundior, quàm lecta de pinguissimis 55
 Oliva ramis arborum,
 Aut herba lapathi prata amantis, & gravi
 Malvæ salubres corpori,
 Vel agna festis cæsa Terminalibus,
 Vel hædus ereptus lupo. 60
 Has inter epulas ut juvat pastas oves
 Videre properantes domum!
 Videre fessos vomerem inversum boves
 Collo trahentes languido;
 Positosque vernas, ditis examen domûs, 65
 Circùm renidentes Lares!
 Hæc ut loquutus fenerator Alfius,
 Jam jam futurus rusticus,
 Omnem relegit Idibus pecuniam;
 Quærit Calendis ponere. 70

CARMEN III.

AD MÆCENATEM.

Allii detestatio.

Parentis olim si quis impiâ manu
 Senile guttur fregerit,
 Edat cicutis allium nocentius.

O dura messorum ilia !

Quid hoc veneni sævit in præcordiis ?

5

Num viperinus his cruor

Incoctus herbis me fefellit, an malas

Canidia tractavit dapes ?

Ut, Argonautas præter omnes, candidum

Medea mirata est ducem,

10

Ignota tauris illigaturum juga,

Perunxit hoc jasonem :

Hoc delibutis ulta donis pellicem,

Serpente fugit alite.

Nec tantus umquam siderum insedit vapor

15

Siticulosæ Apuliæ :

Nec munus humeris efficacis Herculis

Inarfit æstuosius.

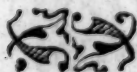
At, si quid umquam tale concupiveris,

Jocose Mæcnas, precor

20

Manum puella suavio opponat tuo,

Extremâ & in spondâ cubet.

CARMEN IV.

Ab A. U. C. DCCXII. ad
A. DCCXVIII.

*In quemdam, qui è seruo tribunus militum ef-
fectus, triumviralis classis parti erat
præficiendus.*

L Upis & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura durâ compede.
Licet superbus ambules pecuniâ, 5
Fortuna non mutat genus.
Videsne, sacram metiente te viam
Cum bis trium ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio? 10
Sectus flagellis hic triumviralibus
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit?
Sedilibusque magnus in primis eques, 15
Othone contempto, sedet?
Quid attinet tot rostra navium gravi
Ærata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum? 20

CARMEN V.

Pueri in Canidiam veneficam diræ.

AT, ô Deorum, quidquid in cælo regit
 Terras & humanum genus,
 Quid iste fert tumultus? ecquid omnium
 Vultus in unum me truces?
 Per liberos te, si vocata partibus
 Lucina veris adfuit, 5
 Per hoc inane purpuræ decus precor,
 Per improbaturum hæc Jovem;
 Quid ut noverca me intueris, aut uti
 Petita ferro bellua? 10
 Ut hæc tremente questus ore constitit
 Insignibus raptis puer,
 Impube corpus, quale posset impiæ
 Mollire Thracum pectora;
 Canidia brevibus implicata viperis 15
 Crines & incomtum caput,
 Jubet sepulcris caprificos ærutas,
 Jubet cupressus funebres,
 Et uncta turpis ova rapæ sanguine,
 Plumamque nocturnæ strigis, 20
 Herbasque, quas Iolcos atque Iberia
 Mittit venenorum ferax,
 Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,
 Flammis aduri Colchicis.
 At expedita Sagana per totam domum 25
 Spargens Avernales aquas,
 Horret capillis ut marinus asperis
 Echinus, aut Laurens aper.
 Abacta nullâ Veia conscientia,
 Ligonibus duris humum 30
 Exhaustiebat, ingemens laboribus:
 Quò posset infossus puer
 Longo die bis terque mutatæ dapis

Inemori

Inemori spectaculo ;
 Cùm promineret ore, quantum extant aqua 35
 Suspensa mento corpora ;
 Exsucca uti medulla, & aridum jecur
 Amoris esset poculum ;
 Interminato cùm semel fixæ cibo
 Intabuissent pupulæ. 40
 Non defuisse masculæ libidinis
 Ariminensem Foliam,
 Et otiosa credidit Neapolis,
 Et omne vicinum oppidum :
 Quæ sidera excantata voce Thessalæ 45
 Lunamque cœlo deripit.
 Hic irrefectum sæva dente livido
 Canidia rodens pollicem,
 Quid dixit ? aut quid tacuit ? O rebus meis
 Non infideles arbitrae, 50
 Nox, & Diana, quæ silentium regis,
 Arcana cùm fiunt sacra ;
 Nunc, nunc adeste ; nunc in hostiles domos
 Iram atque numen vertite :
 Formidolosæ dum latent sylvis feræ, 55
 Dulci sopore languidæ ;
 Senem (quod omnes rideant) adulterum
 Latrent Suburanæ canes,
 Nardo perunctum, quale non perfectius
 Meæ elaborarint manus. 60
 Quid accidit ? cur dira barbaræ minus
 Venena Medæ valent ?
 Quibus superbam fugit ulta pellicem,
 Magni Creontis filiam,
 Cùm palla, tabo munus imbutum, novam 65
 Incendio nuptam abstulit.
 Atqui neque herba, nec latens in asperis
 Radix fefellit me locis.
 Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione pellicum.

Ha, ha ! solutus ambulat veneficæ

Scientioris carmine.

Non usitatis, Vare, potionibus

(O multa fleturum caput !)

Ad me recures : nec vocata mens tua

75

Marsis redibit vocibus.

Majus parabo ; majus infundam tibi

Fastidienti poculum.

Priùsque cœlum fidet inferius mari,

Tellure porrectâ super,

80

Quàm non amore sic mei flagres, uti

Bitumen atris ignibus.

Sub hæc puer jam non, ut ante, mollibus

Lenire verbis impias ;

Sed dubius unde rumperet silentium,

85

Misit Thyesteas preces.

Venena, magnum fas nefasque, non valent

Convertere humanam vicem.

Diris agam vos : dira detestatio

Nullâ expiatur victimâ.

90

Quin, ubi perire jussus expiravero,

Nocturnus occurram furor ;

Petamque vultus Umbra curvis unguibus ;

Quæ vis Deorum est Manium :

Et inquietis adsidens præcordiis,

95

Pavore somnos auferam.

Vos turba vicitim hinc & hinc saxis petens

Contundet obscænas anus.

Post infsepulta membra different lupi

Et Esquilinæ alites.

100

o Neque hoc parentes heu ! mihi superstites

Effugerit spectaculum.

CARMEN VI.
IN CASSIUM SEVERUM.

Maledico minitatur ultionem.

Q Uid immerentes hospites vexas, canis,
Ignavus adversum lupos ?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis ?
Nam qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon, 5
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublatâ nives,
Quæcunque præcedet fera.
Tu cum timendâ voce complesti nemus,
Projectum odoraris cibum. 10
Cave, cave ; namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua :
Qualis Lycambæ spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalò.
An, si quis atro dente me petiverit, 15
Inultus ut flebo puer ?

CARMEN VII.

A. U. C. DCCXXI.

AD ROMANOS.

Bellum civile redintegrantes.

Q UO quò, scelesti, ruitis ? & cur dexteris
Aptantur enses conditi ?
G 3 Pa-

Parumne campis atque Neptuno super

Fusum est Latini sanguinis?

Non ut superbas invidæ Carthaginis

5

Romanus arces ureret;

Intactus aut Britannus ut descenderet

Sacrâ catenatus viâ;

Sed ut, secundum vota Parthorum, suâ

Urbs hæc periret dexterâ.

10

Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,

Numquam, nisi in dispar, feris.

Furorne cæcos, an rapit vis acrior,

An culpa? Responsum date.....

Tacent: & albus ora pallor inficit;

15

Mentesque percussæ stupent.

Sic est: acerba fata Romanos agunt,

Scelusque: fraternæ necis;

Ut immerentis fluxit in terram Remi

Sacer nepotibus cruor.

20

C A R M E N VIII.

In anum libidinosam.

Rogare longo putidam te seculo,

Vires quid enervet meas?

Cùm sit tibi dens ater, & rugis vetus

Frontem senectus exaret;

Hietque turpis inter aridas nates

5

Podex, velut crudæ bovis.

Sed incitat me pectus, & mammæ putres,

Equina quales ubera;

Venterque mollis, & femur tumentibus

Exile furis additum.

10

Esto beata: funus atque imagines

Ducant triumphales tuum:

Nec sit marita, quæ rotundioribus

Onusta baccis ambulet.

Quid?

CARMINUM LIB. V. 127

Quid ? quòd libelli Stoici inter fericos 15
 Jacere pulvillos amant ?
 Illiteratis num minùs nervi rigent ?
 Minùsve languet fascinum ?
 Quod ut superbo provoces ab inguine,
 Ore adlaborandum est tibi. 20

CARMEN IX.

* A. U. C. DCCXXIII.

AD MÆCENATEM.

Actiæ victoriæ primordia celebrat.

Quando repostum Cæcubum ad festas dapes,
 Victore lætus Cæsare,
 Tecum sub altâ (sic Jovi gratum) domo,
 Beate Mæcenas, bibam ?
 Sonante mistum tibiis carmen lyrâ, 5
 Hac Doriùm, illis Barbarum :
 Ut nuper ; actus cùm freto Neptunius
 Dux fugit uestis navibus,
 Minatus urbi vincla, quæ detraxerat
 Servis amicus perfidis. 10
 Romanus, (eheu ! posteri, negabitis)
 Emancipatus sceminæ
 Fert vallum & arma miles, & spadonibus
 Servire rugosis potest.
 Interque signa turpe militaria 15
 Sol aspicit conopeum.
 Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
 Galli, canentes Cæsarem ;
 Hostiliumque navium portu latent
 Puppes sinistrorsum citæ. 20
 Io triumphè ; tu moraris aureos

Currus, & intactas boves ?
 Io triumphæ; nec Jugurthino parem
 Bello reportasti ducem ;
 Neque Africanum, cui super Carthaginem 25
 Virtus sepulcrum condidit.
 Terrâ marique victus hostis Punico
 Lugubre mutavit fagum.
 Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
 Ventis iturus non suis, 30
 Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
 Aut fertur incerto mari.
 Capaciores adfer huc, puer, scyphos,
 Et Chia vina, aut Lesbica,
 Vel, quod fluentem nauseam coerceat, 35
 Metire nobis Cæcubum.
 Curam metumque Cæsaris rerum juvat
 Dulci Lyæo solvere.

CARMEN X.

IN MÆVIUM.

Ipsi naufragium imprecatur.

M Alâ soluta navis exit alite
 Ferens olentem Mævium.
 Ut horridis utrumque verberes latus,
 Auster, memento fluctibus.
 Niger rudentes Euris, inverso mari, 5
 Fractosque remos differat.
 Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
 Frangit trementes ilices.
 Nec fidus atrâ nocte amicum adpareat,
 Quâ tristis Orion cadit : 10
 Quietiore nec feratur æquore,
 Quàm Graia victorum manus ;

Cùm

Cum Pallas usto vertit iram ab Illo
In impiam Ajacis ratem.

O quantus instat navitis sudor tuis, 15

Tibique pallor luteus,

Et illa non virilis ejulatio,

Preces & aversum ad Jovem!

Ionius udo cum remugiens finus

Noto carinam ruperit. 20

Opima quod si præda curvo litore

Porrecta mergos juveris;

Libidinosus immolabitur caper,

Et agna Tempestatibus.

CARMEN XI.

AD PETTIUM.

*Se amore captum non posse ad versus faciendos
operam & studium conferre.*

PETTI, nihil me, sicut antea, juvat

Scribere verficulos,

Amore percussum gravi;

Amore, qui me, præter omnes, expetit

Mollibus in pueris, 5

Aut in puellis urere.

Hic tertius december, ex quo destiti

Inachiâ furere,

Sylvis honorem decutit.

Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali) 10

Fabula quanta fui!

Conviviorum ut poenitet,

In quæis amantem & languor & silentium

Arguit, & latere

Petitus imo spiritus. 15

Contrane lucrum nil valere candidum

Păuperis ingenium,
 Querebar adplorans tibi ;
 Simul calentis inuerecundus Deus
 Fervidiore mero 20
 Arcana promorat loco,
 Quod si meis inăstuat prăcordiis
 Libera bilis, ut hăc
 Ingrata ventis dividat
 Fomenta, vulnus năl malum levantia ; 25
 Definet imparibus
 Certare submotus pudor.
 Ubi hăc severus te palam laudaveram,
 Jussus abire domum,
 Ferebar incerto pede 30
 Ad non amicos heu ! mihi postes, & heu !
 Limina dura, quibus
 Lumbos & infregi latus,
 Nnuc, gloriantis quamlibet mulierculam
 Vincere mollitie, 35
 Amor Lycisci me tenet :
 Unde expedire non amicorum queant
 Libera consilia,
 Nec contumeliă graves ;
 Sed alius ardor, aut puellă candidă, 40
 Aut teretis pueri
 Longam renodantis comam.

C A R M E N XII.

In anum fœdam quæ illius amores ambiebat.

QUID tibi vis, mulier, nigris dignissima
 barris ?
 Munera quid mihi, quidve tabellas
 Mittis, nec firmo iuuent, nec naris obesse ?
 Namque sagacius unus odoror,

Poly.

CARMINUM LIB. V. 131

Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis, 5
Quàm canis acer, ubi lateat sus.

Qui sudor vietis, & quàm malus undique
membris

Crescit odor! cùm pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare; neque illi
Jam manet humida creta, colorque 10

Stercore fucatus crocodili; jamque subando
Tenta, cubilia, testaque rumpit.

Vel mea cùm sævis agitat fastidia verbis:

Inachiâ langues minùs ac me;

Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad
unum 15

Mollis opus. Pèreat malè, quæ te
Lesbia quærenti taurum monstravit inertem;

Cùm mihi Cous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quàm nova collibus arbor inhæret. 20

Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ

Cui properabantur? tibi nempe;

Ne foret æquales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua, quàm te.

O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet
acres 25

Agna lupos, capreæque leones.

CARMEN XIII.

AD AMICUM.

*Vitæ molestias vino, cantu, & amicorum adloquiis
esse mitigandas.*

HOrrida tempestas cœlum contraxit; &
imbres

Nivesque deducunt Jovem:

Nunc mare, nunc sylvæ
 Threïcio Aquilone sonant. Rapiamus, amice,
 Occasionem de die ; 5
 Dumque virent genua,
 Et decet, obductâ solvatur fronte senectus.
 Tu vina Torquato move
 Consule pressa meo.
 Cætera mitte loqui : Deus hæc fortasse benignâ 10
 Reducet in sedem vice.
 Nunc & Achæmenio
 Perfundi nardo juvat, & fide Cylleneâ
 Levare duris pectora
 Solitudinibus : 15
 Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno :
 Invisæ, mortalis Deâ
 Nate puer Thetide,
 Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
 Findunt Scamandri flumina, 20
 Lubricus & Simois :
 Unde tibi reditum curto subtemine Parcæ
 Rupere ; nec mater domum
 Cærule te revehet.
 Illic omne malum vinò cantuque levato 25
 Deformis ægrimoniz, ac
 Dulcibus adloquiis.

C A R M E N XIV.

A D M Æ C E N A T E M.

*Phrynes amorem obflare quo minus iambos promissos
absolvat.*

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
 Oblivionem sensibus,
 Pocula Lethæos ut si ducentia somnos

Aren-

CARMINUM LIB. V. 133

Arente fauce traxerim,
 Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando: 5
 Deus, Deus nam me vetat
 Inceptos, olim promissum carmen, iambos
 Ad umbilicum adducere.
 Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
 Anacreonta Teïum, 10
 Qui persæpe cavâ testudine flevit amorem
 Non elaboratum ad pedem.
 Ureris ipse miser: quòd si non pulchrior ignis
 Accendit obsessam Ilion,
 Gaude sorte tuâ. Me libertina, neque uno 15
 Contenta, Phryne macerat.

CARMEN XV.

AD NEÆRAM.

Non servatam ab eâ fidem conqueritur.

NOX erat, & cælo fulgebat luna sereno
 Inter minora fidera;
 Cùm tu, magnorum numen læsura Deorum,
 In verba jurabas mea,
 Arctiùs atque ederâ procera adstringitur ilex, 5
 Lentis adhærens brachiis:
 Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion
 Turbaret hibernum mare,
 Intonsofque agitare Apollinis aura capillos,
 Fore hunc amorem mutuum. 10
 Odolitura meâ multùm virtute, Neæra:
 Nam si quid in Flacco viri est,
 Non feret assiduas potiori te dare noctes,
 Et quæret iratus parem.
 Nec semel offensæ cedit constantia formæ, 15
 Si certus intrarit dolor.

Et tu, quicumque es felicior, atque meo nunc
 Superbus incedis malo,
 Sis pecore & multâ dives tellure licebit,
 Tibique Pactolus fluat, 20
 Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
 Formâque vincas Nirea;
 Eheu! translatos alio incerebis amores:
 Ast ego vicissim riserô.

C A R M E N XVI.

A. U. C. DCCXXIII.

AD POPULUM ROMANUM.

*Phocæorum exemplo Romam deserendam esse, quam
 Deorum ira bellis civilibus lacerandam objicit.*

Altera jam teritur bellis civilibus ætas;
 Suis & ipsa Roma viribus ruit.
 Quam neque finitimi valuerunt perdere Marfi,
 Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,
 Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer, 5
 Novisque rebus infidelis Allobrox,
 Nec fera cæruleâ domuit Germania pube,
 Parentibusve abominatus Annibal;
 Impia, perdemus devoti sanguinis ætas:
 Ferisque rursus occupabitur solum. 10
 Barbarus heu! cineres insistet victor, & urbem
 Eques sonante verberabit ungulâ:
 Quæque carent ventis & solibus ossa Quirini
 (Nefas videre) dissipabit insolens.
 Fortè (quod expediât) communiter, aut
 melior pars 15

Malis

Malis carere quæritis laboribus?
 Nulla sit hac potior sententia (Phocæorum
 Velut profugit execrata civitas,
 Agros atque lares proprios, habitandaque fana
 Apris reliquit & rapacibus lupis) 20
 Ire, pedes quocunque ferent, quocunque per
 undas

Notus vocabit, aut protervus Africus.
 Sic placet? an melius quis habet suadere?

Secundâ

Ratem occupare quid moramur alite?
 Sed juremus in hæc: Simul imis saxa
 renarint 25

Vadis levata, ne redire sit nefas:
 Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina;
 In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
 Novâve monstra junxerit libidine 30
 Mirus amor; juvet ut tigres subsidere cervis,
 Adulteretur & columba miluo;
 Credula nec rivos timeant armenta leones;
 Ametve falsa levis hircus æquora.
 Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere
 dulces 35

Eamus omnis execrata civitas,
 Aut pars indocili melior grege: mollis &
 exspes

Inominata perprimant cubilia.
 Vos quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 Etrusca præter & volate litora 40
 Nos manet Oceanus circumvagus; arva, beata
 Petamus arma, divites & insulas:
 Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
 Et imputata floret usque vinea;
 Germinat & numquam fallentis termes oli-
 vae 45

Suamque pulla ficus ornat arborem;
 Mella

Mella cavâ manant ex ilice ; montibus altis
 Levis crepante lymp̃ha defilit pede.
 Illic injussæ veniunt ad mulctra capellæ,
 Refertque tenta grex amicus ubera ; 50
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
 Neque itumescit alta viperis humus :
 Pluraque felices mirabimur ; ut neque largis
 Aquosus Eurus arva radat imbribus,
 Pingua nec ficcis urantur semina glebis ; 55
 Utrumque rege temperante cœlitum.
 Non huc Argoo contendit remige pinus,
 Neque impudica Colchis intulit pedem :
 Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ,
 Laboriosa nec cohors Ulyssæi. 60
 Nulla nocent pecori contagia : nullius astri
 Gregem æstuosa torret impotentia,
 Juppiter illa piæ secrevit litora genti,
 Ut inquinavit ære tempus aureum ;
 Ærea dehinc ferro duravit secula ; quorum 65
 Piis secunda, vate me, datur fuga.

C A R M E N XVII.

Post A. U. C. DCCXXX.

Dialogus Horatium inter & Canidiam. Hic veniam ironicè petit à Canidiâ : hæc se numquam illi placatam fore respondet.

H O R A T I U S.

JAM jam efficaci do manus scientiæ,
 Supplex & oro regna per Proserpinæ,
 Per & Dianæ non movenda numina,
 Per atque libros carminum valentium
 Dēfixa cœlo devocare fidera ;
 Canidia, parce vocibus tandem sacris,
 Citumque retro solve, solve turbinem,
 Movit nepotem Telephus Nereūm, 5

In

In quem superbus ordinarat agmina
 Myforum, & in quem tela acuta torserat. 10
 Luxere matres Iliæ addictum feris
 Alitibus atque canibus homicidam Hectorem;
 Postquam relictis mœnibus rex procidit
 Heu! pervicacis ad pedes Achillei.
 Setosa duris exuere pellibus 15
 Laboriosi remiges Ulyssæi,
 Volente Circe, membra: tunc mens & sonus
 Relapsus, utque notus in vultus honor.
 Dedi satis superque pœnarum tibi,
 Amata nautis multum & institoribus. 20
 Fugit juvenas, & verecundus color
 Reliquit; ossa pelle amicta luridâ.
 Tuis capillus albus est odoribus.
 Nullum ab labore me reclinat otium.
 Urget diem nox, & dies noctem; neque est 25
 Levare tenta spiritu prœcordia.
 Ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina,
 Caputque Marsâ dissilire neniâ.
 Quid amplius vis? O mare! ô terra! ardeo 30
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore, nec Sicana fervidâ
 Furens in Ætnâ flamma. Tu, donec cinis
 Injuriosis aridus ventis ferar,
 Cales venenis officina Colchicis. 35
 Quæ finis? ecquod me manet stipendium?
 Effare: jussas cum fide pœnas luam;
 Paratus expiare, seu poposceris
 Centum juvencis, sive mendaci lyrâ
 Voles sonari: Tu pudica, tu proba 40
 Perambulabis astra fidus aureum.
 Infamis Helenæ Castor offensus vicem,
 Fraterque magni Castoris, victi prece,
 Ademta vati reddidere lumina.
 Et tu (potes nam) solve me dementia, 45
 O nec

O nec paternis obsoleta sordibus,
 Neque in sepuleris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres.
 Tibi hospitale pectus, & puræ manus,
 Tuusque venter partumæius ; & tuo 5
 Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
 Utcunque fortis exfilis puerpera.

CANIDIA.

Quid obseratis auribus fundis preces ?
 Non faxa nudis surdiora navitis
 Neptunus alto tundit hybernus salo. 55
 Inultus ut tu riseris Cotyttia
 Vulgata, sacrum liberi Cupidinis ?
 Et Esquilini pontifex venefici
 Impune ut urbem nomine impleris meo ?
 Quid proderit ditasse Pelignas anus, 60
 Velociusve miscuisse toxicum ?
 Sed tardiora fata te votis manent :
 Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
 Novis ut usque suppetas laboribus.
 Optat quietem Pelopis infidi pater, 65
 Egens benignæ Tantalus semper dapis :
 Optat Prometheus obligatus aliti :
 Optat supremo collocare Sisyphus
 In monte saxum : sed vetant leges Jovis.
 Voles modò altis desilire turibus, 70
 Modò ense pectus Norico recludere ;
 Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
 Fastidiosâ tristis ægrimoniâ.
 Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
 Meaque terra cedit insolentiæ. 75
 An quæ movere cereas imagines,
 (Ut ipse nosti curiosus) & polo
 Deripere lunam vocibus possim meis,
 Possim crematos excitare mortuos,
 Desiderique temperare pocula ;
 Plorem artis in te nil valentis exitum ?

CARMEN XVIII.

* A. U. C. DCCXXXVII.

IN LUDOS SECULARES

POLYMETRUM SATURNIUM.

PROLOGUS.

*Proposita argumenti dignitate, poeta animas ad
audiendum comparat.*

DI profanum vulgus & arceo.

Favete linguis : carmina non
prius

Audita Musarum sacerdos

Virginibus puerisque can-
to.

ALTE-

ALTERA PARS.
HYMNUS AD APOLLINEM.

*Rogat Apollinem chorus uterque, ut seculare
carmen probet ac tueatur.*

DIVE, quem proles Niobea magnæ 5
Vindicem linguæ, Tityosque raptor
Sensit, & Trojæ prope victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris major, tibi miles impar;
Filius quamquam Thetidos marinæ 10
Dardanas turres quateret tremendâ
Cuspide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit latè, posuitque collum in 15
Pulvere Teucro.
Ille non inclusus equo Minervæ
Sacra mentito, malè feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam; 20
Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
Nî tuis victus, Venerisque gratæ 25
Vocibus, Divûm pater adnuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctus Argeæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines, 30
Dauniæ defende decus Camenæ,
Levis Agyieû.

PARS

PARS TERTIA.

Hortantur se mutuo pueri ac puellæ ad celebrandas Apollinis ac Dianæ laudes.

CHORUS PUERORUM.

Dianam teneræ dicite virgines.

CHORUS PUELLARUM.

Intonsum, pueri, dicite Cynthium.

UTERQUE CHORUS.

Latonamque supremo 35
Dilectam penitus Jovi.

CHORUS PUERORUM.

Vos lætam fluviis, & nemorum comâ,
Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Sylvis, aut viridis Cragi. 40

CHORUS PUELLARUM.

Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetrâ
Fraternâque humerum lyrâ.

CHORUS PUERORUM.

Hæc bellum lacrymosum,

CHORUS PUELLARUM.

Hic miseram famem 45

Pestemque

UTERQUE CHORUS.

à populo & principe Cæsare in
Persas atque Britannos
Vestrâ motus aget prece.

PARS QUARTA.

P Æ A N.

AD APOLLINEM ET DIANAM.

Preces pro imperii & imperatoris incolumitate.

UTERQUE CHORUS.

P Hæbe, sylvarumque potens Diana,
 Lucidum cœli decus, o colendi
 Semper & culti, date quæ precamur

30

Tempore sacro:

Quo Sibyllini monuere versus
 Virgines lectas puerosque castos
 Dîs, quibus septem placuere colles,

55

Dicere carmen.

CHORUS PUERORUM.

Alme Sol, curru nitido diem qui
 Promis & celas, aliisque & idem
 Nasceris, possis nihil urbe Româ
 Visere majus.

60

CHORUS PUELLARUM.

Rite maturos aperire partus
 Lenis Ilithyia, tuere matres;
 Sive tu Lucina probas vocari,
 Seu Genetyllis!

Diva, producas sobolem; Patrumque
 Prosperes decreta super jugandis
 Fœminis, prolisque novæ feraci
 Lege maritâ.

65

UTERQUE CHORUS.

Certus undenos decies per annos
 Orbis ut cantus referatque ludos,
 Ter die claro totiesque gratâ
 Nocte frequentes.

70

Vof-

Vosque veraces cecinisse Parcae
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet, bona jam peractis 75

Jungite fata.
Fertilis frugum pecorisque tellus
Spiceâ donet Cererem coronâ:
Nutriant foetus & aquæ salubres,
Et Jovis auræ. 80

CHORUS PUERORUM.
Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo.

CHORUS PUELLARUM.
Siderum regina bicornis audi,
Luna, puellas.

UTERQUE CHORUS.
Roma si vestrum est opus, Iliæque 85
Litus Etruscum tenere turmæ,
Jussa pars mutare lares & urbem
Sospite cursu;

Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus Æneas patriæ superstes 90
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:

Dî, probos mores docili juventæ;
Dî, senectuti placidæ quietem;
Romulæ genti date remque prolem- 95
que & decus omne.

Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchisæ Venerisque sanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hostem. 100

Jam mari terræque manus potentes
Medus Albanasque timet secures:
Jam Scythæ responsa petunt, superbi
Nuper & Indi.

Jam Fides, & Pax, & Honos, Pudorque 105
Priscus, & neglecta redire Virtus

144 Q. HORATII

Audet; adparetque beata pleno
Copia cornu.

CHORUS PUERORUM.

Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptusque novem Camenis, 110
Qui salutari levat arte fessos

Corporis artus,

Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in lustrum meliusque semper 115
Proroget ævum.

CHORUS PUELLARUM.

Quæque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet; & votis puerorum amicas
Adplicet aures. 120

UTERQUE CHORUS.

Hæc Jovem sentire Deosque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes.

EPILOGUS.

AD PUEROS AC PUELLAS.

*Admonet poeta ut superiora carmina ritè
recitent.*

S Piritum Phœbus mihi, Phœbus artem 125
Carminis, nomenque dedit poetæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,

Delicæ

CARMINUM LIB. V. 145

Deliae tutela Deæ, fugaces
Lyncas & cervos cohibentis arcu, 130
Lesbium servate pedem, meique
Pollicis ictum ;

Rite Latonæ puerum canentes,
Rite crescentem face Noctilucam,
Prosperam frugum, celeremque pronos 135
Volvere menses.

Nupta jam dices : Ego Dîs amicum,
Seculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horatî. 140

H

Q. HORA-

Q. HORATII FLACCI
SATIRARUM

LIBER I.

SATIRA I.

AD MÆCENATEM.

*Omniſus, maxime verò avaris, ſortem ſuam
gravem eſſe.*

UI fit, Mæcenas, ut nemo, quam
ſibi ſortem

Seu Ratio dederit, ſeu Fors ob-
jecerit, illâ

Contentus vivat; laudet diverſa
ſequentes?

O fortunati mercatores! gravis armis
Miles ait, multo jam fractus membra labore. 5
Contra mercator, navim jactantibus Auſtris,
Militia eſt potior. Quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.

Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat. 10
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem eſt,
Sôſ felices viventes clamat in urbe.

Cætera

SATIRARUM LIB. I. 147

Cætera de genere hoc (adeo sunt multa) loquar
cem

Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi
Quò rem deducam. Si quis Deus, eni ego, di-
cat,

Jam faciam quod vultis; eris tu, qui modò
miles,

Mercator; tū consultus modò, rusticus: hinc vos,
Vos hinc, mutatis discedite partibus, Eia,
Quid! statis? Nōlint. Atqui licet esse beatis.
Quid causæ est, meritò quin illis Juppiter
ambas 20

Iratus buccas inflat, neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
Præterea; ne sic, ut qui jocularia, ridens
Percurram: quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat? Et pueris olim dant crustula blandi 25
Doctores, elementa velint ut discere prima.

Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautæque per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,

Aiunt, cū sibi sint congesta cibaria: sicut
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo
Quem struit, haud ignara ac non incauta fu-
turi. 35

Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum,
Non usquam præcepit, & illis utitur ante
Quæsitis sapiens; cū te neque fervidus æstus
Demoveat lucro, nec hyems, ignis, mare, ferrum.
Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter. 40

Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
Furtim defossâ timidum deponere terrâ?

AVAR. Quod, si comminuas, vilem redigatur ad
assem.

HOR. At nî id fit, quid habet pulchri constructus
acervus?

Millia frumenti tua triverit area centum; 45

Non tuus hoc capiat venter plus ac meus: ut si

Reticulum panis venales inter onusto

Fortè vehas humero, nihilo plus accipias quàm

Qui nîl portarit. Vel dic, quid referat intra

Naturæ fines viventis, jugera centum, an 50

Mille aret. AVAR. At suave est de magno tol-
lere acervo.

HOR. Dum ex parvo nobis tantumdem haurire
relinquas,

Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?

Ut, tibi si sit opus liquidi non ampliùs urnâ,

Vel cyatho; ac dicas: Magno de flumine ma-
lim 55

Quàm ex hoc fonticulo tantumdem sumere. Eo fit.

Plenior ut si quos delectet copia iusto,

Cum ripâ simul avulsos ferat Aufidus acer.

At qui tantuli eget, quantum est opus, is neque
limo

Turbatam haurit aquam, nec vitam amittit in
undis. 60

At bona pars hominum decepta cupidine falso:

Nîl satis est, inquit; quia tanti, quantum habeas,
sis.

Quid facias illi? Jubeas miseram esse, libenter

Quatenus id facit: ut, quidam memoratur A-
thenis

Sordidus ac dives; populi contemnere voces 65

Sic solitus: Populus me sibilat; at mihi plaudo

Ipsè domi, simul ac nummos contemplor in arcâ.

Tantalus ab labris sitiens fugientia captat

Flumina - - - - Quid! rides? Mutato nomine,
de te

Fabula narratur. Congestis undique saccis 70

Indormis inhians, & tamquam parcere sacris

Coge-

Cogeris, aut piētis tamquam gaudere tabellis.
 Nescis quo valeat nummus? quem præbeat usum?
 Panis ematur, olus, vini sextarius; adde
 Queis humana sibi doleat natura negatis. 75
 An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
 Formidare malos fures, incendia, servos,
 Ne te compilent fugientes, hoc juvat? Horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
 AVAR. At si condoluit tentatum frigore corpus, 80
 Aut alius lecto casus te adfixit; habes qui
 Adsideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
 Suscitet, ac natis reddat carisque propinquis.
 HOR. Non uxor saluum te vult, non filius; omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ. 85
 Miraris, cū tu argento post omnia ponas.
 Si nemo præstet quem non merearis amorem?
 An, si cognatos, nullo Natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
 Infelix operam perdas? ut si quis asellum 90
 In campo doceat parentem currere frænis.
 Denique fit finis quærendi: cūque habeas plus,
 Pauperiem metuas minùs; & finire laborem
 Incipias, parto quod avebas: ne facias quod
 Ummidius qui tam (non longa est fabula) dives 95
 Ut metiretur nummos, ita sordidus ut se
 Non umquam servo meliùs vestiret, ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat: at hunc liberta securi
 Divisit medium, fortissima Tyndariorum 100
 AVAR. Quid mī igitur suades? ut vivam Mæni-
 us? ac sic,
 Ut Nomentanus? HOR. Pergis pugnantia secum
 Frontibus adversis componere. Non ego, avarum
 Cū veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
 Est inter Tanain quiddam socerumque Visellī. 105
 Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
 Quos ultra citraque nequit consistere rectum,

Illuc, unde abii, redeo. Nemone ut avarus
 Se probet, ac potius laudet diversa sequentes?
 Quódque aliena capella gerat dissentius uber, 110
 Tabescat? neque se meliori pauperiorum
 Turbæ comparet? hunc atque hunc superare la-
 bore?

Sic festinanti semper locupletior obstat:
 Ut cùm carceribus missos rapit ungula currus;
 Instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
 Præteritum temnens extremos inter euntem.
 Inde fit, ut rarò, qui se vixisse beatum
 Dicat, & exacto contentus tempore, vitâ
 Cedat uti conviva satur, reperire queamus.
 Jam satis est: ne me Crispini scrinia lippi 120
 Compilasse putes, verbum non ampliùs addam.

S A T I R A II.

*Improbos, dum vitia quædam declinant, in
 contraria incidere.*

A Mbubaiarum collegia, pharmacopolæ,
 Mendici, mimæ; balatrones hoc genus
 omne

Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigellî;
 Quippe benignus erat. Contra hic, ne prodigus
 esse

Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, 5
 Frigus quo duramque famem depellere possit.
 Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 Præclaram ingrâtâ stringat malus ingluvie rem,
 Omnia conductis coemens obsonia nummis:
 Sordidus, atque animi quòd parvi nolit haberi, 10
 Respondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fusidius vappæ famam timet ac nebulonis,

Dives

Dives agris, dives positus in fœnore nummis.
 Quinas hic capiti mercedes exsecat; atque
 Quânto perditior quisque est, tantò acriùs ur-
 get: 15

Nomina sectatur, modò sumptâ veste virili
 Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
 Juppiter, exclamat, simul atque audit? *At in se*
Pro quæstu sumtum facit hic. Vix credere possis
 Quàm sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Te-
 renti 20

Fabula quem miserum nato vixisse fugato
 Inducit, non se pejùs cruciaverit atque hic.
 Si quis nunc quærat, quò res hæc pertinet? Il-
 luc:

Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt:
 Malchinus tunicis demissis ambulat: est qui 25
 Inguen ad obscœnum subductis usque facetus.
 Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum:
 Nil medium est. Sunt qui nolint tetigisse, nisi
 illas,

Quarum subfuta talos tegat instita veste:
 Contra alius nullam, nisi olenti in fornice stan-
 tem. 30

Quidam notus homo cùm exiret fornice: Macte
 Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.
 Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
 Huc juvenes æquum est descendere, non alienas
 Permollere uxores. Nolim laudari, inquit, 35
 Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.

Audire est operæ pretium, procedere rectè
 Qui mœchos non vultis, ut omni parte laborent;
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
 Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.
 Hic se præcipitem tecto dedit: ille flagellis
 Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
 Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore
 nummos:

Hunc perminxerunt calones : quin etiam illud
 Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem 45
 Demeteret ferrum. Jure omnes : Galba negabat.
 Tutior at quantò merx est in classe secundâ !
 Libertinarum dico ; Sallustius in quâ
 Non minùs insanit, quàm qui mœchatur. At
 hic si,

Quâ res, quâ ratio suaderet, quâque modestè 50
 Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
 Esse, daret quantum satis esset : nec sibi damno
 Dedecorique foret. Verùm hoc se amplectitur
 uno,

Hoc amat, hoc laudat : Matronam nullam ego
 tango :

Ut quondam Marsæus amator Originis, ille 55
 Qui patrium mimæ donat fundumque laremque :
 Nîl fuerit mî, inquit, cum uxoribus umquam a-
 lienis.

Verùm est cum mimis, est cum meretricibus ;
 unde

Fama malum gravius, quàm res, trahit. An tibi
 abunde

Personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
 Officit, evitare ? Bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare, malum est ubicunque. Quid
 inter-

est in matronâ, ancillâ, peccesne togatâ ?
 Villius in Faustâ Sullæ gener, hoc miser uno
 Nomine deceptus, pœnas dedit usque, superque 65
 Quàm satis est, pugnis cæsus, ferroque petitus,
 Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
 Huic si, mutonis verbis mala tanta videntis,
 Diceret hæc animus ? Quid vis tibi ? numquid e-
 go à te

Magno prognatum deponco consule cunnum 70
 Velatumque stolâ, mea cùm conferbuit ira ?
 Quid responderet ? Magno patre nata puella est.

At

At quantò meliora monet, pugnantiæque istis
 Dives opis Natura suæ! Tu si modò rectè
 Dispensare velis, ac non fugienda petendis 75
 Immiscere; tuo vitio, rerumne labores,
 Nil referre putas? Quare, ne pœniteat te,
 Define matronas sectarier; unde laboris
 Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fru-
 ctus.

Nec magis huic niveos inter viridesque lapil-
 los, 80

(Sit licet hoc, Cerinthe, tuum) tenerum est fe-
 mur, aut crus

Rectius; atque etiam melius sæpe togatæ est.
 Adde huc, quòd mercem sine fucis gestat, apertè
 Quod venale habet ostendit? nec, si quid honesti
 est,

factat habetque palam; quærit quo turpia ce-
 let. 85

Regibus hic mos est; ubi equos mercantur, o-
 pertos

Inspiciunt, ne, si facies (ut sæpe) decora
 Molli sulta pede est, emtorem inducat hiantem,
 Quòd pulchræ clunes, breve quòd caput, ardua
 cervix.

Hoc illi rectè. Tu corporis optima Lyncei 90
 Contemplare oculis: Hypsæâ cæcior, illa
 Quæ mala sunt, spectas. *O crus! ô brachia?*
 Verùm

Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.
 Matronæ præter faciem nîl cernere possis,
 Cætera, ni Catia est, demissâ veste tegentis. 95
 Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
 Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
 Custodes, lectica, ciniffiones, parasitæ,
 Ad talos stola demissa, & circumdata pallâ
 Plurima, quæ inuideant purè adparere tibi rem. 100
 Altera nil obstat: Cois tibi penè videre est.

Ut nudam ; ne crure malo, ne sit pede turpi :
 Metiri possis oculo latus. Ant tibi mavis
 Infidias fieri, pretiumque avellier, ante
 Quàm mercem ostendi ? *Leporem venator, ut*
altâ 105

In ni-ve seclitur, positum sic tangere nolit ;
 Cantat & adponit : *meus est amor huic similis ;*
nam

Transvolat in medio posita, & fugientia captat.
 Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
 Atque æstus, curasque graves è pectore tolli ? 110
 Nonne cupidinibus statuatur Natura modum quem,
 Quid latura, sibi quid sit dolitura negatum,
 Quærere plus prodest, & inane abscindere soldo ?
 Num, tibi cùm fauces urit sitis, aurea quæris
 Pocula ? Num esuriens fastidis omnia præter 115
 Pavonem, rhombumque ? Tument tibi cùm
 inguina, num si

Ancilla, aut verna est præsto puer, impetus in
 quem

Continuò fiat, malis tentigine rumpi ?
 Non ego ; namque parabilem amo Venerem fa-
 cilemque.

Illam : *Post paulò, sed pluris, si exierit vir,* 120
 Gallis : hanc Philodemus ait sibi, quæ neque
 magno

Stet pretio, neque cunctetur, cùm est iussa venire.
 Candida rectaque sit, munda hætenus, ut neque
 longâ,

Nec magis alba velit, quàm det Natura, videri.
 Hæc, ubi supposuit dextro corpus mihi læ-
 vum, 125

Ilia & Egeria est : do nomen quodlibet illi.
 Nec vereor ne, dum futuo, vir rure recurat ;
 Janua frangatur : latret canis : undique magno
 Pulsâ domus strepitu resonet ; ne pallida lecto
 Defiliat mulier, miseram se conscia clamet ; 130

Cru-

Cruribus hæc metuat, doti deprensa, egomet mî.
 Discinctâ tunicâ fugiendum est, ac pede nudo;
 Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
 Deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

S A T I R A III.

*In amicorum vitiis connivendum, neque peccata
 omnia in scelerum numero ponenda.*

O Mnibus hoc vitium est cantoribus, inter
 amicos

Ut numquam inducant animum cantare rogati;
 Injussi numquam desistant. Sardus habebat
 Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,
 Si peteret per amicitiam patris atque suam,
 non

Quidquam proficeret. Si collibuisse, ab ovo
 Uique ad mala iteraret: Io Bacche; modò sum-
 mâ

Voce, modò hac, resonat quæ chordis quattuor
 ima.

Nîl æquale homini fuit illi: sæpe velut qui
 Currebat fugiens hostem; persæpe velut qui
 Junonis sacra ferret: habebat sæpe ducentos,
 Sæpe decem servos: modò reges atque tetrarchas,
 Omnia magna loquens; modò: Sit mihi mensa
 tripes, &

Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus
 Quamvis crassa queat. Decies centena dedisses
 Huic parco paucis contento; quinque diebus
 Nîl erat in loculis. Noctes vigilabat ad ipsum
 Manè; diem totum stertebat. Nîl fuit umquam
 Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi: Quid tu;
 Nullane habes vitia? Imò alia, & fortasse mi-
 nora.

Mænius absentem Novium cùm carperet: Heus
tu,

Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare
nobis

Verba putas? Egomet mi ignosco, Mænius inquit
Stultus & improbus hic amèr est, dignusque no-
tari.

Cùm tua prætereas oculis malè lippus inun-
ctis, 25

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quàm aut aquila, aut serpens Epidaurius? At tibi
contra

Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi.

Iracundior est paulò; minùs aptus acutis

Naribus horum hominum: rideri possit, eo
quòd 30

Rusticiùs tonso toga defluit, & malè laxus

In pede calceus hæret. At est bonus, ut melior
vir

Non alius quisquam; at tibi amicus; at inge-
nium ingens

Inculto latet hoc sub corpore. Denique teipsum

Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim 35

Natura, aut etiam consuetudo mala: namque

Neglectis urenda filix innascitur agris.

Illuc prævertamur, amatorem quòd amicæ

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa
hæc

Delectant; veluti Balbinum polypus Hagnæ. 40

Vellem in amicitia sic erraremus, & isti

Errori nomen Virtus posuisset honestum.

At, pater ut nati, sic nos debemus amici,

Si quod sit vitium, non fastidire. Strabonem

Adpellat Pætum pater; & Pullum, malè par-
vus 45

Si cui filius est; ut abortivus fuit olim

Sisyphus; hunc Varum, distortis cruribus: iillum

Balbutit Scaurum, talis fultum malè pravis.
 Parciùs hic vivit; frugi dicatur. Ineptus
 Et janctantior hic paulò est; concinnus amicis 50
 Postulat ut videatur. At est truculentior, atque
 Plus æquo liber; simplex fortisque habeatur.
 Caldior est; acres inter numeretur. Opinor,
 Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.
 At nos virtutes ipsas invertimus, atque 55
 Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
 Nobiscum vivit, multùm demissus homo: illi
 Tardo ac cognomen pingui damus. Hic fugit
 omnes

Insidias, nullique malo latus obdit apertum;
 (Cùm genus hoc inter vitæ versetur, ubi acris 60
 Invidia, atque vigent ubi crimina;) pro bene fano
 Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
 Simplicior quis & est (qualem me sæpe libenter
 Obtulerim tibi, Mæcenas,) ut fortè legentem,
 Aut tacitum adpelleret quovis sermone molef-
 tus; 65
 Communi sensu planè caret, inquit. Eheu,
 Quàm temerè in nosmet legem sancimus ini-
 quam!

Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
 Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum
 est,
 Cùm mea compensat vitiis bona, pluribus
 hisce 70
 (Si modò plura mihi bona sunt) inclinet, amari
 Si volet: hac lege in trutinâ ponetur eâdem.
 Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
 Postulat; ignoscet verrucis illius. Æquum est
 Peccatis veniam poscentem reddere rursus. 75
 Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
 Cætera item nequeunt stultis hærentia; cur non
 Ponderibus modulisque suis ratio utitur? ac, res
 Ut quæque est, ita suppliciis delicta coercet? Si

Si quis eum servum, patinam qui tollere ius-
sus 80

Semefos pisces tepidumque ligurierit jus,
In cruce suffigat; Labeone infanior inter
Sanos dicatur. Quantò hoc furiosius, atque
Majus peccatum est? paulum deliquit amicus;
(Quod nisi concedas, habere insuavis, acer-
bus) 85

Odisti & fugis, ut Rufonem debitor æris;
Qui nisi, cum tristes misero venere Calendæ,
Mercedem aut nummos unde unde extricat,
amaras,

Porrecto jugulo, historias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus; mensæve catillum 90
Evandri manibus tritum dejecit; ob hanc rem,
Aut positum ante meâ quia pullum in parte
catini

Sustulit esuriens, minùs hoc jucundus amicus
Sit mihi? Quid faciam, furtum si fecerit, aut si
Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit? 95
Queis paria esse ferè placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum est: sensus moresque
repugnant,

Atque ipsa utilitas, justî prope mater & æqui,
Cum prorepserunt primis animalia terris,
Mutum ac turpe pecus, glandem atque cubilia
propter, 100

Unguibus & pugnîs, dein fustibus, atque ita
porro

Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus:
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque invenere: dehinc absistere bello,
Oppida cœperunt munire, & ponere leges, 105
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum

Viribus editior cædebat, ut in grege taurus. 110
Jura inventa metu injusti fateare necesse est,
Tempora si fastosque velis evolvere mundi.

Nec Natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet
idemque, 115

Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus sacra Divum legerit. Adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas:
Ne scuticâ dignum horribili sectere flagello.
Nam, ut ferulâ cædas meritum majora subire 120
Verbera, non vereor; cum dicas esse pares res
Furta latrocinii; & magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex; 125
Cur optas quod habes? Non nosti quid pater,
inquit,

Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi num-
quam
Nec soleas fecit; sutor tamen est sapiens. HOR.
Quî?

Stoic. Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor
tamen, atque

Optimus est modulator; ut Alfenus vaser, om-
ni 130

Abjecto instrumento artis, clausæque tabernâ,
Tonfor erat; sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex solus, sic rex. HOR. Vellunt tibi
barbam

Lascivi pueri, quos tu nisi fuste coertes,
Urgeris turbâ circum te stante, miserque 135
Rumperis & latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam; dum tu quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quisquam stipator, ineptum
Præter Crispinum, sectabitur; & mihi dulces

3 Ignos-

Ignoscent, si quid peccaro stultus, amici; 140
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
 Privatusque magis vivam te rege beatus.

S A T I R A IV.

Satiricorum poetarum, ac suam præsertim in scribendo licentiam excusat.

EUpolis, atque Cratinus, Aristophanesque poetæ,

Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est,
 Si quis erat dignus describi, quod malus ac fur,
 Quod mœchus foret, aut ficarius, aut alioqui
 Famossus, multâ cum libertate notabant. 5

Hinc omnis pendet Lucilius, hosce sequutus,
 Mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
 Emunctæ naris, durus componere versus:
 Nam fuit hoc vitiosus; in horâ sæpe ducentos,
 Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno: 10
 Cùm flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
 Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
 Scribendi rectè; nam ut multum, nîl moror.

Ecce

Crispinus minimo me provocat: CRISP. Ac-
 cipe, si vis,

Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora, 15
 Custodes: videamus uter plus scribere possit.

HOR. Bî bene fecerunt, inopis me quoddque
 pusilli

Finxerunt animi, rarò & perpauca loquentis.

At tu conclusas hircinis follibus auras

Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis, 20

Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro

Delatis capsis & imagine: cùm mea nemo

Scripta legat, vulgò recitare timentis, ob hanc rem

Quòd

SATIRARUM LIB. I. 161

Quòd sunt quos genus hoc minimè juvat; ut-
pote plures

Culpari dignos. Quemvis mediâ arripe turbâ; 25

Aut ab avaritiâ, aut miser ambitione laborat.

Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum :

Hunc capit argenti splendor: stupet Albius ære :

Hic mutat merces surgente à sole, ad eum quo

Vespertina tepet regio: quin per mala præceps 30

Fertur, uti pulvis collectus turbine; ne quid

Summâ deperdat metuens, aut ampliet ut rem.

Omnes hi metuunt versus, odere poetam.

*Fœnum habet in cornu; longè fuge: dummodo
risum*

Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico: 35

Et quodcunque semel chartis ille verit, omnes

Gestiet à furno redeuntis scire lacuque,

*Et pueros & anus. Agedum, pauca accipe
contra.*

Primùm ego me illorum, dederim quibus esse
poetis,

Excerptam numero: neque enim concludere ver-
sum 40

Dixeris esse satis; neque, si quis scribat, uti nos,

Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.

Ingenium cui sit, cui mens diviniore, atque os

Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.

Idcirco quidam comœdia necne poema 45

Esset, quæsiwere: quòd acer spiritus, ac vis,

Nec verbis nec rebus inest; nisi quòd pede certo

Differt sermoni, sermo merus. At pater ardens

Sævit, quòd meretrice nepos insanus amicâ

Filius, uxorem grandi cum dote recusat; 50

Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulat ante

Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis

Audiret leviora, pater si viveret? Ergo

Non satis est puris versum perscribere verbis;

Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem 55
Quo

Quo personatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa modosque, & quod prius ordine
verbum est,

Posterius facias, præponens ultima primis;
Non (ut si solvas: *Postquam Discordia tetra* 60
Belli ferratos postes portasque refregit;)

Invenias etiam disjecti membra poetæ.

Hactenus hæc: aliàs justum sit necne poema,
Nunc illud tantum quæram; meritòne tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
Ambulat & Caprius, rauci malè, cumque libellis;
Magnus uterque timor latronibus: at bene si quis
Et puris vivat manibus, contemnat utrumque.

Ut sis tu similis Cæli, Byrrique latronum,
Non ego sim Caprii, neque Sulci; cur metuas
me? 70

Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus insudet vulgi Hermogenisque Tig-
gellî:

Neu recitam quidquam, nisi amicis, idque co-
actus:

Non ubivis, coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi; quique lavan-
tes. 75

Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
Inquit, & hoc studio pravus facis. Unde peti-
tum

Hoc in me jaci? est auctor quisdenique eorum 80
Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum;
Qui non defendit, alio culpante; solutos
Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non visa potest; commissa tacere
Qui nequit: hic niger est; hunc tu, Romane,
caveto, 85

Sæpe

Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos ;
 E quibus unus amet quavis aspergere cunctos,
 Præter enim qui præbet aquam ; post, hunc quo-
 que potus,

Condita cùm verax aperit præcordia Liber..

Hic tibi comis & urbanus liberque videtur 90

Infesto nigris : ego si risi, quòd ineptus

Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum,

Lividus ac mordax videor tibi ? Mentio si qua

De Capitolini furtis injecta Petillî

Te coram fuerit ; defendas, ut tuus est mos : 95

Me Capitolinus convictore usus amico-

que à puero est, causâque meâ permulta rogatus

Fecit, & incolumis lætor quod vivit in urbe :

Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud

Fugerit. Hic nigræ succus loliginis, hæc est 100

Ærugo mera ; quod vitium procul afore chartis,

Atque animo prius, ut si quid promittere de me

Possum aliud, verè promitto. Liberius si

Dixero quid, si fortè jocosius ; hoc mihi juris

Cum veniâ dabis. Infuevit pater optimus hoc

me,

105

Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.

Cùm me hortaretur, parcè, frugaliter, atque

Viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset :

Nonne vides, Albî ut malè vivat filius, ut qui

Farris inops ? magnum documentum, ne patriam

rem

110

Perdere quis velit. A turpi meretricis amore.

Cùm deterreret : Scetanî dissimilis sis.

Ne sequerer mœchas, concessâ cùm Venere uti

Possẽm : Deprensi non bella est fama Trebonî,

Aiebat : sapiens, vitatu quodque petitu 115

Sit melius, causas reddat tibi : mi fatis est, si

Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,

Dum custodis eges, vitam famamque tueri

Incolumem possum. Simul ac duraverit ætas

Membra

Membra animumque tuum, nabis sine cortice.

Sic me 120

Formabat puerum dictis; & sive jubebat

Ut facerem quid: Habes auctorem, quo facias
hoc;

Unum ex iudicibus selectis objicebat:

Sive vetabat: An hoc inhonestum & inutile factum

Necne sit, addubites, fragret rumore malo cum 125

Hic atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros

Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit;

Sic teneros animos aliena opprobria sæpe

Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,

Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, &
queis 130

Ignoscas, vitiis teneor. Fortassis & istinc

Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,

Consilium proprium. Neque enim, cum lectulus
aut me

Porticus excepit, desum mihi: Rectius hoc est;

Hoc faciens vivam melius: sic dulcis amicis 135

Occurram: hoc quidam non bellè: numquid ego
illi

Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum

Compressis agito labris. Ubi quid datur otii

Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis

Ex vitiis unum: cui si concedere nolis, 140

Multa poetarum veniat manus, auxilio quæ

Sit mihi (nam multò plures sumus) ac veluti te

Judæi, cogamus in hanc concedere turbam.

SATIRA V.

A. U. C. DCCXVII.

*Iter quoddam suum Româ Brundisum usque singulari
cum festivitate describit.*

EGRESSUM magnâ me accepit Aricia Româ,
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longè doctissimus: inde Forum Ap-
pi,

Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altiùs ac nos 5
Præcinctis, unum: minùs est gravis Appia tar-
dis.

Hic ego, propter aquam, quòd erat teterrima,
ventri

Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Expectans comites. Jam Nox inducere terris
Umbras, & cœlo diffundere signa parabat: 10
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere: Huc adpelle: trecentos inferis: ohe!
Jam fatis est. Dum æs exigitur, dum mula liga-
tur,

Tota abit hora. Mali culices, ranæque palustres
Avertunt somnos. Absentem ut cantat amicam 15
Multâ prolutus vappâ nauta, atque viator
Certatim; tandem fessus dormire viator
Incipit; ac missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
Jamque dies aderat, nîl cùm procedere lin-
trem 20

Sentimus; donec cerebrosus profilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumbosque saligno
Fuste

Fuste dolat. Quartâ vix demum exponimur horâ.
 Ora manusque tuâ lavimus, Feronia, lymphâ.
 Millia tum pransi tria repimus; atque subi-
 mus

25

Impositum faxis latè candentibus Anxur.
 Huc venturus erat Mæcenas, optimus atque
 Cocceius, missi magnis de rebus uterque
 Legati, averfos soliti componere amicos.
 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
 Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
 Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
 Factus homo; Antonî, non ut magis alter, ami-
 cus.

30

Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
 Linquimus, insani ridentes præmia scribæ,
 Prætextam, & latum clavum, prunæque batil-
 lum.

35

In Mamurrarum lassî deinde urbe manemus,
 Murenâ præbente domum, Capitone culinam.
 Postera lux oritur multò gratissima; namque
 Plotius & Varius Sinuessæ, Virgiliusque
 Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
 Terra tulit, neque quæis me sit devinctior alter.
 O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
 Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
 Præbuit; & parochi, quæ debent, ligna salemque.
 Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
 Lusum it Mæcenas, dormitum ego Virgilius-
 que:

40

Namque pilâ lippis inimicum & ludere crudis.
 Hinc nos Coccei recipit plenissima villa,
 Quæ super est Caudî cauponas. Nunc mihi
 paucis

50

Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri,
 Musa, velim memores; & quo patre natus
 uterque

Con-

Contulerit lites. Messî clarum genus . . . Osci;
 Sarmenti domina extat. Ab his majoribus orti 55
 Ad pugnam venere. Prior Sarmentus: Equi te
 Esse feri similem dico. Ridemus; & ipse
 Messius, accipio: caput & movet. O! tua cornu
 Nî foret exsecto frons, inquit, quid faceres? cûm
 Sic mutilus miniteris. At illi fœda cicatrix 60
 Setosam lævi frontem turpaverat oris.

Campanum in morbum, in faciem permulta jo-
 catus,

Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
 Nîl illi larvâ aut tragicis opus esse cothurnis.
 Multa Cicirrus ad hæc: Donasset jamne cate-
 nam 65

Ex voto Laribus, quærebat: scribe quòd esset,
 Nihilo deterius dominæ jus esse. Rogabat
 Denique, cur umquam fugisset, cui satis una
 Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
 Prorsus, jucundè cœnam produximus illam. 70
 Tendimus hinc rectâ Beneventum: ubi sedulus
 hospes

Penè arsit, macros dum turdos versat in igni:
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Vulcano, summum properabat lambere testum.
 Convivâs avidos cœnam, servosque timentes 75
 Tum rapere, atque omnes restinguere velle vide-
 res.

Incipit ex illo montes Appulia notos
 Ostentare mihi, quos torret Atabulus; & quos
 Numquam erepsimus, nisi nos vicina Trivici
 Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo; 80
 Udos cum foliis ramos urente camino.
 Hîc ego mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem expecto: somnus tamen au-
 fert

Intentum Veneri: tum immundo somnia visu
 Nocturnam vestem maculant ventremque supi-
 num. 85

Quat-

Quattuor hinc rapimur viginti & millia rhedis,
 Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est;
 Signis perfacile est. Venit vilissima rerum
 Hic aqua; sed panis longè pulcherrimus, ultra
 Callidus ut soleat humeris portare viator: 90
 Nam Canusî lapidosus; aquæ non ditior urna. *
 Flentibus hîc Varius discedit mœstus amicis.
 Inde Rubos fessi pervenimus; utpote longum
 Carpentés iter, & factum corruptius imbri.
 Postera tempestas melior, via pejor, adusque 95
 Barî mœnia piscosi. Dein Gnatia lymphis
 Iratis extructa dedit risusque jocosque;
 Dum flammis sine thura liquefcere limine sacro
 Persuadere cupit. Credat Judæus Apella,
 Non ego: namque Deos didici securum agere
 ævum; 100
 Nec, si quid miri faciat Natura, Deos id
 Tristes ex alto cœli demittere tectò.
 Brundisium longæ finis chartæque viæque.

SATIRA VI.

Post A. U. C. DCCXXXV.

AD MÆCENATEM.

De verâ nobilitate.

NON, quia Mæcenás, Lydorum quidquid
 Etruscos
 Incoluit fines, nemo generosior est te;

Nec

* Qui locus à forti Diomede est conditus olim.

Pannus inscitè adfutus.

SATIRARUM LIB. I. 169

Nec quòd avus tibi maternus fuit atque pater-
nus,

Olim qui magnis legionibus imperitarent ;
Ut plerique solent, naso suspendis adunco 5

Ignotos, ut me libertino patre natum :
Cum referre negas, quali sit quisque parente

Natus, dum ingenuus. Persuades hoc tibi verè,
Ante potestatem Tullî atque ignobile regnum,

Multos sæpe viros nullis majoribus ortos, 10

Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos :

Contra, Lævinum, Valerî genus, unde Super-
bus

Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis

Non umquam pretio pluris licuisse, notante

Judice, quo nosti, populo ; qui stultus hono-
res 15

Sæpe dat indignis, & famæ servit ineptus ;

Qui stupet in titulis & imaginibus. Quid opor-
tet

Vos facere à vulgo longè longèque remotos ?

Namque esto, populus Lævino mallet honorem

Quàm Decio mandare novo : cenforque move-
ret 20

Appius, ingenuo si non essem patre natus ;

Vel meritò, quoniam in propriâ non pelle quiessem.

Sed fulgente trahit constrictos Gloria curru

Non minùs ignotos generosis. Quo tibi, Tilli,

Sumere depositum clavum, fierique tribuno ? 25

Invidia adcrevit, privato quæ minor esset.

Nam ut quisque insanus nigris medium impediit
crus

Pellibus, ac latum demisit pectore clavum,

Audit continuò : Quis homo hic, aut quo patre
natus ?

Ut si qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi 30

Et cupiat formosus ; eat quacunque, puellis

Injiciat curam quærendi singula ; quali

Sit facie, furâ, quali pede, dente, capillo :
 Sic qui promittit cives, urbem sibi curæ,
 Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum ; 35
 Quo patre fit natus, num ignotâ matre inho-
 nestus,

Omnes mortales curare & quærere cogit.
 Tune Syri, Damæ, aut Dionysî filius, audes
 Dejicere è saxo cives, aut tradere Cadmo ?
 TILL. At Novius collega gradu post me sedet
 uno ; 40

Namque est ille, pater quod erat meus. Hor.
 Hoc tibi Paulus,

Et Messala videris ? At hic, si plaustra ducenta,
 Concurrantque foro tria funera, magna sonabit,
 Cornua quod vincatque tubas : saltem tenet hoc
 nos.

Nunc ad me redeo libertino patre natum, 45
 Quem rodunt omnes libertino patre natum ;
 Nunc, quia sum tibi, Mæcenâs, victor ; at
 olim,

Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illi est : quia non, ut forsit hono-
 rem

Jure mihi invidet quivis, ita te quoque ami-
 cum ; 50

Præsertim cautum dignos adsumere, pravâ
 Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
 Me possunt, casu quòd te sortitus amicum :
 Nulla etenim tibi me fors obtulit. Optimus o-
 lim

Virgilius, post hunc Varius, dixere quid es-
 sem. 55

Ut veni coram, singultim pauca loquutus,
 (Infans namque pudor prohibebat plura profari)
 Non ego me claro natum patre, non ego cir-
 cùm

Me Satureiano vectari rura caballo ;

Sed,

Sed, quod eram, narro : respondes (ut tuus est
mos) 60

Pauca : abeo ; & revocas nono post mense, ju-
besque

Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego
duco,

Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vitâ & pectore puro.

Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis 65

Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio insperfos reprehendas corpore nævos)

Si neque avaritiam, neque sordes, aut mala lustra

Objiciet verè quisquam mihi ; purus & insons,
(Ut me collaudem) si vivo & carus amicis ; 70

Causa fuit pater his : macro qui pauper agello

Noluit in Flavî ludum me mittere ; magni

Quò pueri magnis è centurionibus orti,

Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto,

Ibant octonis referentes Idibus æra : 75

Sed puerum est ausus Romam portare, docendum

Artes quas doceat quivis eques atque senator

Semet prognatos, Vestem servosque sequentes

In magno ut populo si quis vidisset, avitâ

Ex re præberi sumtus mihi crederet illos. 80

Ipse mihi custos incorruptissimus omnes

Circùm doctores aderat. Quid multa ? pudicum,

(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni

Non solùm factò, verùm opprobrio quoque turpi :

Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim 85

Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor

Mercedes sequeretur : neque ego essem quæstus.

Ad hæc nunc

Laus illi debetur, & à me gratia major.

Nîl me pœniteat sanum patris hujus : eoque

Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars, 90

Quòd non ingenuos habeat clarosque parentes,

Sic me defendam. Longè mea discrepat istis

Et vox & ratio. Nam si Natura juberet
 A certis annis ævum remeare peractum,
 Atque alios legere, ad fastum quosunque paren-
 tes

95

Optaret sibi quisque; meis contentus, honestos
 Fascibus ac sellis nollem mihi sumere; demens
 Judicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
 Nollem onus, haud umquam solitus, portare mo-
 lestum.

Nam mihi continuò major quærenda foret res; 100
 Atque salutandi plures; ducendus & unus
 Et comes alter, uti solus ne rusve peregreve
 Exirem; plures calones atque caballi
 Pascendi; ducenda petorrita. Nunc mihi curto
 Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum:

105

Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques
 armos.

Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tilli,
 Cùm Tiburte viâ prætorem quinque sequuntur
 Te pueri, lasanum portantes cœnophorumque.
 Hoc ego commodiùs, quàm tu, præclare sena-
 tor,

110

Millibus atque aliis vivo. Quacunque libido est,
 Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:
 Fallacem circum, vespertinumque pererro
 Sæpe forum: adsisto divinis: inde domum me
 Ad porri & ciceris refero laganique catinum. 115
 Cœna ministratur pueris tribus; & lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet: adstat echinus
 Vilis, cum paterâ guttus, Campana supellex.
 Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
 Surgendum sit manè, obeundus Marsya, qui se

120

Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam jaceo, post hanc vagor; aut ego læ-
 cto

Aut

SATIRARUM LIB. I. 173

Aut scripto quod me tacitum juvet) ungor olivo;
 Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio campum lusumque trigonem.
 Pransus, non avidè, quantum interpellat inani
 Ventre diem durare, domesticus otior. Hæc est
 Vita solutorum miserâ ambitione gravique.
 His me consolor, victurum suavius, ac si 130
 Quæstor avus, pater atque meus, patruusque fu-
 isset.

SATIRA VII.

A. U. C. DCCXII.

Rupili & Persii rixam facietè describit.

Proscripti Regis Rupili pus atque venenum
 Ibrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
 Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse.
 Persius hic permagna negotia dives habebat
 Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas; 5
 Durus homo, atque odio posset qui vincere Re-
 gem;
 Confidens, tumidusque; adeo sermonis amari,
 Sifennas, Barros ut equis præcurreret albis.
 Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrum-
 que
 Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti, 10
 Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. In-
 ter
 Hæctora Priamiden, animosum atque inter Achil-
 len
 Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors:
 Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in utroque
 Summa fuit. Duo si discordia verset inertes; 15

Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedī
 Cum Lycio Glaucō, discedat, pigrior, ultro
 Muneribus missis) Bruto prætore tenente
 Ditem Asiam, Rupili & Persi par pugnat, uti
 non

Compositi melius cum Bitho Bacchius. In jus 20
 Acres procurrant, magnum spectaculum uterque.
 Persius exponit causam: ridetur ab omni
 Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem;
 Solem Asiæ Brutum adpellat, stellasque salubres
 Adpellat comites, excepto Rege: Canem il-
 lum, 25

Invisum agricolis fidus, venisse: ruebat
 Flumen in hybernum, fertur quo rara securis.
 Tum Prænestinus falso multoque fluenti
 Expressa arbusculo regerit convicia; durus
 Vindemiator, & invictus, cui sæpe viator 30
 Cessisset magnâ compellans voce cuculum.

At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
 Persius exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
 Oro, qui reges consuesti tollere, cur non
 Hunc Regem jugulas? Operum hoc, mihi crede,
 tuorum est. 35

S A T I R A VIII.

Ante A. U. C. DCCXXIII.

*Conqueritur Priapus Esquilinum montem veneficarum
 incantationibus infestari.*

OLIM truncus eram ficulnus, inutile li-
 gnum:
 Cùm faber, incertus scamnum faceretne Pria-
 pum,
 Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum avium-
 que Maxi-

Maxima formido : nam fures dextra coercet,
 Obscenoque ruber porrectus ab inguine palus : 5
 Ast importunas volucres in vertice arundo
 Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.
 Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
 Conservus vili portanda locabat in arcâ.
 Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum, 10
 Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.
 Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agro
 Hic dabat ; heredes monumentum ne sequeretur.
 Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque
 Aggere in aprico spatium : quâ modò tristes 15
 Albis informem spectabant ossibus agrum.
 Cum mihi non tantum furesque feræque suetæ
 Hunc vexare locum curæ sunt atque labori,
 Quantum carminibus quæ versant atque venenis
 Humanos animos. Has nullo perdere possum 20
 Nec prohibere modo, simul ac vaga Luna de-
 corum

Protulit os, quin ossa legant herbasque nocentes.
 Vidi egomet nigrâ succinctam vadere pallâ
 Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
 Cum Saganâ majore ululantem. Pallor utrasque 25
 Fecerat horrendas aspectu. Scalpere terram
 Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam
 Cœperunt : cruor in fossam confusus, ut inde
 Manes elicerent, animas responsa daturas.
 Lanea & effigies erat, altera cerea : major 30
 Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
 Cerea suppliciter stabat, servilibus ut quæ
 Jam peritura modis. Hecaten vocat altera, sævam
 Altera Tisiphonen. Serpentes atque videres
 Infernas errare canes ; Lunamque rubentem, 35
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
 Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum ; atque in me veniat mictum atque
 cacatum

Julius, & fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna lo-
quentes 40

Umbrae cum Saganâ resonarint triste & acutum?
Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris? & imagine cereâ
Largior arferit ignis? & ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum ac facta duarum? 45
Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffusâ nate fœus: at illæ currere in urbem:
Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendram
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno risuque jocoque videres. 50

S A T I R A IX.

*Quantas ab importuni hominis loquacitate exorbendas
habuerit molestias.*

IBAM fortè viâ sacrâ (sicut meus est mos)
Nescio quid meditans nugarum, totus in il-
lis:

Adcurrit quidam notus mihi nomine tantum;
Arreptâque manu: Quid agis, dulcissime rerum?
Suaviter, ut nunc est, inquam; & cupio omnia
quæ vis. 5

Cùm adfectaretur: Numquid vis? occupo. At ille:
Noris nos, inquit; docti sumus. Hic ego: Pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Miserè discedere quæ-
rens,

Ire modò ociùs, interdum consistere, in aurem
Dicere nescio quid puero. Cùm sudor ad imos 10
Manaret talos: O te, Bolane, cerebri
Felicem! aiebam tacitus. Cùm quidlibet ille
Garriret; vicos, urbem laudaret; ut illi

Nil

Nîl respondebam: Miserè cupis, inquit, abire;
Jamdudum video: sed nîl agis; usque tenebo. 15
Prosequar hinc, quò nunc iter est tibi. HOR. Nîl
opus est te

Circumagi: quemdam volo visere non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæsaris
hortos.

IMP. Nîl habeo quod agam, & non sum piger;
usque sequar te.

HOR. Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asel-
lus, 20

Cùm gravius dorso subiit onus. Incipit ille:
Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
Non Varium facies: nam quis me scribere plu-
res

Aut citiùs possit versus? quis membra movere
Molliùs. Invideat quod & Hermogenes, ego can-
to. 25

HOR. Interpellandi locus hic erat: Est tibi ma-
ter,

Cognati, queis te salvo est opus? IMP. Haud
mihi-quisquam:

Omnes composui. HOR. Felices! nunc ego resto.
Confice: namque instat fatum mihi triste, Sa-
bella.

Quod puero cecinit motâ divina anus urnâ: 30
*Hunc neque dira venena, neque hosticus auferet
ensis,*

*Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra;
Garrulus hunc quando consumet cunque: loqua-
ces,*

Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit ætas.

Ventum erat ad Vestæ, quartâ jam parte diei 35

Præteritâ; & casu tunc respondere vadatus

Debeat; quod nî fecisset, perdere litem.

Si me amas, inquit, paulùm hîc ades. HOR.

Inteream, si

Aut valeo stare, aut novi civilia jura :

Et propero, quò scis. Dubius sum quid faciam,
inquit ; 40

Tene relinquam, an rem. Hor. Me fodes. Non
faciam, ille :

Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum
Cum victore) sequor. Mæcenas quomodo tecum,
Hinc repetit, paucorum hominum, & mentis bene
sanæ ?

Nemo dexteriùs fortunâ est usus : haberes 45

Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
Hunc hominem velles si tradere ; dispeream, nî
Submosses omnes. Hor. Isto non vivitur illic,
Quo tu rere, modo. Domus hac nec purior ulla est,
Nec magis his aliena malis : nîl mî officit, in-
quam, 50

Ditior hic, aut est quia doctior : est locus uni-
cuique suus. IMP. Magnum narras, vix cre-
dibile. Hor. Atqui

Sic habet. IMP. Accendis quare cupiam magis
illi

Proximus esse. Hor. Velis tantummodo, quæ
tua virtus,

Expugnabis : & est qui vinci possit ; eoque 55
Difficiles aditus primos habet. IMP. Haud mi-
hi deero :

Muneribus servos corrumpam : non, hodie si
Exclusus fuero, desistam : tempora quæram ;
Occurram in triviis ; deducam. Nîl sine magno
Vita labore dedit mortalibus. Hor. Hæc dum
agit ; ecce 60

Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, & illum
Qui pulchrè nosset. Consistimus. Unde venis ? &
Quò tendis ? rogat, & responder. Vellere cœpi,
Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
Distorquens oculos, ut me eriperet. Malè sal-
sus 65

Ridens

SATIRARUM LIB. I. 179

Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis.

Certè nescio quid secretò velle loqui te

Aiebas mecum. ARIST. Memini bene; sed
meliori

Tempore dicam: hodie tricesima sabbata. Vis tu
Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam, 70
Religio est. ARIST. At mî: sum paulò infir-
mior, unus

Multorum: ignosces aliàs loquar. HOR. Hunc-
cine solem

*Tam nigrum surrexe mihi? Fugit improbus,
ac me

Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi

Adversarius, &: Quò tu turpissime? magnâ 75

Inclamat voce, &: Licet antestari? Ego verò

Oppono auriculam. Rapit in jus, clamor utrimque,

Undique concursus. Sic me servavit Apollo.

SATIRA. X.

Ab A. U. C. DCCXXIII. ad A.
DCCXXIX.

*Suum de Lucilio judicium tuetur, & egregia scri-
bendarum satirarum præcepta adspersit.*

NEmpe incompósito dixi pede currere ver-
sus

Lucilî. Quis tam Lucilî fauto ineptè est,

Ut non hoc fateatur? At idem, quòd sale multo
Urbem defricuit, chartâ laudatur eâdem.

Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cæte-
ra: nam sic

Et Laberî mimos, ut pulchra poemata, mirer. 5

Ergo non satis est risu diducere rictum

Auditoris; & est quædam tamen hîc quoque virtus:

Est brevitæ opus, ut currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures: 10

Et sermone opus est modò tristi, sæpe jocosò;
Defendente vicem modò rhetoris, atque poetæ:
Interdum urbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas consultò. Ridiculum acri
Fortiùs ac meliùs magnas plerumque secat res, 15
Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est,
Hoc stabant, hoc sunt imitandi; quos neque pul-
cher

Hermogenes umquam legit, nec finius iste,
Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum:

At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis 20

Miscuit. O seri studiorum! quine putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. *At sermo linguâ concinnus utrâque*

Suavior (ut Cbio nota si commissa Falerni est)

Cùm versus facias. Teipsum percontor, an &
cùm. 25

Dura tibi peragenda rei sit causa Petillî;
Scilicet oblitus patriæque patrisque (Latinè
Cùm Pedius causas exfudet, Poplicola, atque
Corvinus) patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis? 30
Atqui ego cùm Græcos facerem, natus mare ci-
tra,

Verficulos, vetuit tali me voce Quirinus
Post mediam visus noctem, cùm somnia vera:
In sylvam non ligna feras insaniùs, ac si
Magnas Græcorum malis implere catervas. 35
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dum-
que

Defingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo,
Quæ nec in æde sonent certantia, iudice Tarpâ,

Nec redeant iterum atque iterum spectanda thea-
tris.

Argutâ meretrice potes, Davoque Chremeta 40

Eludente senem, comis garrere libellos

Unus vivorum, Fundani: Pollio regum

Facta canit pede ter percussio: forte epos acer,

Ut nemo, Varius: ductu molle atque facetum

Virgilio adnuerunt gaudentes rure Camenæ. 45

Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino.

Atque quibusdam aliis, melius quod scribere pos-
sem,

Inventore minor: neque ego illi detrahere ausim.

Hærentem capiti multâ cum laude coronam.

At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe feren-
tem. 50

Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quæso,

Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?

Nîl comis tragici mutat Lucilius Acci?

Non ridet versus Ennî gravitate minores?

Cùm de se loquitur, non ut majore reprensus. 55

Quid vetat & nosmet Lucilî scripta legentes

Quærere num illius, num rerum dura negarit:

Versiculos: natura magis factos & euntes

Mollius? ac si quis, pedibus quid claudere senis.

(Hoc tantùm) contentus, amet scripsisse ducentos 60

Ante cibum versus, totidem cœnatus: Etrusci

Quale fuit Calsi rapido ferventius amni

Ingenium; capsis quem fama est esse librisque

Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,

Comis & urbanus; fuerit limatior idem, 65

Quàm rudis & Græcis intacti carminis auctor,

Quàmque poetarum seniorum turba: sed ille,

Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,

Detereret sibi multa; recideret omne, quod ultra

Perfectum traheretur; & in versu faciendo 70

Sæpe caput scaberet, vivos & roderet ungues.

Sæpe stilum vertas, iterum quæ digna legi sint

Scriptu-

Scripturus : neque, te ut miretur turba labores,
 Contentus paucis lectoribus. An tua demens
 Vilibus in ludis dictari carmina malis? 75
 Non ego : nam satis est equitem mihi plaudere :
 ut audax,

Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
 Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quòd
 Vellicet absentem Demetrius? aut quòd ineptus
 Fannius Hermogenis lædat conviva Tigellî? 80
 Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
 Valgius, & probet hæc Octavius, optimus atque
 Fuscus; & hæc utinam Viscorum laudet uterque :
 Ambitione relegatâ, te dicere possum,
 Pollio; te, Messala, tuo cum fratre : simulque 85
 Vos, Bibule & Servi; simul his te, candide Furni;
 Complures alios, doctos ego quos & amicos
 Prudens prætereo : quibus hæc, sunt qualiacun-
 que,

Adridere velim; doliturus, si placeant spe
 Deterius nostrâ. Demetri, teque, Tigelli, 90
 Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
 I, puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI

SATIRARUM

LIBER II.

SATIRA I.

A. U. C. DCCXXXIII.

*Fingit se cum Trebatio deliberare utrum à scribendis
satiris abstinat.*

UNT quibus in satirâ videor nimis
acer, & ultra

Legem tendere opus : sine nervis al-
tera quidquid

Composui pars esse putat, similef-
que meorum

Mille die versus deduci posse. Trebati,

Quid faciam ? præscribe. TREB. Quiescas. HOR.

Ne faciam, inquis,

Omnino versus ? TREB. Aio. HOR. Peream malè,
si non

Optimum erat ; verùm nequeo dormire. TREB.

Ter uncti

Trananto Tiberim, somno quibus est opus alto ;

Irriguum que mero sub noctem corpus habento.

Aut,

Aut si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
 Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
 Præmia laturus. HOR. Cupidum, pater optime,
 vires

Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
 Agmina, neu fractâ pereuntes cuspide Gallos,
 Aut labentis equo describat vulnera Parthi. 15
 TREB. Attamen & justum poteras & scribere
 fortem,

Scipiadam ut sapiens Lucilius. HOR. Haud mi-
 hi deero,

Cùm res ipsa feret: nisi dextro tempore, Flacci
 Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem;
 Cui malè si palpere, recalcitret undique tutus. 20
 TREB. Quantò rectius hoc, quàm tristi lædere
 versu

Pantolabum scurram, Nomentanumve nepo-
 tem!

Cùm sibi quisque timet, quamquam est intactus,
 & odit.

HOR. Quid faciam? saltat Millonius, ut semel
 icto

Accessit fervor capiti, numerusque lucernis. 25
 Castor gaudet equis: ovo prognatus eodem,
 Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem studio-
 rum

Millia. Me pedibus delectat claudere verba
 Lucilî ritu, nostrum melioris utroque.

Ille velut fidis arcana fodalibus olim 30
 Credebat libris; neque, si malè cesserat, usquam
 Decurrens aliò, neque si bene: quo fit ut om-
 nis

Votivâ pateat veluti descripta tabellâ

Vita senis. Sequor hunc, Lucanus an Appu-
 lus, anceps:

Nam Venusinus arat finem sub utrumque co-
 lonus,

SATIRARUM LIB. II. 185

Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis ;
Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bel-
lum

Ineuteret violenta. Sed hic stilus haud petet
ultra

Quemquam animantem, & me veluti custodiet
ensis 40

Vaginâ tectus: quem cur destringere coner,
Tutus ab infestis latronibus? O pater & rex
Juppiter! ut pereat positum rabigine telum;
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit (meliùs non tangere, cla-
mo) 45

Flebit, & insignis totâ cantabitur urbe.

Cervius iratus leges minitatur & urnam;

Canidia Albucî, quibus est inimica, venenum;

Grande malum Turius, si quid se iudice certes.

Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque 50

Imperitet Natura potens, sic collige mecum.

Dente lupus, cornu taurus petit; unde, nisi in-
tus

Monstratum? Scævæ vivacem crede nepoti

Matrem. TREB. Nîl faciet sceleris pia dextera.

HOR. Mirum!

Ut neque calce lupus quemquam, neque dente
petit bos:

Sed malè tollet anum vitiato melle cicuta.

Ne longum faciam; seu me tranquilla senectus

Expectat; seu Mors atris circumvolat alis;

Dives, inops; Romæ, seu Fors ita jusserit,
exul;

Quisquis erit vitæ, scribam, color. TREB. O
puer, ut sis 60

Vitalis metuo; & majorum ne quis amicus

Frigore te feriat. HOR. Quid? cùm est Luci-
lius ausus

Pri-

Primus in hunc operis componere carmina morem,

Detrahere & pellem, nitidus quâ quisque per ora
Cederet, introrsum turpis; num Lælius, & qui 65
Duxit ab oppressâ meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut læso doluere Metello?
Famosisve Lupo cooperto versibus? Atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim;
Scilicet uni æquus virtuti atque ejus amicis. 70
Quin, ubi se à vulgo & scenâ in secreta remorant
Virtus Scipiadae & mitis sapientia Læli,
Nugari cum illo, & discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego,
quamvis

Infra Lucili censum ingeniumque; tamen me 75
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia; & fragili quærens illidere dentem,
Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis. TREB. Equidem nihil hîc diffingere
possim.

Sed tamen ut monitus caveas, ne fortè negoti 80
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
Judiciumque. HOR. Esto, si quis mala: sed bona si quis

Judice condiderit laudatus Cæsare? si quis
Opprobriis dignum lataverit, integer ipse? 85
Solventur risu tabulae: tu missus abibis.

SATIRA II.

Post A. U. C. DCCXII.

De frugalitate.

QUÆ virtus & quanta, boni, sit vivere par-
vo,
(Nec meus hic sermo est, sed quem præcepit O-
fellus

Rusticus, abnormis sapiens, crassâque Minervâ)
Discite, non inter lances mensasque nitentes ;
Cum stupet insanis acies fulgoribus, & cum 5
Adelinus falsis animus meliora recusat :
Verum hinc impransi mecum disquirite. *Cur hoc?*
Dicam si potero. Malè verum examinat omnis
Corruptus iudex. Leporem sectatus, equove
Lassus ab indomito ; vel si Romana fatigat 10
Militia aduetum græcari : seu pila velox,
Molliter austerum studio fallente laborem ;
Seu te discus agit, pete cedentem aera disco :
Cum labor extuderit fastidia ; siccus, inanis
Sperne cibum vilem : nisi Hymettia mella Faler-
no. 15

Ne biberis diluta. Foris est promus, & atrum
Defendens pisces hyemat mare : cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. Unde putas,
aut

Quî partum ? Non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est. Tu pulmentaria
quære 20

Sudando. Pinguem vitiis albumque neque ostrea,
Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
Hoc potiùs, quàm gallinâ tergere palatum,

Cor-

Corruptus vanis rerum ; quia veneat auro 25
 Rara avis, & pictâ pandat spectacula caudâ :
 Tamquam ad rem attineat quidquam. Num ves-
 ceris istâ,

Quam laudas, plumâ ? coctove num adest ho-
 nor idem ?

Carne tamen quamvis distat nihil hac magis illa ;
 Imparibus formis deceptum te patet : esto. 30
 Unde datum sentis, lupo hic, Tiberinus, an alto
 Captus hiet ? pontesne inter jactatus, an amnis
 Ostia sub Tusci ? Laudas, insane, trilibrem
 Mullum, in singula quem minuas pulmenta ne-
 cesse est.

Ducit te species, video. Quo pertinet ergo 35
 Proceros odisse lupos ? quia scilicet illis
 Majorem Natura modum dedit, his breve pon-
 dus.*

Porrectum magno magnum spectare catino
 Vellem, ait Harpyis gula digna rapacibus. At
 vos

Præsentes, Austri, coquite horum obsonia : quam-
 quam 40

Putet aper rhombus recens, mala copia quan-
 do

Ægrum sollicitat stomachum ; cum rapula ple-
 nus

Atque acidas mavult inulas. Necdum omnis ab-
 acta

Pauperies epulis regum ; nam vilibus ovis,
 Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pri-
 dem 45

Gallonî præconis erat acipensere mensa
 Infamis. Quid ? tum rhombos minùs æquora
 alebant ?

Tutus

* *Jejunus rard stomachus vulgaris tenuit.*

Sententiosa Pædagogi puerilitas.

Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido :
 Donec vos auctor docuit prætorius. Ergo
 Si quis nunc mergos suaves edixerit assos ; 50
 Parebit pravi docilis Romana juvenus.
 Sordidus à tenui victu distabit, Ofello
 Judice. Nam frustra vitium vitaveris illud,
 Si te alio pravum detorseris. Avidienus,
 Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret, 55
 Quinquennes oleas est, & sylvestria corna.
 Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum ; &
 Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
 Ille repotia, natales, aliosve dierum
 Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri 60
 Caulibus instillat, veteris non parvus aceti.
 Quali igitur victu sapiens utetur, & horum
 Utrum imitabitur ? Hac urget lupus, hac canis,
 aiunt.

Mundus erit, quâ non offendat sordibus, atque
 In neutram partem cultûs miser. Hic neque
 fervis, 65

Albucî senis exemplo, dum munia didit,
 Sævus erit ; nec si ut simplex Nævius, unctam
 Convivis præbebit aquam : vitium hoc quoque
 magnum.

Accipe nunc, victus tenuis quæ, quantaque secum
 Adferat. In primis valeas bene : nam variæ
 res 70

Ut noceant homini, credas, memor illius escæ
 Quæ simplex olim tibi federit. At simul assis
 Miscueris elixa, simul conchylia turdis :
 Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum

Lenta feret pituita. Vides ut pallidus omnis 75
 Cœnâ defurgat dubiâ ? Quin corpus onustum
 Hæsternis vitiis animum quoque prægravat unâ,
 Atque adfigit humo divinæ particulum auræ.
 Alter, ubi dicto citiùs curata sopori

Membra dedit, vegetus præscripta ad munia sur-
git. 80

Hic tamen ad melius poterit transcurrere quon-
dam ;

Sive diem festum rediens advexerit annus,

Seu recreare volet tenuatum corpus, ubivè

Accedent anni, & tractari molliùs ætas

Imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad is-
tam, 85

Quam puer & validus præsumis, mollitiem? seu

Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus.

Rancidum aprum antiqui laudabant; non quia
nasus

Illis nullus erat; sed, credo, hac mente, quòd
hospes

Tardiùs adveniens vitiatum commodiùs, quàm 90

Integrum edax dominus consumeret. Hos uti-
nam inter

Heroas natum tellus me prima tulisset!

Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem

Occupat humanam? grandes rhombi patinæque

Grande ferunt unà cum damno dedecus. Ad-
de 95

Iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum,

Et frustra mortis cupidum, cùm deerit egenti.

As, laquei pretium. Jure, inquit, Trausius istis

Jurgatur verbis: ego vesticalia magna,

Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Er-
go 100

Quod superat non est meliùs quo insumere possis?

Cur eget indignus quisquam, te divite? quare

Templa ruunt antiqua Deùm? cur, improbe,
caræ

Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo?

Uni nimirum tibi rectè semper erunt res? 105

O magnus posthac inimicis risus! Uterne

Ad casus dubios fidet sibi certiùs? hic qui

SATIRARUM LIB. II. 191

Pluribus adfuerit mentem corpusque superbum;
 An qui contentus parvo, metuensque futuri,
 In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello? 110
 Quô magis his credas: puer hunc ego parvus
 Ofellum

Integris opibus novi non latiùs usum,
 Quàm nunc accisis. Videas metato in agello
 Cum pecore & natis fortem mercede colonum,
 Non ego, narrantem, temerè edi luce profestâ 115
 Quidquam, præter olus, fumosæ cum pede pernæ.
 At mihi seu longum post tempus venerat hospes,
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
 Vicinus; bene erat, non piscibus urbe peti-
 tis,

Sed pullo atque hædo: tum pensilis uva secun-
 das 120

Et nux ornabat mensas, cum duplici ficu.
 Post hoc ludus erat culpâ potare magistrâ:
 Ac venerata Ceres, ita culmo surgeret alto,
 Explicuit vino contractæ seria frontis.
 Sæviat, atque novos moveat Fortuna tumultus; 125
 Quantum hinc eminet? quanto aut ego par-
 ciùs, aut vos,

O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
 Nam propriæ telluris herum Natura neque il-
 lum,

Nec me, nec quemquam statuit. Nos expulit
 ille;

Illum aut nequities, aut vafri inscitia juris, 130
 Postremum expellet certè vivacior heres.
 Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
 Dictus, erit nulli proprius; sed cedit in usum
 Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite for-
 tes,

Fortiaque adversis opponite pectora rebus. 135

S A T I R A III.

A. U. C. DCCXX.

Colloquutus cum Horatio Damaspus hoc Stoicæ philosophiæ paradoxum probat, omnes propemodum homines insanire.

DAM. **S**I rarò scribes, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quæ-
que retexens,

Iratus tibi, quòd vini somnique benignus
Nìl dignum sermone canas: quid fiet? At ipsis
Saturnalibus huc fugisti sobrius. Ergo 5
Dic aliquid dignum promissis. Incipe. HOR.
Nìl est.

Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
Iratis natus paries Dìs atque poetis.

DAM. Atqui vultus erat multa ac præclara mi-
nantis,

Si vacuum tepido cepisset villula tecto. 10

Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?

Eupolin, Archilochum comites educere? Quid? tu

Invidiam placare paras virtute relictâ?

Contemnere miser. Vitanda est improba Siren

Desidia; aut, quidquid vitâ meliore parasti, 15

Ponendum æquo animo. HOR. Dì te, Damasppe,

Deæque

Verum ob consilium donent tonsore. Seo unde

Tam bene me nosti? DAM. Postquam omnis
res mea Janum

Ad medium fracta est, aliena negotia curo,

Excussus propriis. Olim nam quærere ama-
bam,

20

Quo

SATIRARUM LIB. II. 193

Quo vaser ille pedes lavisset Sisyphus ære ;
 Quid sculptum infabre, quid fustum durius esset :
 Callidus huic signo ponebam millia centum :
 Hortos egregiasque domos mercarier unus
 Cum lucro noram : unde frequentia Mercuriali 25
 Imposuere mihi cognomen compita. HOR.

Novi,
 Et miror morbi purgatum te illius. DAM.
 Atqui

Emovit veterem mirè novus ; ut solet ; in cor
 Trajecto lateris miseri captivæ dolore :
 Ut lethargicus hic cùm sit pugil, & medicum
 urget. 30

HOR. Dum ne quid simile huic, esto ut libet.

DAM. O bone, ne te
 Frustrare ; insanis & tu, stultique prope omnes,
 Si quid Stertinius veri crepat ; unde ego mira
 Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
 Solatus jussit sapientem pascere barbam ; 35
 Atque à Fabricio non tristem ponte reverti.

Nam, malè re gestâ, cùm vellem mittere
 operto

Me capite in flumen, dexter stetit, & : STERT.
 Cave faxis

Te quidquam indignum ; pudor, inquit, te ma-
 lus angit,

Insanos qui inter vereare insanus haberi. 40
 Primùm nam inquiram, quid sit furere : hoc si
 erit in te

Solo ; nîl verbi, pereas quin fortiter, addam.
 Quem mala stultitia, & cujusque inscitia veri
 Cæcum agit, insanum Chrysippi porticus & grex
 Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula
 reges, 45

Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
 Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen
 Insano posuere. Velut sylvis, ubi passim

Palantes error certo de tramite pellit,
 Ille finistrorsum, hic dextrorsum abit; unus u-
 trimque 50

Error, sed variis illudit partibus: hoc te
 Crede modo insanum; nihilò ut sapientior ille,
 Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
 Stultitiæ nihilum metuenda timentis; ut ignes,
 Ut rupes, fluviosque in campo obitare queratur: 55
 Alterum & huic varium & nihilò sapientiùs,
 ignes

Per medios fluviosque ruentis. Clamet amica
 Mater, honesta soror, cum cognatis pater, uxor:
 Hic fossa est ingens, hic rupes maxima, serva:
 Non magis audierit, quàm Fufius ebrius olim 60
 Cùm Ilionam edormit; Catienis mille ducentis,
 Mater, te adpello, clamantibus. Huic ego vul-
 gus

Errori similem cunctum insanire docebo.
 Insanit veteres statuas Damasippus emendo;
 Integer est mentis Damasippi creditor? Esto: 65
 Accipe, quod numquam reddas mihi, si tibi di-
 cam:

Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors
 Rejectâ prædâ, quam præsens Mercurius fert?
 Scribe decem à Nerio, non est satis; adde Ci-
 cutæ

Nodosi tabulas, centum mille adde catenas: 70
 Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
 Cùm rapies in jus malis ridentem alienis;
 Fiet aper, modò avis, modò saxum, &, cùm vo-
 let, arbor.

Si malè rem gerere infani est; contra, bene
 fani;

Putidius multò cerebrum (mihi crede) Perillū
 est

Dictantis, quod tu numquam rescribere possis. 75

Audire

Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
Ambitione malâ, aut argenti pallet amore;
Quisquis luxuriâ, tristive superstitione,
Aut alio mentis morbo calet; huc propiùs me, 80
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est ellebori multò pars maxima avaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Heredes Staberî summam incidere sepulcro;
Nî sic fecissent, gladiatorum dare centum 85
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio
Arrî, &

Frumenti quantum metit Africa. Sive ego pravè,
Seu rectè, hoc volui, ne sis patrûs mihi. Credo
Hoc Staberî prudentem animum vidisse. . . DAM.

Quid ergo

Sensit, cùm summam patrimonî insculpere fa-
xo 90
Heredes voluit? STERT. Quoad vixit, credidit
ingens

Pauperiem vitium, & cavit nihil acriùs: ut, si
Fortè minùs locuples uno quadrante perisset,
Ipse videretur sibi nequior. Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina, humanaque pul-
chris 95

Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus. DAM. Sapiensne?

STERT. Etiam & rex,

Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore. Quid simile isti
Græcus Aristippus? qui servos projicere aurum
100

In mediâ jussit Libyâ; quia tardiùs irent.

Propter opus segnes. Uter est insanior horum?

DAM. Nil agit exemplum, litem quod lite resol-
vit,

STERT. Si quis emat citharas, emtas comportet
in unum,

Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli ; 105
 Si scalpra ac formas non futor ; nautica vela
 Aversus mercaturis : delirus & amens
 Undique dicatur meritò. Quî discrepat istis,
 Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
 Compositis, metuensque velut contingere fa-
 crum ? 110

Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
 Porrectus vigilet longo cum fuste, neque illinc
 Audeat esuriens dominus contingere granum ;
 Ac potius foliis parcus vescatur amaris :
 Si positis intus Chii veterisque Falerni 115
 Mille cadis, nihil est, tercentum millibus, acre
 Potet acetum ; age, si & stramentis incubet unde-
 Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
 Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arcâ :
 Nimirum insanus paucis videatur ; eò quòd 120
 Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
 Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat heres,
 Dis inimice senex, custodis ? ne tibi desit :
 Quantum enim summæ curtabit quisque die-
 rum,

Ungere si caules oleo meliore, caputque 125
 Cœperis impexâ scædum porrigine ? quare,
 Si quidvis satis est, perjuras, furrapis, aufers
 Undique ? tun' sanus ? Populum si cædere saxi
 Incipias, servosque, tuo quos ære pararis :
 Infanum te omnes pueri, clamentque puellæ. 130
 Cùm laqueo uxorem interimis, matremque ve-
 neno,

Incolumi capite es ? Quid enim ? neque tu hoc
 facis Argis,

Nec ferro, ut demens, genitricem occidis, Orestes.
 An tu reris eum occisâ insanisse parente ?
 Ac non ante malis dementem actum Furiis,
 quàm 135

In matris jugulo ferrum tepescit acutum ?

Quin,

Quin, ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,
Nil sanè fecit quod tu reprehendere possis :

Non Pyladen ferro violare, aususve sororem est
Electram; tantùm maledicit utrique, vocan-
do 140

Hanc Furiam, hunc aliud, jussit quod splendida
bilis.

Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campanâ solitus trullâ, vappamque profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus; ut
heres 145

Jam circùm loculos & claves lætus ovanisque
Curreret. Hunc medicus multùm celer atque
fidelis

Excitat hoc pacto; mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum; hominem sic erigit. Addit &
illud: 150

MED. Nî tua custodis, avidus jam jam auferet
heres.

OLIM. Men' vivo? MED. Ut vivas igitur, vi-
gila: hoc age. OPIM. Quid vis?

MED. Deficient inopem venæ te, nî cibus atque
Instans accedit stomacho fultura ruenti.

Tu cessas? Agedum: fume hoc ptisanarium®
oryzæ. 155

OPIM. Quanti emtæ? MED. Parvo. OPIM. Quan-
ti ergo? MED. Octussibus. OPIM. Eheu!

Quid refert morbo, an furtis peream, anne ra-
pinis?

DAM. Quisnam igitur sanus? STERT. Qui non
stultus. DAM. Quid avarus?

STERT. Stultus & insanus. DAM. Quid? si
quis non sit avarus,

Continuò sanus? STERT. Minimè. DAM. Cur,
Stoice? STERT. Dicam. 160

Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)

Hic æger: rectè est igitur, surgetque? Negabit:

Quòd latus, aut renes morbo tentantur acuto.

Non est perjurus, neque sordidus; immolet æquis

Hic porcam Laribus: verùm ambitiosus & audax;

Naviget Anticyram. Quid enim differt, balatro-
ni

Dones quidquid habes, an numquam utare paratis?

Servius Oppidius Canusî duo prædia, dives

Antiquo censu, natis divisisse duobus

Fertur, & hoc moriens pueris dixisse vocatis 170

Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque

Ferre finu laxo, donare, & credere vidi:

Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem;

Extimui, ne vos ageret vesania discors;

Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175

Quare per Divos oratus uterque Penates,

Tu cave ne minuas; tu ne majus facias id,

Quod satis esse putat pater, & Natura coercet.

Præterea, ne vos titillet gloria, jure.

Jurando obstringam ambo: uter ædilis fuerit,
vel 180

Vestrûm prætor, is intestabilis & sacer esto.

◦ In cicere, atque fabâ, bona tu, perdasque lupinis,

Latus ut in circo spatieri, & æneus ut stes,

Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?

Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras
tu, 185

Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?

Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas
cur?

AGAM. Rex sum. STERT. Nil ultra quæro ple-
beius. AGAM. Et æquam

Rem imperito: ac si cai videor non justus, in-
ulto

Dice-

SATIRARUM LIB. II. 199

Dicere, quod sentit, permitto. STERT. Maxime
regum, 190

Dì tibi dent captâ classem reducere Trojâ.

Ergo consulere, & mox respondere licebit?

AGAM. Consule. STERT. Cur Ajax heros ab A-
chille secundus

Putrescit, toties servatis clarus Achivis;

Gaudeat ut populus Priami, Priamisque inhumato 195

Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?

AGAM. Mille ovium insanus morti dedit, inclutum Ulyssen

Et Menelaum unâ mecum se occidere clamans.

STERT. Tu cùm pro vitulâ statuis dulcem Aulide
natam

Ante aras, spargisque molâ caput, improbe, falsâ: 200

Rectum animi servas? AGAM. Quorsum. STERT.
Insanus quid enim Ajax

Fecit? cùm stravit ferro pecus; abstinuit vim

Uxore & nato; mala multa precatus Atridis:

Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulyssen.

AGAM. Verùm ego, ut hærentes adverso litore
naves 205

Eriperem, prudens placavi sanguine Divos.

STERT. Nempe tuo, furiose. AGAM. Meo, sed
non furiosus.

STERT. Qui species alias veri scelerisque, tumultu

Permistas capiet, commotus habebitur; atque
Stultitiâne erret, nihilum distabit, an irâ. 210

Ajax, cùm immeritos occidit, desipit, agnos;

Cùm prudens scelus ob titulos admittis inanes:

Stas animo? & purum est, vitio tibi cùm tumidum est cor?

Si quis lecticâ nitidam gestare amet agnam;

Huic vestem, ut natæ, paret ancillas, paret aurum ; 215

Pupam aut pupillam adpellet, fortique marito
Destinet uxorem ; interdicto huic omne adimat
jus

Prætor, & ad sanos abeat tutela propinquos.

Quid ? si quis natam pro mutâ devovet agnâ,

Integer est animi ? Ne dixeris. Ergo ubi
prava 220

Stultitia, hîc summa est insania : qui sceleratus,

Et furiosus erit. Cepit quem vitrea fama,

Hunc circum tonuit gaudens Bellona cruentis.

Nunc, age, luxuriam & Nomentanum arripe
mecum :

Vincet enim stultos ratio insanire nepotes. 225

Hic simul accepit patrimonî mille talenta,

Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,

Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,

Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum,

Manè domum veniant. Quid enim ? Venere
frequentes ; 230

Verba facit leno : Quidquid mihi, quidquid &
horum

Cuique domi est, id crede tuum ; & vel nunc
pete, vel cras.

Accipe, quid contra juvenis responderit æquus :

Tu nive Lucanâ dormis ocreatus, ut aprum

Cœnem ego : tu pisces hyberno ex æquore
verris : 235

Segnis ego, indignus qui tantum possideam.

Aufer :

Sume tibi decies ; tibi tantumdem ; tibi triplex,

Unde uxor mediâ currit de nocte vocata.

Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ

(Scilicet ut decies solidum exforberet) aceto 240

Diluit insignem baccam : quî sanior, ac si

Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?

Quin-

Quinti progenies Arrî, par nobile fratrum,
Nequitie & nugis, pravorum & amore gemellum,
Lusciniâs soliti impensò prandere coemtas: 245
Quorsum abeant? sanin? cretâ an carbone no-
tandi?

Ædificare casâs, plostello adungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longâ,
Si quem delectet barbatum; amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet amare; 250
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, tri-
mus

Quale priùs, ludas opus, an meretricis amore
Solicitus plores: quæro, faciasne, quod olim
Mutatus Polerno? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia? potus ut ille 255
Dicitur ex collo furtim capsisse coronas,
Postquam est impransî correptus voce magistri.
Porrigis irato puero cùm poma, recusat:
Sume, Catelle; negat: si non des, optet. Ama-
tor

Exclusus quî distat? agit ubi secum, eat, an
non, 260

Quò rediturus erat non arcessitus; & hæret
Invisis foribus: *Ne nunc, cùm me vocat ultro,
Accedam? an potius mediter finire labores?*
Exclusi, revocat, redeam? non, si obsecret. Ec-
ce

Servus non paulò sapientior: O here, quæ res 265
Nec modum habet neque consilium, ratione modo-
que

Tractari non vult. In amore hæc sunt mala: bel-
lum,

Pax rursum. Hæc si quis tempestatîs prope ritu
Mobilia, & cæca fluitantia sorte laboret
Reddere certa sibi, nihilò plus explicet, ac si 270
Insanire paret certâ ratione modoque.

Quid? cùm Picenis excerpens semina pomis,

Gaudes, si cameram percussisti fortè, penes te es ?
 Quid ? cùm balba feris annoso verba palato,
 Edificante casas quì sanior ? Adde cruorem 275
 Stultitiæ, atque ignem gladio scrutare. Modò,
 inquam,

Hellade percussâ, Marius cùm præcipitat se,
 Cerritus fuit ; an commotæ crimine mentis
 Absolves hominem, & sceleris damnabis eum-
 dem,

Ex more imponens cognata vocabula rebus ? 280
 Libertinus erat, qui circùm compita ficcus
 Lautis manè senex manibus currebat, & : Unum
 (Quid tam magnum ? addens) unum me surpitem
 morti,

Dīs etenim facile est, orabat ; sanus utrisque
 Auribus atque oculis : mentem, nisi litigio-
 sus, 285
 Exciperet dominus, cùm venderet. Hoc quoque
 vulgus

Chrysippus ponit fecundâ in gente Menenī.
 Juppiter, ingentes qui dasque adimisque dolores,
 Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
 Frigida si puerum quartana reliquerit, illo 290
 Manè die, quo tu indicis jejunia, nudus
 In Tiberi stabit. Casus medicusve levarit
 Ægrum ex præcipiti ; mater delira necabit
 In gelidâ fixum ripâ, febrimque reducet.

Quone malo mentem concussa ? timore Deo-
 rum. 295

DAM. Hæc mihi Stertinius, sapientū octavus,
 amico

Arma dedit ; posthac ne compellarer inultus.
 Dixerit insanum qui me, totidem audiet ; at-
 que

Respicere ignoto discet pendentia tergo.

HOR. Stoice, post damnum sic vendas omnia
 pluris.

SATIRARUM LIB. II. 203

Quam me stultitiam (quoniam non est genus
unum)

Insanire putas ? ego nam videor mihi sanus.

DAM. Quid ? caput abscissum manibus cùm por-
tat Agave

Nati infelicis, sibi tum furiosa videtur ?

HOR. Stultum me fateor (liceat concedere ve-
ris)

305

Atque etiam insanum : tantùm hoc ediffere, quo
me

Ægrotare putes animi vitio. DAM. Accipe :
primùm

Ædificas ; hoc est, longos imitaris, ab imo

Ad summum totius moduli bipedalis ; & idem

Corpore majorem rides Turbonis in armis 310

Spiritum & incessum : quî ridiculus minùs illo ?

An quodcunque facit Mæcenas, te quoque ve-
rum est,

Tantùm dissimilem, & tantò certare minorem ?

Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,

Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315

Bellua cognatos eliserit. Illa rogare,

Quantane ? num tantùm, sufflans se, magna fuisset ?

Major, Dein : Num tantùm ? Major. Cùm magis
atque

Se magis inflaret : Non, si te ruperis, inquit,

Par eris. Hæc à te non multùm abludit
imago.

320

Adde poemata nunc ; hoc est, oleum adde ca-
mino ;

Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu.

Non dico horrendam rabiem. HOR. Jam de-
fine. DAM. Cultum

Majorem censu. HOR. Teneas, Damasippe,
tuis te.

DAM. Mille puellarum, puerorum mille furores. 325

HOR. O major tandem parcas insane minori.

SATIRA IV.

Catii nescio cujus fatuitatem irridet, qui summam hominis felicitatem in arte culinaria poneret.

HOR. **U**NDE, & quò Catius? CAT. Non est mihi tempus aventi

Ponere signa novis præceptis; qualia vincant Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.

HOR. Peccatum fateor, cùm te sic tempore lævo

Interpellarim: sed des veniam bonus, oro. 5

Quòd si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;

Sive est naturæ hoc, sive artis, mirus utroque.

CAT. Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;

Utpote res tenues, tenui sermone peractas.

HOR. Ede hominis nomen; simul & Romanus, an hospes. 10

CAT. Ipsa memor præcepta canam: celabitur auctor.

Longa quibus facies ovis erit, illa memento, Ut succi melioris, & ut magis alta rotundis, Ponere; namque marem cohibent callosa vitellum.

Caule suburbano, qui ficcis crevit in agris, 15 Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.

Si vespertinus subitò te oppresserit hospes;

Ne gallina malum responset dura palato,

Doctus eris vivam multo mersare Falerno:

Hoc teneram faciet. Pratenfibus optima fungis 20

Natura est; aliis malè creditur. Ille salubres

Æstates peraget, qui nigris prandia moris
 Finiet, ante gravem quæ legerit arbore solem.
 Aufidius forti miscebat mella Falerno,
 Mendosè; quoniam vacuis committere venis 25
 Nil nisi lene decet. Leni præcordia mulso
 Prolueris meliùs. Si dura morabitur alvus:
 Mitulus, & viles pellent obstantia conchæ,
 Et lapathi brevis herba; sed albo non sine Coo.
 Lubrica nascentes implent conchyliæ lunæ: 30
 Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
 Murice Baiano melior Lucrina peloris;
 Ostrea Circeiis, Miseno oriuntur echini;
 Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
 Nec sibi cœnarum quivis temerè arroget ar-
 tem, 35

Non priùs exactâ tenui râtione saporum.
 Nec satis est carâ pisces averrere mensâ,
 Ignarum quibus est jus aptius, & quibus assis
 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 UMBER, & ilignâ nutritus glande, rotundas 40
 Curvet aper lances carnem vitantis inertem;
 Nam Laurens malus est, ulvis & arundine pin-
 guis.

Vinea summittit capreas non semper edules.
 Fecundæ leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus atque avibus quæ natura ac foret æ-
 tas, 45

Ante meum nulli patuit quæsitæ palatum.
 Sunt quorum ingenium nova tantùm crustula pro-
 mit.

Nequaquam satis in re unâ consumere curam:
 Ut si quis solùm hoc, mala ne sint vina, laboret;
 Quali perfundat pisces securus olivo 50
 Massica si cœlo suppones vina sereno,
 Nocturnâ, si quid crassi est, tenuabitur aurâ,
 Et decedet odor nervis inimicus; at illa
 Integrum perdunt lino vitiata saporem.

Sur-

Surrentina vaser qui miscet sæce Falernâ 55
 Vina, columbino limum bene colligit ovo;
 Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 Tostis marcentem squillis recreabis & Afrâ
 Potorem cochleâ: nam lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho: pernâ magis, ac magis
 hillis 60

Flagitat immorsus refici: quin omnia mavult,
 Quæcunque immundis servant adlata popinis.
 Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
 Naturam. Simplex è dulci constat olivo:
 At pingui miscere mero muriâque decebit, 65
 Non aliâ, quàm quâ Byzantia putruit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
 Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
 Picenis cedunt pomis Tiburtia succo: 70
 Nam facie præstant. Venucula convenit ollis.
 Rectiùs Albanam fumo duraveris uvam,
 Hanc ego cum malis, ego facem primus &
 allec,

Primus & invenior piper album, cum sale nigro
 Incretum puris circumposuisse catillis. 75
 Immane est vitium, dare millia terna macello,
 Angustoque vagos pisces urgere catino.
 Magna movet stomacho fastidia; seu puer unctis
 Tractavit calicem manibus, dum furta ligurit:
 Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit. 80
 Vilibus in scopis, in mattis, in scobe, quantus
 Consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
 Ten' lapides varios lutulentâ radere palmâ,
 Et Tyrias dare circum illota toralia vestes;
 Oblitum, quantò curam sumtumque minorem 85
 Hæc habeant, tantò reprehendi justius illis,
 Quæ nisi divitibus nequeant contingere mensis?
 HOR. Docte Cati, per amicitiam Divosque roga-
 tus,

Ducere

Ducere me auditum, perges cumcunque, memento.

Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta,

Non tamen interpres tantumdem juveris. Adde Vultum habitumque hominis; quem tu vidisse beatus

Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura

Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,

Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ. 95

SATIRA V.

Post A. U. C. DCCXXXIII.

Hereditatum captatores quibus artibus, uterentur faceto Ulysses inter & Tiresiam dialogo exponit.

UL. **H**OC quoque, Tiresia, præter narrata, petenti

Responde: quibus amissas reparare queam res

Artibus atque modis? Quid rides? TIR. Jamne, dolose,

Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates

Aspicere? UL. O nulli quidquam mentite, vides ut

Nudus inopsque domum redeo, te vate: neque illic

Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. Atqui Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algâ est.

TIR. Quando pauperiem, missis ambagibus, horres;

Accipe, quâ ratione queas ditescere. Turdus, 10 Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,

Res

Res ubi magna nitet, domino sene: dulcia po-
ma,

Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores;
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.

Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruen-
tus

Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.

UL. Utne tegam spurco Damæ latus? Haud ita
Trojæ

Me gessi, certans semper melioribus. TIR. Ergo
Pauper eris. UL. Fortem hoc animum tolerare
jubebo:

Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
Divitias ærisque ruam, dic, augur, acervos.

TIR. Dixi equidem, & dico. Captes astutus ubi-
que

Testamenta senum: neu, si vaser unus & alter
Insidiatorem præroso fugerit hamo,

Aut spem deponas, aut aurem illusum omittas,
Magna minorve foro si res certabitur olim;

Vivet uter locuples sine natis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus; illius esto

Defensor: famâ civem causâque priorem

Sperne, domi si natus erit, secundâve conjux.

Quinte, puta, aut Publi (gaudent prænomine
molles

Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum:

Ius anceps novi: causas defendere possum:

Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te

Contentum cassâ nuce pauperet: hæc mea cura
est,

Ne quid tu perdas, neu sis jocus. Ire domum
atque

Pelliculam curare jube: si cognitor ipse:

Persta, atque obdura; seu rubra Canicula findet

Infantes statuas; seu pingui tentus omafo

Furius

Furius hybernas canâ nive conspuet Alpes.

Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet) ut pàtiens, ut amicis aptus, ut acer?

Plures adnabunt thynni, & cetaria crescent.

Si cui præterea validus malè filius in re 45

Præclarâ sublatuſ aletur; ne manifestum

Cælibis obsequium nudet te, leniter in spem

Adrepe officiosus, ut & scribare secundus

Heres, & si quis casus puerum egerit Orco.

In vacuum venias. Perrarò hæc alea fallit. 50

Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,

Abnuere, & tabulas à te removeſe memento:

Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo

Cera velit verſu; ſolus multiſne coheres,

Veloci percurrere oculo. Plerumque recoctus 55

Scriba ex quinquéviro corvum deludet hiantem;

Captatorque dabit riſus Naſica Corano.

UL. Num furis? an prudens ludis me, obſcu-
ra canendo?

TIR. O Laertiade, quidquid dicam, aut erit,
aut non:

Divinare etenim magnus mihi donat Apollo. 60

UL. Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi li-
cet, ede.

TIR. Tempore quo juvenis Parthis horrendus
ab alto

Demiſſum genus Æneâ, tellure marique

Magnus erit; forti nubet procera Corano

Filia Naſicæ, metuentis reddere ſoldum. 65

Tum gener hoc faciet: tabulas focero dabit, at-
que

Ut legat orabit: multùm Naſica negatas

Accipiet tandem, tacitus leget; invenietque

Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuiſque.

Illud ad hæc jubeo: mulier ſi fortè dolosa, 70

Libertuſve ſenem delirum temperet; illis

Accedas ſocius: laudes, lauderis ut abſens.

Ad-

Adjuvat hoc quoque : sed vincit longè prius ipsum
Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors ?

Laudato. Scortator erit ? cave te roget : ultro 75
Penelopam facilis potiori trade. Ul. Putasne,
Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu ?

TIR. Venit enim magnum donandi parca juvenus

Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinæ. 80

Sic tibi Penelopa frugi est : quæ si semel uno
De sene gustarit, tecum partita lucellum :
Ut canis, à corio numquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicam, factum est. Anus improba Thebis

Ex testamento sic est elata : cadaver 85

Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres :

Scilicet elabi si posset mortua ; credo

Quod nimium insisterat viventi. Cautus adito :

Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.

Difficilem & morosum offendens garrulus ; ultro 90

Non etiam fileas. Davus sis comicus ; atque

Stes capite obstipo, multum similis metuenti.

Obsequio grassare : mone si increbuit aura,

Cautus uti velet carum caput : extrahe turbâ

Oppositis humeris : aurem substringe loquaci. 95

Importunus amat laudari ? donec, obe jam !

Ad cælum manibus sublatis dixerit, urge, &

Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

Cum te servitio longo curâque levarit ;

Et certum vigilans, quartæ esto partis Ulysses, 100

Audieris, heres : Ergo nunc Dama sodalis

Nusquam est ? Unde mihi tam fortem, tamque fidelem ?

Sparge

SATIRARUM LIB. II. 211

Sparge subinde: & si paulum potes, illacrymare. Est

Gaudia prudentum vultu celare. Sepulcrum
Permissum arbitrio, sine sordibus extruere: fu-
nus 105

Egregie factum laudet vicinia. Si quis
Fortè coheredum senior malè tussiet; huic tu
Dic, ex parte tuâ, seu fundi, sive domus sit
Emtor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
Imperiosa trahit Proserpina: vive, valeque. 110

SATIRA VI.

* A. U. C. DCCXXIII.

*Rusticani otii commoda cum urbana vitæ molestis
contendit.*

HOC erat in votis: modus agri non ita
magnus,

Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulum sylvæ super his foret. Auctius atque
Dî melius fecere. Bene est: nihil amplius oro
Maiâ nate, nisi ut propria hæc mihi munera
faxis. 5

Si neque majorem feci ratione malâ rem;
Nec sum facturus vitio culpâve minorem:
Si veneror stultus nihil horum: O si angulus
ille

Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O si urnam argenti fors quæ mihi monstret! ut
illi 10

Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule: si quod adest, gratum juvat: hac pre-
ce te oro,

Pingue

Pingue pecus domino facias, & cætera, præter
Ingenium; utque soles, custos mihi maximus ad-
fis. 15

Ergo ubi me in montes & in arcem ex urbe re-
movi,

Quid prius illustrem fatiris Musâque pedestri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Au-
ster,

Autumnusque gravis, Libitinæ quæstus acerbæ.
Matutine pater, seu Jane libentiùs audis, 20

Unde homines operum primos vitæque labores
Instituunt (sic Dîs placitum) tu carminis esto
Principium. Romæ sponsores me rapis: eia,
Ne prior officio quisquam respondeat, urge;
Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem 25
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est,
Postmodo, quod mihi oblit, clarè certumque lo-
quuto,

Luctandum in turbâ, facienda injuria tardis.

*Quid tibi vis, quas res agis, insane? improbus ur-
get*

Iratis precibus, *Tu pulses omne quod obstat,* 30

Ad Mæcenatem memori si mente recurras.

Hoc juvat, & melli est, non mentiar. At simul
atras

Ventum est Esquilias, aliena negotia centum

Per caput & circa saliunt latus. *Ante secundam*

Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras. 35

De re communi scribæ magnâ atque novâ te

Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.

Imprimat his, cura, Mæcenat signa tabellis.

Dixeris, experiar; si vis, potes, addit, & instat.

Septimus octavo propior jam fugerit annus, 40

Ex quo Mæcenat me cœpit habere suorum

In numero; dumtaxat ad hoc, quem tollere rhe-
dâ

Vellet, iter faciens; & cui concedere nugas

Hoc

SATIRARUM LIB. II. 213

Hoc genus: *Hora quata est? Threx est Gallina*
Syro par?

Matutina parum cautos jam frigora mordent; 45

Et quæ rimosâ bene deponuntur in aure.

Per totum hoc tempus subjectior in diem & ho-
 ram

Invidiæ. Noster ludos spectaverit unâ,

Luferit in campo, *Fortunæ filius*, omnes.

Frigidus à Rostris manet per compita rumor; 50

Quicumque obuius est, me consulit: *O bone (nam*
te

Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)

Numquid de Dacis audisti? Nîl equidem. *Ut tu*

Semper eris derisor! At omnes Dî exagitent me,

Si quidquam. *Quid? militibus promissa Tri-*
quetra 55

Prædia Cæsar, an est Italâ tellure daturus?

Jurantem me scire nihil miratur, ut unum

Scilicet egregii mortalem altique silenti.

Perditur hæc inter misero lux, non sine votis:

O rus, quando ego te aspiciam? quandoque lice-
 bit 60

Nunc veterum libris, nunc somno & inertibus
 horis

Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ?

O quando faba Pythagoræ cognata, simulque

Unctâ satis pingui ponentur oluscula lardo?

O noctes, cœnæque Deûm! quibus ipse, mei-
 que 65

Ante Larem proprium vescor; vernasque procaces

Pasco libatis dapibus. Prout cuique libido est,

Siccat inæquales calices conviva, solutus

Legibus infanis; seu quis capit acria fortis

Pocula; seu modicis uvescit lætiùs. Ergo 70

Sermo oritur, non de villis, domibusve alienis;

Nec malè necne Lepos saltet: sed quod magis
 ad nos

Per-

Pertinet, ac nescire malum est, agitamus: utrumne

Divitiis homines, an sint virtute beati;
Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat
nos; 75

Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus.
Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Si quis nam laudat Arellî
Solicitas ignarus opes; sic incipit: Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;
Asper, & attentus quæsit; ut tamen arctum
Solveret hospitii animum. Quid multa? neque
ille

Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ:
Aridum & ore ferens acinum, semesaque lar-
di 85

Frustra dedit, cupiens variâ fastidia cœnâ
Vincere tangentis malè singula dente superbo:
Cum pater ipse domûs paleâ porrectus in hornâ
Effet ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, in-
quit, amice, 90

Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque feris præponere syl-
vis?

Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria
quando

Mortales animas vivunt fortita, neque ulla est
Aut magno aut parvo leti fuga. Quo, bone,
circa, 95

Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quàm sis ævi brevis. Hæc ubi dicta
Agrestem pepulere, domo levis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni subrepere. Jamque tenebat 100
Nox medium cœli spatium; cum ponit uterque

In locuplete domo vestigia : rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos?
Multaque de magnâ superessent fercula coenâ,
Quæ procul extractis inerant hesternæ canis-
tris. 105

Ergo ubi purpureâ porrectum in veste locavit
Agrestem ; veluti succinctus cursitat hospes,
Continuatque dapes : nec non verniliter ipsis
Fungitur officiis ; prælibans omne quod adfert.
Ille cubans gaudet mutatâ sorte, bonisque 110
Rebus agit lætum convivam : cum subitò ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave ; magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. Tum rusticus : Haud mihi
vitâ 115
Est opus hac, ait, & valeas : me sylva cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

SATIRA VII.

Post A. U. C. DCCXXIII.

*Horatii servus libertate usus Saturnaliâ festivè
illum & acriter objurgat.*

DAV. Jamdudum ausculto, & cupiens tibi di-
cere servus

Pauca, reformido. HOR. Davusne ? DAV. Ita,
Davus, amicum

Mancipium domino, & frugi, quod sit satis ; hoc
est,

Ut vitale putes. HOR. Age, libertate decembri,
(Quando ita majores voluerunt) utere ; narra. 5

DAV. Pars hominum vitiis gaudet constanter, &
urget

Pro.

Propositum; pars multa natat, modò recta capeffens,

Interdum pravis obnoxia. Sæpe notatus
Cum tribus annellis, modò lævâ Priscus inani,
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas: 10
Ædibus ex magnis subitò se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honestè:

Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis

Scurra Volanerius, postquam illi iusta chiragra 15

Contudit articulos, qui pro se tolleret atque
Mitteret in phimum talos mercede diurnâ
Conductum pavit: quantò constantior idem
In vitiis, tantò leviùs miser, ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat. 20

HOR. Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendant,

Furcifer? DAV. Ad te, inquam. HOR. Quo pacto, pessime? DAV. Laudas

Fortunam ac mores antiquæ plebis, & idem,
Si quis ad illa Deus subitò te agat, usque recuses:
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse; 25

Aut quia non firmus rectum defendis, & heres,
Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas; absentem rusticus urbem
Tollis ad astra levis. Si nusquam es fortè vocatus

Ad cœnam, laudas securum olus; ac, velut usquam 30

Vinctus eas, ita te felicem ducis amasque,
Quòd nusquam tibi sit potandum. Jusserit ad se
Mæcenas serum sub lumina prima venire
Convivam? Nemone oleum fert ociùs? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugisque. 35

Mulvius & scurræ, tibi non referenda precati,
 Discedunt. Etenim fateor me, dixerit ille,
 Duci ventre levem : nasum nidore supinor :
 Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
 Tu, cùm sis quod ego, & fortassis nequior, ul-
 tro 40

Infectere, velut melior, verbisque decoris
 Obvolvas vitium ? Quid ? si me stultior ipse.
 Quingentis emto drachmis deprnderis ? Aufer
 Me vultu terrere ; manum stomachumque teneto,
 Dum, quæ Crispini docuit me janitor, edo. 45
 Te conjux aliena capit, meretricula Davum :
 Peccat uter nostrum cruce dignius ? Acris ubi
 me

Natura incendit ; sub clarâ nuda lacernâ
 Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50
 Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne
 Ditior aut formæ melioris meiat eodem.
 Tu, cùm projectis insignibus, annulo equestri,
 Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
 Turpis, odoratum caput obscurante lacernâ ; 55
 Non es quod simulas ? metuens induceris, atque
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri virgis ferroque necari
 Auctoratus eas ; an turpi clausus in arcâ,
 Quo te demisit peccati conscia herilis, 60
 Contractum genibus tangas caput ? Estne mari-
 to

Matronæ peccantis in ambos justa potestas ?
 In corruptorem vel justior. Illa tamèn se
 Non habitu, mutatave loco, peccatave supernè ;
 Cùm te formidet mulier, neque credat amanti. 65
 Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
 Committes rem omnem & vitam & cum corpore
 famam.
 Evâsti ? metues, credo, doctusque cavebis :

Quæres, quando iterum paveas, iterumque pe-
rire

Possis. O toties servus ! quæ bellua ruptis, 70
Cum semel effugit, reddit se prava catenis ?

Non sum mœchus, ais. Neque ego, Hercule,
fur, ubi vasa

Prætereo sapiens argentea. Tolle periculum,
Jam vaga profiliet frænis natura remotis.

Tune mihi dominus, rerum imperiis hominum-
que

Tot tantisque minor ? quem ter vindicta quater-
que

Imposita haud umquam miserâ formidine privet ?

Adde super dictis quod non leviùs valeat : nam

Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos

Vester ait, seu conservus : tibi quid sum ego ?

Nempe 80

Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque

Duceris, ut nervis alienis mobile signum

HOR. Quisnam igitur liber ? DAV. Sapiens ; si-
bi qui imperiosus ;

Quem neque pauperies, neque mors, nec vincula
terrent :

Responsare cupidinibus, contemnere honores 85

Fortis, & in seipso totus ; teres atque rotundus,

Externi ne quid valeat per leve morari ;

In quem manca ruit semper Fortuna. Potesne

Ex his, ut proprium, quid noscere ? Quinque ta-
lenta

Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum 90

Perfundit gelidâ : rursus vocat. Eripe turpi

Colla iugo : liber, liber sum, dic age. Non quis :

Urget enim mentem dominus non lenis, & acres

Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.

Vel cum Pausiacâ torpes, insane, tabellâ, 95

Quî peccas minùs atque ego ? cum Fulvî, Rutu-
bæque,

Aut

Aut Placideiani contento poplite miror
 Prælia, rubricâ picta aut carbone, velut si
 Re verâ pugnent; feriant vitentque moventes
 Arma viri. Nequam, & cessator Davus: at ip-
 se

100

Subtilis veterum iudex, & callidus audis.
 Nîl ego, si ductor libo fumante: tibi ingens
 Virtus, atque animus cœnis responstat opimis.
 Obsequium ventris mihi perniciosius est cur?
 Tergo plector enim: quî tu impunitior illa, 105
 Quæ parvo fumi nequeunt, obsonia captas?
 Nempe inamārescunt epulæ sine fine petita,
 Illusque pedes vitiosum ferre recusant
 Corpus. An hic peccat, sub noctem qui puer
 uvam

Furtivâ mutat strigili? qui prædia vendit, 110
 Nîl servile gulæ parens habet? Adde, quòd i-
 dem

Non horam tecum esse potes, non otia rectè
 Ponere; teque ipsum vitas fugitivus & erro;
 Jam vino quærens, jam somno fallere curam:
 Frustra: nam comes atra premit, sequiturque fu-
 gacem. 115

HOR. Unde mihi lapidem? DAV. Quorsum est
 opus? HOR. Unde sagittas?

DAV. Aut insanit homo, aut versus facit. HOR.
 Ociùs hinc te

Nî rapis, accedes opera agro nona Sabino.

S A T I R A VIII.

Ante A. U. C. DCCXLIV.

Avarum ineptè prodigum falsè describit.

HOR. **U**T Nasidieni juvit te cœna beati?
 Nam mihi convivam quærenti, dictus
 here illic

De medio potare die. FUND. Sic, ut mihi
 numquam

In vitâ fuerit meliùs. HOR. Dic (si grave non est)
 Quæ prima iratum ventrem placaverit esca. 5

FUND. In primis Lucanus aper; leni fuit Au-
 stro

Captus, ut aiebat cœnæ pater; acria circum
 Rapula, lactucæ, radices, qualia lassum

Pervellunt stomachum, sifer, allèc, sæcula Coa:

His ubi sublati, puer altè cinctus acernam 10

Gausape purpureo mensam perterfit, & alter

Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque

Possset cœnantes offendere: ut Attica virgo

Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes

Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris ex-

pers. 15

Hic herus: Albanum, Mæcenas, sive Falernum

Te magis adpositis delectat; habemus utrum-

que:

Divitias miseras. HOR. Sed queis cœnantibus

unâ,

Fundani, pulchrè fuerit tibi, nosse laboro.

FUND. Summus ego, & prope me Viscus Thu-

rinus, & infra

20

(Si memini) Varius; cum Servilio Balatrone

Vibi-

Vibidius, quos Mæcenâs adduxerat umbras :
 Nomentanus erat supra ipsum ; Porcius infra
 Ridiculus totas semel absorbere placentas.
 Nomentanus ad hoc, qui, si quid fortè lateret, 25
 Indice monstraret digito. Nam cætera turba,
 Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, pisces,
 Longè dissimilem noto celantia succum :
 Ut vel continuò patuit, cùm passeris assi, at-
 que ingustata mihi porrexerit ilia rhombi. 30
 Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
 Ad lunam delecta. Quid hoc interfit, ab ipso
 Audieris meliùs. Tum Vibidius Balatroni :
Nos, nisi damnosè bibimus, moriemur inulti.
 Et calices poscit majores. Vertere pallor 35
 Tum parochi faciem, nîl sic metuentis ut acres
 Potiores : vel quòd maledicunt liberiùs ; vel
 Fervida quòd subtile exsurdant vina palatum.
 Invertunt Allifanis vinaria tota
 Vibidius Balatroque ; sequutis omnibus : imi 40
 Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
 Adfertur squillas inter muræna natantes
 In patinâ porrecta. Sub hoc herus : Hæc gravi-
 da, inquit,
 Capta est ; deterior post partum carne futura.
 His mistum jus est oleo, quod prima Venafri 45
 Pressit cella ; garo de succis piscis Iberi ;
 Vino quinquenni, verùm citra mare nato,
 Dum coquitur : cocto Chium sic convenit, ut
 non
 Hoc magis ullum aliud ; pipere albo, non sine
 aceto,
 Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam. 50
 Erucas virides, inulas ego primus amaras
 Monstravi incoquere ; illotos Curtillus echinos,
 Ut meliùs muriâ, quam testa marina remittit.
 Interea suspensa graves aulea ruinas
 In patinam fecere, trahentia pulveris atrii 55
 Quan-

Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
 Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
 Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si
 Filius immaturus obisset, flere. Quis esset
 Finis? nō sapiens sic Nomentanus amicum
 Tolleret: Heu! Fortuna, quis est crudelior in
 nos

Te Deus? ut semper gaudes illudere rebus
 Humanis! Varius mappā compescere risum
 Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso;
 Hæc est conditio vivendi, aiebat; eoque
 Responsura tuo numquam est par fama labori.
 Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni
 Solitudine districtum? ne panis adustus,
 Ne malè conditum jus adponatur; ut omnes
 Præcincti rectè pueri contique ministrent?
 Adde hos præterea casus; aulæa ruant si,
 Ut modò; si patinam pede lapsus frangat aga-
 fo.

Sed convivoris, uti ducis, ingenium res
 Adversæ nudare solent, celare secundæ.
 Nasidienus ad hæc: *Tibi Di, quæcunque prece-
 ris,*

Commoda dent; ita vir bonus es, convivæque comit.
 Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
 Stridere secretâ divisos aure susurros.
 HOR. Nullos his malle ludos spectasse: sed
 illa

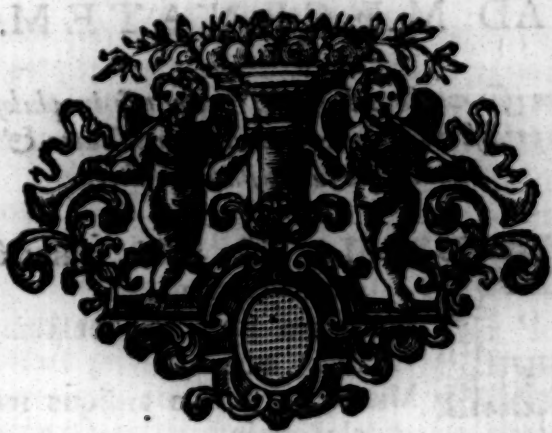
Redde, age, quæ deinceps risisti. *FUND. Vibi-
 dius dum*

Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
 Quòd sibi poscenti non dentur pocula; dumque
 Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo;
 Nasidienne, redis mutatae frontis, ut arte
 Emendaturus fortunam. Deinde sequuti
 Mazonomo pueri magno discerpta ferentes

Membra gruis sparfi fale multo, non sine farre,
 Pinguibus & ficis pastum jecur anseris albæ,
 Et leporum avulsos, ut multò suavius, arnos,
 Quàm si cum lumbis quis edit. Tum pectore ad-
 usto 90

Vidimus & merulas poni, & sine clune palum-
 bes ;

Suaves res, si non causas narraret earum, &
 Naturas dominus: quem nos sic fugimus ultri,
 Ut nihil omnino gustaremus, velut illis
 Canidia adflasset, pejor serpentibus Afris. 95

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER I.

EPISTOLA I.
AD MÆCENATEM.

*Se, omissis versibus ludicris, totum esse in philosophiâ
perdiscendâ, quæ frænare cupiditates &
omnia virtuti posthabere docet.*

RIMA dicte mihi, summâ di-
cende Camenâ,
Spectatum satis, & donatum jam
rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me in-
cludere ludo.

Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis
Hérculis ad postem fixis, latet abditus agro; 5
Ne populum extremâ toties exoret arenâ.

Est mihi, purgatam crebrò qui personet aurem:
*Solve senescentem maturè sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.*

Nunc itaque & versus & cætera ludicra pono: 10
Quid

EPISTOLARUM LIB. I. 225

Quid verum atque decens, curo & rogo, & omnis
in hoc sum :

Condo & compono, quæ mox depromere pos-
sim.

Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter :
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hos-
pēs. 15

Nunc agilis fio, & mersor civilibus undis ;
Nunc mihi res, non me rebus subjungere conor,
Virtutis veræ custos, rigidusque satelles ;
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, dies-
que 20

Lenta videtur opus debentibus ; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum ;
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ
spem

Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè ; 25
Æquè neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam solerque elemen-
tis.

Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi :
Neu, quia desperes invicti membra Glyconis, 30
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritiâ, miseroque cupidine pectus ?
Sunt verba ac voces, quibus hunc lenire laborem
Possis, & magnam morbi deponere partem. 35
Laudis amore tumes ? sunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator ;
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem. 40

Virtus est, vitium fugere; & sapientia prima,
Stultitiâ caruisse. Vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum censum, turpemque repul-
sam,

Quanto devites animi capitisque labore:
Impiger extremos curris mercator ad Indos, 45
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ig-
nes,

Ne cures ea, quæ stultè miraris & optas,
Discere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circùm pagos & circùm compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui ipse, 50
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
Vilius est argentum auro, virtutibus aurum.

O cives, cives, quærenda pecunia primùm;
Virtus post nummos: hæc Janus summus ab
imo

Prodocet; hæc recinunt juvenes dictata senes-
que *. 55

Est animus tibi, sunt mores, est lingua fidesque:
Sed quadringentis sex septem millia desint,
Plebs eris. At pueri ludentes: Rex eris, aiunt,
Si rectè facies. Hic murus æneus esto,
Nîl conscire sibi, nullâ pallefcere culpâ. 60

Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum
Nenia, quæ regnum rectè facientibus offert,
Et maribus Curiis, & decantata Camillis?

Isne tibi meliùs suadet, qui, rem facias; rem
Si possis rectè; si non, quocunque modo rem; 65
Ut propiùs spectes lacrymosa poemata Pupî:

An qui fortunæ te respondere superbæ
Liberum & erectum præfens hortatur & aptat?
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur

Non

* *Lavo suspensi loculos tabulamque lacerto.*

Ex Lib. I. Sat. VI. hic profectò spurius;

Non, ut porticibus, sic judiciis fruar isdem, 70
Nec sequar aut fugiam, quæ diligit ipse vel o-
dit :

Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Respondit, referam : *Quia me vestigia terrent*
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
Bellua multorum est capitem ; nam quid sequar,
aut quem ? 75

Pars hominum gestit conducere publica : sunt, qui
Cruſtis ac pomis viduas venantur avaras,
Excipiantque senes, quos in vivaria mittant :
Multis occulto crescit res scœnore. Verum
Esto, aliis alios rebus studiisq; teneri : 80

Iidem eadem possunt horam durare probantes ?
Nullus in orbe finis Baiis præluet amœnis,
Si dixit dives ; lacus & mare sentit amorem
Festinantis heri : cui si vitiosa libido

Fecerit auspiciam ; cras ferramenta Teanum 85
Tolletis, fabri. Lectus genialis in aulâ est ?

Nîl ait esse prius, melius nil cœlibe vitâ :
Si non est, jurat bene solis esse maritis.

Quo teneam vultus mutantem Protea nodo ?
Quid pauper ? ride : mutat cœnacula, lectos, 90
Balnea, tonsores ; conducto navigio æquæ

Nauseat ac locuples, ducit quem priva triremis.
Si curatus inæquali tonsore capillos

Occurro, rides : si fortè subucula pexæ
Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar ; 95

Rides. Quid ? mea cùm pugnat sententia se-
cum ;

Quod petiit, spernit ; repetit quod nuper omisit ;
Æſtuet, ac vitæ disconvenit ordine toto ;

Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis ?

Insanire putas solennia me, neque rides, 100
Nec medici credis, neque curatoris egere

A prætore dati : rerum tutela mearum

Cùm sis, & pravè sectum stomacheris ob un-
guem

De te pendentis, te respicientis amici.

Ad summam, sapiens uno minor est Jove,
dives,

Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;

Præcipuè sanus, nisi cùm pituita molesta est.

EPISTOLA II.

AD LOLLIIUM.

A. U. C. DCCXXV---DCCXXVI.

*Homerum præ philosophis omnibus optimum esse vir-
tutis magistrum declarat, & ad sapientiæ stu-
dium maturè capeffendum hortatur.*

TRojani belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneste relegi:
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile,
quid non,
Planius ac meliùs Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim (nisi quid te detinet) audi. 5
Fabula, quâ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum ac populorum continet æstus.
Antenor censet belli præcidere causam:
Quod Paris, ut salvus regnet vivatque beatus, 10
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat & inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit
utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.

Sedi-

Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & irâ, 15
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Rursum quid virtus, & quid sapientia possit,

Utile proposuit nobis exemplar Ulyssen :

Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes

Et mores hominum inspexit, latumque per æ-
quor, 20

Dum sibi, dum fociis reditum parat, aspera multa

Pertulit, adversis rerum immerfabilis undis.

Sirenum voces, & Circeæ pocula nosti ;

Quæ si cum fociis stultus cupidusque bibisset,

Sub dominâ meretrice fuisset turpis & excors ; 25

Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,

Sponsi Penelopæ, nebulones, Alcinoique

In cute curandâ plus æquo operata juvenus ;

Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, & 30

Ad strepitum citharæ cessantem ducere somnum.

Ut jugulent hominem, surgunt de nocte latro-
nes :

Ut teipsum serves, non expergisceris ? Atqui

Si nolis sanus, cures hydropicus : & nî

Posces ante diem librum cum lumine ; si
non 35

Intendes animum studiis ac rebus honestis ;

Invidiâ vel amore vigil torquebere. Nam cur

Quæ lædunt oculum festinas demere ; si quid

Est animum, differs curandi tempus in annum ?

Dimidium facti, qui cœpit, habet. Sapere au-
de : 40

Incipe. Vivendi rectè qui prorogat horam,

Rusticus expectat dum defluat amnis : at ille

Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Quæritur argentum, puerisque beata creandis

Uxor, & incultæ pacantur vomere sylvæ. 45

Quod satis est, cui contigit, nihil ampliùs op-
tet.

Non

Non domus & fundus, non æris acervus & auri
 Ægroto domini deduxit corpore febres,
 Non animo curas. Valeat possessor oportet,
 Si comportatis rebus bene cogitat uti. 50
 Qui cupit aut metuit, juvat illum sic domus ac
 res,

Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagrum,
 Auriculas citharæ collectâ forde dolentes.
 Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis,
 accescit.

Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas; 55
 Semper avarus eget: certum voto pete finem.

Invidus alterius macrescit rebus opimis:

Invidiâ Siculi non invenere tyranni

Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,

Insectum volet esse, dolor quod suaserit ac
 mens, 60

Dum pœnas odio per vim festinat inulto.

Ira furor brevis est. Animum rege: qui, ni-
 si paret,

Imperat; hunc frænis, hunc tu compesce catenâ.

Fingit equum tenerâ docilem cervice magister

Ire viam, quâ monstret eques: venaticus, ex
 quo 65

Tempore cervinam pellem latravit in aulâ,

Militat in sylvis catulus. Nunc adhibe puro

Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem

Testa diu. Quòd si cessas, aut strenuus an-
 tæis; 70

Nec tardum opperior, nec præcedentibus inсто.

EPISTOLA III.

AD JULIUM FLORUM.

A. U. C. DCCXXXIII.

*Quædam de Tiberio ac suis ipsis amicis percontatus,
Florum ad sapientiæ studium cohortatur.*

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos, Hebrusque nivali compede vin-
ctus,
An freta vicinas inter currentia terras;
An pingues Asiæ campi collesque morantur? 5
Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque
curo:

Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
Fastidire lacus, & rivos ausus apertos:
Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne La-
tinis.

Thebanos aptare modos studet, auspice Musâ?
An tragicâ desævit & ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus, multùmque
monendus, 15

Privatas ut quærat opes, ac tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo:
Ne si fortè suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicularisum
Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes? 20
Quæ circumvolitas agilis thyma? Non tibi parvum
In-

Ingenium, non incultum est ac turpiter hirtum.
 Seu linguam caulis acuis, seu civica jura
 Respondere paras; seu condis amabile carmen;
 Prima feres ederæ victricis præmia. Quod si 25
 Frigida curarum fomenta relinquere posses;
 Quò te cœlestis sapientia duceret, ires.
 Hoc opus, hoc studium parvi properemus &
 ampli,

Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
 Debes hoc etiam rescribere; si tibi curæ est, 30
 Quantæ conveniat, Munatius? an malè facta
 Gratia nequicquam coit ac rescinditur; ac vos
 Seu calidus sanguis, seu rerum inciticia vexat,
 Indomita cervice feros? Ubicunque locorum
 Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus, 35
 Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

A. U. C. DCCXX.

*Dotes ejus prædicat, & propositâ mortis cogitatione
 ad hilaritatem convertit.*

ALBI, nostrorum sermonum candide iudex,
 Quid nunc te dicam facere in regione Pe-
 danâ?

Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
 An tacitum sylvas inter reptare salubres,
 Curantem quidquid dignum sapiente bonoque
 est? 5

Non tu corpus eras sine pectore. Dî tibi formam,
 Dî tibi divitias dederunt, artemque fruendi.

Quid

EPISTOLARUM LIB. I. 233

Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
 Qui sapere, & fari possit quæ sentiat, & cui
 Gratia, fama, valetudo contingat abunde, 10
 Et mundus victus, non deficiente crumenâ ?
 Inter spem curamque, timores inter & iras,
 Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
 Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.
 Me pinguem ac nitidum bene curatâ cute vi-
 ses, 15
 Cùm ridere voles Epicuri de grege porcum.

EPISTOLA V.

AD TORQUATUM.

A. U. C. DCCXXXIV.

Invitat eum ad frugalem cœnam, sed mundam & genialem.

SI potes Archiacis conviva recumbere lectis,
 Nec modicâ cœnare times olus omne patellâ,
 Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
 Vina bibes iterum Tauro diffusa palustres
 Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum. 5
 Si melius quid habes, arcesse; vel imperium fer.
 Jamdudum splendet focus, & tibi munda supel-
 lex.
 Mitte leves spes, & certamina divitiarum,
 Et Moschi causam. Cras, nato Cæsare, festus
 Dat veniam somnumque dies. Impune licebit 10
 Æstivam sermone benigno tendere noctem.
 Quo mihi fortunas, si non conceditur uti ?
 Parcus ob heredis curam nimiumque severus
 Adsidet infano. Potare & spargere flores
 Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi. 15
 Quid

Quid non ebrietas designat; operta recludit;
 Spes jubet esse ratas; ad praelia trudit inermem;
 Sollicitis animis onus eximit; addocet artes.
 Fecundi calices quem non fecere disertum?
 Contractâ quem non in paupertate solutum? 20
 Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
 Invitus; ne turpe toral, ne sordida mappa
 Corruget nares; ne non & cantharus & lanx
 Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos
 Sit, qui dicta foras eliminet; ut coeat par, 25
 Jungaturque pari. Butram tibi Septiciumque,
 Et, nî coena prior potiorque puella, Sabinum,
 Detinet, adfumam. Locus est & pluribus umbris:
 Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
 Tu, quotus esse velis, rescribe; & rebus omis-
 sis 30
 Atria servantem postico falle clientem.

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM.

Post A. U. C. DCCXXIX:

Sapientem nihil admirari præter virtutem.

NIL admirari prope, res est una, Numici,
 Solaque, quæ possit facere & servare beatum.
 Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
 Tempora momentis, sunt qui formidine nullâ
 Imbuti spectant. Quid censes, munera terræ? 5
 Quid, maris extremos Arabas ditantis & Indos?
 Ludicra, quid, plausus & amici dona Quiritis?
 Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?
 Qui timet his adversa, ferè miratur eodem

Quo

EPISTOLARUM LIB. I. 235

Quo cupiens pacto. Pavor est utrobique molestus; 10

Improvisa simul species exterret utrumque :

Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatne ; quid ad rem,

Si quidquid vidit melius pejusse suâ spe,

Defixis oculis, animoque & corpore torpet ?

Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui ; 15

Ultra quàm satis est, virtutem si petat ipsam.

I nunc, argentum & marmor vetus, æraque & artes

Suspice ; cum gemmis Tyrios mirare colores ;

Gaude, quòd spectant oculi te mille loquentem :

Gnavus manè forum, & vespertinus pede te-ctum ; 20

Ne plus frumenti dotilibus emetat agris

Mutus, & (indignum quod sit) pejoribus ortus

Hic tibi sit potius, quàm tu mirabilis illi.

Quidquid sub terrâ est, in apricum proferet ætas ;

Defodiet, condetque nitentia. Cùm bene no-tum 25

Porticus Agrippæ, & via te conspexerit Appi ;

Ire tamen restat, Numa quò devenit & Ancus.

Si latus aut renes morbo tentantur acuto,

Quære fugam morbi. Vis rectè vivere ? quis non

Si virtus hoc una potest dare ; fortis omiſſis 30

Hoc age deliciis. Virtutem verba putas, &

Lucum ligna ? cave ne portus occupet alter,

Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas :

Mille talenta rotundentur, totidem altera, por-ro &

Tertia succedant, & quæ pars quadret acer-vum. 35

Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,

Et genus, & formam regina Pecunia donat ;

Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.

Man-

Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex :
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut ai-
unt,

Si posset centum scenæ præbere rogatus : 40

Qui possum tot? ait: tamen & quæram, &
quot habebo,

Mittam. Post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydam: partem, vel tolleret om-
nes.

Exilis domus est, ubi non & multa supersunt, 45

Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo,

Si res sola potest facere & servare beatum;

Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.

Si fortunatum species, & gratia præstat;

Mercemur servum, qui dicet nomina, lævum 50

Qui fodicet latus, & cogat trans pondera dex-
tram

Porrigere: *Hic multum in Fabiâ valet, ille
Velinâ:*

Cui libet, is fasces dabit; eripietque curule,

Cui volet, importunus ebur. Frater, pater, adde,

Ut cuique est ætas; ita quemque facetus ado-
pta. 55

Si bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus

Quò ducit gula: piscemur, venemur, ut olim

Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,

Differtum transire forum campumque jubebat;

Unus ut è multis, populo spectante, referret 60

Euntum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,

Quid deceat, quid non, obliti; Cærite cerâ

Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæi;

Cui potior patriâ fuit interdicta voluptas.

Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocif-
que 65

Nîl est jucundum; vivas in amore jocisque.

Vive, vale. Si quid novisti rectius istis,

Candidus imperti: si non, his utere mecum.

EPISTOLA VII.

AD MÆCENATEM.

A. U. C. DCCXXXI.

*Excusat se Mæcenati quòd ab urbe absit diutius ;
tum ejus in se beneficia ita commendat, ut liber-
tatem beneficiis omnibus potìorem esse declaret.*

Quinque dies tibi pollicitus me rure futu-
rum,

Sextilem totum mendax desideror : atqui

Si me vivere vis sanum recteque valentem ;

Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,

Mæcenas, veniam ; dum ficus prima calorque 5

Designatorem decorat lictoribus atris :

Dum pueris omnis pater, & matercula pallet ;

Officiosaque sedulitas, & opella forensis

Adducit febres, ac testamenta resignat.

Quòd si bruma nives Albanis illinet agris ; 10

Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcat,

Contractusque leget : te, dulcis amice, reviset

Cum Zephyris, si concedes, & hirundine pri-
mâ.

Non, quo more pyris vesci Calaber jubet ho-
spes,

Tu me fecisti locupletem. *Vescere sodes.* 15

Jam satis est. *At tu quantum vis tolle.* Be-

nignè.

Non inuisa feres pueris munuscula parvis.

Tam teneor dono, quàm si dimittar onustus.

Ut libet : hæc porcis hodie comedenda relinquit.

Prodigus ac stultus donat quæ spernit & odit : 20

Hæc

Hæc seges ingratos tulit, ac feret omnibus annis,
Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratus :
Nec tamen ignorat, quid dissent æra lupinis.

Dignum præstabo me, etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam discedere ; reddes 25

Forte latus, nigros angustâ fronte capillos :
Reddes dulce loqui ; reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cinaræ mœrere protervæ.

Fortè per angustam tenui nitedula rimam
Repererat in cumeram frumenti ; pastaque, rur-
sum 30

Ire foras pleno tendebat corpore, frustra.

Cui mustela procul : Si vis, ait, effugere instinc,
Macra cavum repetes arcum, quem macra sub-
isti.

Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno :
Nec somnum plebis laudo satur altilium, nec 35
Otia divitiis Arabum liberrima muto.

Sæpe verecundum laudasti : rexque, paterque
Audisti coram, neque verbo parcius absens.
Inspice, si possum donata reponere lætus.

Haud malè Telemachus proles patientis Ulyss-
sei : 40

*Non est aptus equis Ithacæ locus, ut neque pla-
nis*

Porrectus spatii, nec multæ prodigus herbæ :
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.

Parvum parva decent. Mihi jam non regia Ro-
ma,

Sed vacuum Tibur placet, aut imbellè Taren-
tum. 45

Strenuus ac fortis, causisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium distare Carinas
Jam grandis natu queritur ; conspexit, ut aiunt,
Adrasum quemdam vacuâ tonsoris in umbrâ 50
Cultello proprios purgantem leniter ungues:

EPISTOLARUM LIB. I. 239

Demetri (puer hic non lævus iussa Philippi
Accipiebat) *abi, quære, & refer; unde domo, quis,*
Cujus fortunæ, quo sit patre, quoque patrono.

It, redit, enarrat, Vulteium nomine Menam, 55
Præconem, tenui censu, sine crimine notum,
Et properare loco, & cessare, & quærere, & uti,
Gaudentem parvisque fodalibus, & lare certo;
Et ludis &, post decisa negotia, campo.

Scitari libet ex ipso quodcunque refers. Dic 60
Ad cœnam veniat. Non sanè credere Mena:
Mirari secum tacitus. Quid multa? Benignè,
Respondet. *Neget ille mihi? Negat improbus,*

ac te
Negligit, aut horret. Vulteium manè Philip-
pus

Vilia vendentem tunicato scruta popello, 65
Occupat; ac salvere jubet prior. Ille Philippo
Excusare laborem & mercenaria vincla,
Quòd non manè domum venisset; denique quòd
non

Providisset eum. *Sic ignovisse putato*
Me tibi, si cœnas hodie macum. Ut libet. Ergo 70
Post nonam venies: nunc i, rem strenuus auge,
Ut ventum ad cœnam est; dicenda, tacenda lo-
quutus,

Tandem dormitum dimittitur. Ergo ubi sæpe
Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
Manè cliens, & jam certus conviva; jubetur 75
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, arvom cœlumque Sabinum
Non cessat laudare. Videt, ridetque Philippus:
Et sibi dum requiem, dum risus undique quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem 80
Promittit; persuadet, uti mercetur agellum.
Mercatur. Ne te longis ambagibus, ultra
Quàm satis est, morer; ex nitido sit rusticus, at-
que

Sulcos ac vineta crepat mera : præparat ulmos :
 Immoritur studiis, & amore senescit habendi. 85
 Verùm ubi oves furto, morbo periere capellæ,
 Spem mentita leges, bos est enectus arando ;
 Offensus damnis, mediâ de nocte caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
 Quem simul aspexit scabrum intonsumque Phi-
 lippus : 90

Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris
 Esse mihi. Pol me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quod te per Genium dextramque Deosque Pena-
 tes

Obsecro, & obtestor ; vitæ me redde priori. 95
 Qui semel aspexit, quantum dimissa petitis
 Præstent ; maturè redeat, repetatque relicta.
 Metiri se quemque suo modulo ac pede, verum
 est.

EPISTOLA VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

A. U. C. DCCXXXIV.

*Se neque corpore neque animo valere ; Celsò secun-
 dam fortunam modeste ferendam esse.*

CELSO gaudere & bene rem gerere Albi-
 novano,

Musa rogata, refer, comiti scribæque Neronis.
 Si quæret, quid agam ; dic, multa ac pulchra
 minantem,

Vivere nec rectè, nec suaviter : haud quia gran-
 do.

Contuderit vites, oleamve momorderit æstus ; 5

EPISTOLARUM LIB. I. 241

Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis :
 Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,
 Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum :
 Fidis offenderar medicis, irascar amicis,
 Cur me funesto properent arcere veterno : 10
 Quæ nocuere sequar, fugiam quæ profore cre-
 dam :

Romæ Tibur amem, ventosus, Tibure Romam.
 Post hæc, ut valeat ; quo pacto rem gerat, & se ;
 Ut placeat juveni, percontare, utque cohorti.
 Si dicet, rectè : primùm gaudere ; subinde 15
 Præceptum auriculis hoc instillare memento :
 Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM TIBERIUM
 NERONEM.

A. U. C. DCCXXXI.

Septimium ei commendat.

Septimius, Claudii, nimirum intelligit unus,
 Quanti me facias. Nam cùm rogat, & pre-
 ce cogit

Scilicet, ut tibi se laudare & tradere coner,
 Dignum mente domoque legentis honesta Nero-
 nis,

Munere cùm fungi propioris censet amici ; 5
 Quid possim videt acnovit me valdiùs ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem :
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
 Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ, 10

M

From-

Sulcos ac vineta crepat mera : præparat ulmos :
 Immoritur studiis, & amore senescit habendi. 85
 Verùm ubi oves furto, morbo periire capellæ,
 Spem mentita leges, bos est enectus arando ;
 Offensus damnis, mediâ de nocte caballum
 Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
 Quem simul aspexit scabrum intonsumque Phi-
 lippus : 90

Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris
 Esse mihi. Pol me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quod te per Genium dextramque Deosque Pena-
 tes

Obsecro, & obtestor ; vitæ me redde priori. 95
 Qui semel aspexit, quantum dimissa petitis
 Præstent ; maturè redeat, repetatque relicta.
 Metiri se quemque suo modulo ac pede, verum
 est.

EPISTOLA VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

A. U. C. DCCXXXIV.

*Se neque corpore neque animo valere ; Celso secun-
 dam fortunam modeste ferendam esse.*

CELSO gaudere & bene rem gerere Albi-
 novano,

Musa rogata, refer, comiti scribæque Neronis.
 Si quæret, quid agam ; dic, multa ac pulchra
 minantem,

Vivere nec rectè, nec suaviter : haud quia gran-
 do.

Contuderit vites, oleamve momorderit æstus ; 5

Nec

EPISTOLARUM LIB. I. 241

Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis :
 Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,
 Nîl audire velim, nîl discere, quod levet ægrum :
 Fidis offenderar medicis, irascar amicis,
 Cur me funesto properent arcere veterno : 10
 Quæ nocuere sequar, fugiam quæ profore cre-
 dam :

Romæ Tibur amem, ventosus, Tibure Romam.
 Post hæc, ut valeat ; quo pacto rem gerat, & se ;
 Ut placeat juveni, percontare, utque cohorti.
 Si dicet, rectè : primùm gaudere ; subinde 15
 Præceptum auriculis hoc instillare memento :
 Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM TIBERIUM
 NERONEM.

A. U. C. DCCXXXI.

Septimium ei commendat.

Septimius, Claudii, nimirum intelligit unus,
 Quanti me facias. Nam cùm rogat, & pre-
 ce cogit

Scilicet, ut tibi se laudare & tradere coner,
 Dignum mente domoque legentis honesta Nero-
 nis,

Munere cùm fungi propioris censet amici ; 5
 Quid possim videt acnovit me valdiùs ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem :
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
 Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ, 10

M

FRON-

Frontis ad urbanæ descendi præmia. Quòd si
 Deposito laudas ob amici iussa pudorem;
 Scribe tui gregis hunc, & fortem crede bonumque.

EPISTOLA I.

AD ARISTIUM FUSCUM.

*Rusticam vitam præ urbanâ laudat, ut naturæ
 magis consentaneam & magis amicam
 libertati.*

URBIS amatorem Fuscum salvere jubemus
 Ruris amatores; hac in re scilicet unâ
 Multum dissimiles; at cætera penè gemelli,
 Fraternalis animis: quidquid negat alter: et alter:
 Adnuimus pariter: vetuli notique columbi, 5
 Tu nidum servas; ego laudo ruris amœni
 Rivos, & musco circumlita saxa, nemusque.
 Quid quæris? Vivo & regno, simul ista reliqui
 Quæ vos ad cælum effertis rumore secundo.
 Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso; 10
 Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturæ si convenienter oportet,
 Ponendæque domo quærenda est area primùm;
 Novistine locum potiore rure beato?
 Est, ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior au-
 ra 15
 Leniat & rabiem Canis, & momenta Leonis,
 Cùm semel accepit solem furibundus acutum?
 Est, ubi divellat somnos minùs invida cura?
 Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum, 20
 Quàm quæ per pronam trepidat cum marmure
 rivum?

EPISTOLARUM LIB. I. 243

Nempe inter varias nutritur sylvæ columnas,
 Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
 Naturam expelles furcâ; tamen usque recurret,
 Et mala perrumpet furtim fastidia victrix. 25
 Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
 Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
 Quàm qui non poterit vero distinguere falsum.
 Quem res plus nimio delectavere secundæ, 30
 Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
 Invitus. Fuge magna: licet sub paupere tecto
 Reges ac regum vitâ præcurrere amicos.
 Cervus equum, pugna melior, communibus her-
 bis
 Pellebat; donec minor in certamine longo 35
 Imploravit opes hominis, frænumque recepit;
 Sed postquam victor victo discessit ab hoste,
 Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
 Sic qui pauperiem veritus potiore metallis
 Libertate caret, dominum vehit improbus; at-
 que 40
 Serviet æternum, parvo quia nesciet uti.
 Cui non conveniet sua res, ut calceus olim
 Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
 Lætus sorte tuâ vives sapienter, Aristi:
 Nec me dimittes incastrigatum, ubi plura 45
 Cogere quàm satis est, ac non cessare videbor.
 Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
 Tortum digna sequi potiùs quàm ducere funem.
 Hæc tibi dictabam sanum post putre Vacunæ;
 Excepto, quòd non simul esses, cætera lætus. 50

EPISTOLA XI.
AD BULLATIUM.

[A. U. C. DCCXXV.]

Ex Asiâ, quò bellorum civilium tædio profectus fuerat, Romam revocare conatus, monet animi ægritudinem non peregrinationibus, sed rectâ animi compositione levâri.

QUID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?

Quid concinna Samos? quid Cræsi regia Sardis?
Smyrna quid, & Colophon? majora minorane famâ?

Cunctane præ campo & Tiberino flumine for-
dent?

An venit in votum Attalici ex urbibus una? 5

An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?

BULL. Scis, Lebedus quid sit? Gabiis desertior,
atque

Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem;

Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,

Neptunum procul è terrâ spectare furem. 10

HOR. Sed neque qui Capuâ Romam petit, im-
bre lutoque

Adspersus, volet in cauponâ vivere; nec, qui

Frigus collegit, furnos & balnea laudat,

Ut fortunatam plenè præstantia vitam.

Nec si te validus jactaverit Auster in alto, 15

Idcirco navim trans Ægeum mare vendas.

Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit,
quod

Penula

EPISTOLARUM LIB. I. 245

Penula solstitio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
Dum licet, ac servat vultum Fortuna benignum, 20
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos ab-
sens.

Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,
Gratâ sume manu ; neu dulcia differ in annum :
Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. Nam si ratio & prudentia curas, 25
Non locus effusi latè maris arbiter, aufert ;
Cœlum, non animum mutant, qui trans mare
currunt :

Strenua nos exercet inertia : navibus atque
Quadrigris petimus bene vivere. Quod petis, hic est ;
Est Ulubris, animus si te non deficit æquus. 30

EPISTOLA XII.

AD ICCIUM.

A. U. C. DCCXXXIV.

*Hominis parsimoniam dum laudat, festivè de-
ridet ; tradit ei Grosphum, ac de Roma-
nis rebus pauca subjicit.*

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis,
Icci,

Si rectè frueris, non est ut copia major

Ab Jove donari possit tibi. Tolle querelas :

Pauper enim non est rerum cui suppetit usus.

Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis ;
nîl 5

Divitiæ poterunt regales addere majus.

Si forte in medio positorum abstemius, herbis

M 3

Vivis

Vivis & urticâ; sic vives protinus, ut te
 Confestim liquidus Fortunæ rivus inauret:
 Vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10
 Vel quia cuncta putas unâ virtute minora.
 Miramur, si Democriti pecus edit agellos
 Cultaque, dum peregre est animus sine corpo-
 re velox?

Cum tu inter scabiem tantam & contagia lucri
 Nil parvi sapias, & adhuc sublimia cures: 15
 Quæ mare compescant causæ: quid temperet
 annum:

Stellæ sponte suâ, iussæne vagentur & errent:
 Quid premat obscurum lunæ, quid proferat or-
 bem:

Quid velit & possit rerum concordia discors:
 Empedocleum, an Stertinium deliret acumen. 20
 Verum, seu pisces, seu porrum &, cæpe truci-
 das,

Utere Pompeio Grospho; & si quid petet, ultro
 Defer: nil Grosphus nisi verum orabit & æquum.
 Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
 Ne tamen ignores quo sit Romana loco res: 25
 Cantaber Agrippæ, Claudî virtute Neronis
 Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
 Cæsaris accepit, genibus minor: aurea fruges
 Italiæ pleno defundit Copia cornu.

EPISTOLA XIII.

AD VINIUM.

A. U. C. DCCXLIV.

*Monet ut suos Augusto libros loco & decenter
offerat.*

UT proficiscentem docui te sæpe diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vini,
 Si validus, si lætus erit, si denique poscet;
 Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
 Sedulus importes, operâ vehemente minister. 5
 Si te fortè meæ gravis uret sarcina chartæ;
 Abjicito potius; quàm, quò perferre juberis,
 Clitellas ferus impingas, Asinæque paternum
 Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
 Viribus utêris per clivos, flumina, lamas. 10
 Victor propositi simul ac perveneris illuc,
 Sic positum servabis onus: ne fortè sub alâ
 Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum;
 Ut vinosa glomus furtivæ Pyrrhia lanæ;
 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis. 15
 Neu vulgo narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quæ possint oculos auresque morari
 Cæsaris. Oratus multâ prece, nitere. Porro
 Vale, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

EPISTOLA XIV.
AD VILlicum SUUM.

Ejus levitatem coarguit, rusticam vitam, quam optaverat, fastidientis, & urbanæ desiderio astantis.

Villice sylvarum & mihi me reddentis agelli,

Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum Variam dimittere Patres;
Certemus, spinas animone ego fortiùs, an tu
Evellas agro, & melior sit Horatius, an res. 5

Me quamvis Lamiæ pietas & cura moratur
Fratrem mœrentis, raptò de fratre dolentis
Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum. 10
Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.
Stultus uterque locum immeritum causatur ini-
quæ:

In culpâ est animus, qui se non effugit um-
quam.

Tu mediastinus tacitâ prece rura petebas:
Nunc urbem & ludos & balnea villicus op-
tas. 15

Me constare mihi scis, ac discedere tristem,
Quandocunque trahunt invisâ negotia Romam.
Non eadem miramur: eo disconvenit inter
Meque & te: nam quæ deserta & inhospita tes-
qua

Credis, amœna vocat mecum qui sentit; &
odit 20

Quæ

EPISTOLARUM LIB. I. 249

Quæ tu pulchra putas. Fornix tibi & uncta po-
pina

Incutiunt urbis desiderium, video; & quòd
Angulus iste feret piper ac thus ociùs uvâ;
Nec vicina subest vinum præbere taberna
Quæ possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus 25
Ad strepitum salias terræ gravis: & tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva; bovemque
Disjunctum curas, & strictis frondibus explēs.

Addit opus pigro rivus, si decedit imber,
Multâ mole docendus aprico parcere prato. 30
Nunc age, quid nostrum concentum dividat,
audi.

Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,
Quem scis immunem Cinaræ placuisse rapaci,
Quem bibulum liquidi mediâ de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, & prope rivum somnus in
herbâ. 35

Nec luisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro morsuque venenat:
Rident vicini glebas ac faxa moventem.

Cum servis urbana diaria rodere mavis. 40
Horum tu in numerum voto ruis: invidet usum.
Lignorum & pecoris tibi calo argutus & horti.
Optat ephippia bos piger; optat arare caballus.
Quam scit, uterque libens, censebo, exerceat
artem.

EPISTOLA XV.

AD C. NUMONIUM VALAM.

A. U. C. DCCXXXI.

*Veliam aut Salernum ad balneas profecturus, de
locorum salubritate ac deliciis quærit.*

QUÆ fit hyems Velizæ, quod cœlum, Vala,
Salerni,

Quorum hominum regio, & qualis via : (nam
mihi Baias

Musa supervacuas Antonius ; & tamen illis

Me facit invisum, gelidâ cùm perluor undâ

Per medium frigus. Sanè myrteta relinqui, 5

Diætaque cessantem nervis elidere morbum

Sulfura contemni, vicus gemit ; invidus ægris,

Qui caput ac stomachum supponere fontibus
audent,

Clusinos Gabiosque petunt & frigida rura.

Mutandus locus est, & diversoria nota 10

Præter agendus equus. Quò tendis ? Non mihi
Cumas

Est iter aut Baias, lævâ stomachosus habenâ

Dicet eques : sed equis frænato est auris in ore.)

Major utrum populum frumenti copia pascat,

Collectosne bibant imbres, puteosne perennes 15

Dulcis aquæ : (nam vina nihil moror illius oræ.

Rure meo possum quodvis perferre patique :

Ad mare cùm veni, generosum & lene requiro,

Quod curas abigat, quod cum spe divite manet

In venas animumque meum, quod verba mi-
nistret, 20

Quod.

EPISTOLARUM LIB. I. 25

Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.)
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
 Utra magis pisces & echinos æquora celent,
 Pinguis ut inde domum possim Phæaxque reverti;
 Scribere te nobis, tibi nos adcredere par est. 25
 Mænius, ut rebus maternis atque paternis
 Fortiter absumentis urbanus cœpit haberi;
 Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret;
 Impransus non qui civem dignosceret hoste;
 Quælibet in quemvis opprobria figere sævus, 30
 Pernicies ac tempestas barathrumque macelli,
 Quidquid quæsierat, ventri donaret avaro:
 Hic, ubi nequitiae fautoribus ac timidis nil
 Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omafi
 Vilis & agninae, tribus ursis quod fatis esset. 35
 Scilicet ut ventres lamnâ candente nepotum
 Diceret urendos, corrector Bestius. Idem
 Si quid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
 Verterat in fumum & cinerem: Non Hercule
 miror,
 Liebat, si qui comedunt bona; cum sit obe-
 so 40
 Nil melius turdo, vulvâ nil pulchrius amplâ.
 Nimirum hic ego sum: tutus nam parvula lau-
 do,
 Cum res deficiunt; satis inter vilia fortis:
 Verum, ubi contingit melius quid & unctius;
 idem
 Vos sapere & solos aio bene vivere, quorum 45
 Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

EPISTOLA XVI.

AD QUINTIUM.

Post A. U. C. DCCXXVI.

Villæ suæ formam, situm, commoda Quintio describit : tum rectefactorum conscientiam probitatem, probitate libertatem constare admonet.

NE perconteris fundus meus, optime Quinti,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet
olivæ,

Pomisne an pratis, an amictâ vitibus ulmo ;
Scribetur tibi forma loquaciter & situs agrorum
Continui montes, nisi dissolventur opacâ
Valle : sed ut veniens dextrum latus aspiciat so-
Lævum decedens curru fugiente vaporet.

Temperiem laudes. Quid ? si rubicunda benigni
Cornu vepres & pruna ferunt ? si quercus & ilex
Multâ fruge pecus, multâ dominum juvat um-
brâ ?

Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmitas capiti fluit utilis, utilis alvo
Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœ-
næ,

Incolumem tibi me præstant septembribus horis.

Tu rectè vivis, si curas esse quod audis.

Jactamus jam pridem omniste Roma beatum :

Sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas ;

EPISTOLARUM LIB. I. 253

Neve putes alium sapiente bonoque beatum ; 20
 Neu, si te populus sanum rectèque valentem
 Dicitet, occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimules ; donec manibus tremor incidat un-
 ctis.

Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 Si quis bella tibi terrâ pugnata marique 25
 Dicat ; & his verbis vacuas permulceat aures :
 Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
 Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & urbi,
 Juppiter ; Augusti laudes agnoscere possis.
 Cum pateris sapiens emendatusque vocari, 30
 Respondestne tuo, dic sodes, nomine ? Nempe
 Vir bonus ac prudens dici delector ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet : ut
 si

Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
 Pone, meum est, inquit : pono, tristisque rece-
 do. 35

Idem, si clamet furem, neget esse pudicum,
 Contendat laqueo collum pressisse paternum,
 Mordear opprobriis fallis, mutemque colores.
 Falsus honor juvat, & mendax infamia terret
 Quem, nisi mendosum, & medicandum ? Vir bo-
 nus est quis ? 40

QUINT. Qui consulta patrum, qui leges, juraque
 servat :

Quo multæ magnæque secantur iudice lites ;
 Quo res sponfore, & quo causæ teste tenentur.
 HOR. Sed videt hunc omnis domus. & vicinia to-
 ta

Introrsus turpem, speciosum pelle decorâ. 45
 Nec furtum feci, neque fugi, si mihi dicit
 Servus : Habes pretium ; loris non ureris, aio.
 Non hominem occidi : Non pastes in cruce corvos.
 Sum bonus ac frugi : Renuit negitatque Sabel-
 lus.

Cautus enim metuit foveam lupo; accipiterque
Suspectos laqueos, & opertum miluus hamum.

Oderunt peccare boni virtutis amore;

Tu nihil admittes in te formidine poenae.

Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.

Nam de mille fabae modis cum subripis unum; 55

Damnum est, non facinus, pacto mihi lenius isto.

Vir bonus, omne forum quem spectat & omne
tribunal;

Quandocunque Deos vel porco vel bove placat,

Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;

Labra movet metuens audiri: *Pulchra Laverna, 60*

Da mihi fallere, da jussu sanctaeque videri;

Noctem peccatis, & fraudibus obijce nubem.

Qui melior servo, qui liberior sit avarus,

In triviis fixum cum se demittit ob assem,

Non video. Nam qui cupiet, metuet quoque:

porro

Qui metuens vivit, liber mihi non erit umquam. 65

Perdedit arma, locum virtutis deseruit, qui

Semper in augenda festinat & obruitur re.

Vendere cum possis captivum, occidere noli:

Serviet utiliter: sine pascat durus aretque: 70

Naviget, ac mediis hyemet mercator in undis;

Annonae profit, portet frumenta, penumque.

Vir bonus ac sapiens audebit dicere: Penthen,

Rector Thebarum, quid me perferre patique

Indignum coges? PENTH. Adimam bona. BACC.

Nempe pecus, rem,

Lectos, argentum? tollas licet. PENTH. In ma- 75

niciis &

Compedibus saevo te sub custode tenebo.

BACC. Ipse Deus, simul atque volam, me solvet.

HOR. Opinor,

Hoc sentit: Moriar. Mors ultima linea rerum

est.

EPISTOLA XVII.

AD SCÆVAM.

*Actuosam vitam inertī ac privatæ anteponendam,
laudabile esse principum gratiam demereri,
eorum tamen liberalitatem cautè ac
pudenter esse solicitandam.*

QUAMVIS, Scæva, satis per te tibi consulis, &
scis

Quo tandem pacto deceat majoribus uti ;

Disce, docendus adhuc quæ censet amicus : ut
fi

Cæcus iter monstrare velit ; tamen aspice, si quid

Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur. 3.

Si te grata quies, & primam somnus in horam

Delectat ; si te pulvis strepitusque rotarum,

Si lædit caupona ; Ferentinum ire jubebo.

Nam neque divitibus contingunt gaudia solis ;

Nec vixit malè, qui natus moriensque fefellit. 10.

Si prodesse tuis, paulòque benignius ipsum

Te tractare voles ; accedes ficcus ad unctum.

Dioc. Si pranderet olus patienter, regibus uti

Nollet Aristippus. ARIST. Si sciret regibus uti,

Fastidiret olus qui me notat. HOR. Utrius ho-

rum. 15.

Verba probes ac facta, doce : vel junior, audi

Cur fit Aristippi potior sententia. Namque

Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt :

ARIST. Scurror ego ipse mihi, populo tu : recti-

us hoc &

"Splendidus multò est : equus ut me portet, alat

rex,

Offi-

Officium facio : tu poscis vilia rerum
 Dante minor ; quamvis fers te nullius egentem.
 HOR. Omnis Aristippum decuit color & status &
 res,

Tentantem majora, ferè præsentibus æquum :
 Contra, quem duplici panno Patientia velat, 25
 Mirabor, vitæ via si conversa decebit.

Alter purpureum non expectabit amictum ;
 Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet ;
 Personamque feret non inconcinnus utramque.
 Altor Miletæ textam cane pejus & angui 30
 Vitabit chlamydem ; morietur frigore, si non
 Retuleris pannum. Refer, & sine vivat ineptus.

Res gerere & captos ostendere civibus hostes,
 Attingit solum Jovis & cœlestia tentat.
 Principibus placuisse viris, non ultima laus est. 35
 Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
 Sedit, qui timuit ne non succederet : esto :

Quid ? qui pervenit, fecitne viriliter ? Atqui
 Hic est, aut nusquam, quod quærimus. Hic onus
 horret,

Ut parvis animis & parvo corpore majus : 40
 Hic subit ac perfert. Aut virtus nomen inane est,
 Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.
 Coram rege suâ de paupertate tacentes
 Plus poscente ferunt. Distat, sumasne pudenter,
 An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic
 fons. 45

Indotata mihi soror est, paupercula mater,
 Et fundus nec vendibilis nec pascere firmus,
 Qui dicit ; clamat : Victum date. Succinit alter :
 Et mihi dividuo findetur munere quadra.
 Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50
 Plus dapis, & rixæ minùs & minùs invidiæque.

Brundisium comes aut Surrentum ductus amœ-
 num,

Qui queritur salebras & acerbum frigus & imbres,
 Aut

Aut cistam effractam & subducta viatica plorat;
 Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam, 55
 Sæpe periscelidem raptam sibi fientis: uti mox
 Nulla fides damnis verisque doloribus addit.
 Nec semel irrisus trivlis attollere curat
 Fracto crure planum: licet illi plurima manet
 Lacryma; per sanctum juratus dicat Osirin: 60
 Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum:
 Quære peregrinum, vicinia rauca reclamant.

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIVM.

A. U. C. DCCXXXIV.

*De colendâ principum amicitia fuscè disputat,
 tum de comparandâ animi tranquillitate pauca subiungit.*

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 Scurrantis speciem præbere, professus amicum.

Ut matrona meretrici dispar erit atque
 Discolor, infido scurræ distabit amicus.
 Est hujc diversum vitio vitium prope majus, 5
 Asperitas agrestis & inconcinna gravisque,
 Commendat quæ se intonsâ cute, dentibus atris,
 Dum vult libertas dici mera, veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum, & utrimque redutrum.

Alter in obsequium plus æquò pronus, & imi 10
 Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
 Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,

Ut

Ut puerum sævo credas dictata magistro
 Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
 Alter rixator, de lanâ sæpe caprinâ 15
 Propugnat, nugis armatus: scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides: & verè quod placet, ut non
 Acriter elatrem, pretium ætas altera sordet.
 Ambigitur quid enim? Castor sciat, an Dolichos
 plus?
 Brundisium Minuci melius via ducat, an Ap-
 pi? 20

Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat,
 Gloria quem supra vires & vestit & ungit,
 Quem tenet argenti fitis importuna famelque,
 Quem paupertatis pudor & fuga; dives amicus,
 Sæpe decem vitiis instructor, odit & horret. 25
 Aut si non odit, regit; ac veluti pia mater
 Plus quàm se sapere & virtutibus esse priorem
 Vult: & ait prope vera: *Meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvula res est:
Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum 30
Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa: beatus enim jam
 Pulchris cum tunicis sumet nova consilia ac spes;
 Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
 Officium; nummos alienos pascet; ad imum 35
 Threx erit, aut olitoris aget mercede caballum.
 Arcanum neque tu scitaberis illius umquam;
 Commissumque teges, & vino tortus & irâ.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes;
 Nec, cùm venari volet ille, poemata panges. 40
 Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
 Zethi, dissiluit; donec suspecta severo
 Conticuit lyra. Fraternalis cessisse putatur
 Moribus Amphion. Tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros 45
 Æoliis onerata plagis jumenta canesque;

Surge,

EPISTOLARUM LIB. I. 259

Surge, & inhumanæ senium depone Camenæ,
Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta :
Romanis solenne viris opus, utile famæ,
Vitæque & membris ; præsertim cùm valeas,

&
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. Adde, virilia quòd speciosius arma
Non est qui tractet. Scis quo clamore coronæ
Prælia sustententes campestria : denique sævam
Militiæ puer & Cantabrica bella tulisti
Sub duce, qui templis Parthorum signa refigit
Nunc ; &, si quid abest, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, & inexcusabilis abstes ;
Quamvis nîl extra numerum fecisse modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.

Partitur lintres exercitus : Aëtia pugna,
Te duce, per pueros hostili more refertur :
Adversarius est frater ; lacus, Hadria : donec
Alterutrum velox Victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
Percontatorem fugito : nam garrulus idem est ;
Nec retinent patulæ commissa fideliter aures ;
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici ;
Ne dominus, pueri pulchri caræve puellæ
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice ;

ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus :
ergo

Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri.

At

At penitus notum si tentent crimina, serves 80
 Tuterisque tuo fidenter præsidio; qui
 Dente Theonino cùm circumroditur, ecquid
 Ad te post paulò ventura pericula sentis?
 Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet:
 Et neglecta solent incendia sumere vires. 85
 Dulcis inexpertis cultura potentis amici;
 Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est,
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
 Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosum,
 Sedatum celeres, agilem gnævumque remissum: 90
 Potiores liquidi mediâ de luce Falerni
 Oderunt porrecta negantem pocula; quamquam
 Nocturnos jures te formidare tepores.
 Deme supercilio nubem: plerumque modestus
 Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi. 95
 Inter cuncta leges, & percontabere doctos,
 Quâ ratione queas traducere leniter ævum:
 Ne te semper inops agitet vexetque cupido.
 Ne pavor, & rerum mediocriter utilium spes;
 Virtutem doctrina parat, Naturæ donet; 100
 Quid minuat curas; quid te tibi reddat amicum;
 Quid parè tranquillet; honos, an dulce lucellum,
 An secretum iter, & fallentis semita vitæ.
 Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus; 105
 Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
 Sit mihi, quod nunc est; etiam minùs: & mihi
 vivam
 Quod superest ævi, si quid superesse volunt Dî:
 Sit bona librorum & provisæ frugis in annum
 Copia, ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ. 110
 Sed satis est orare Jovem, quæ ponit & aufert:
 Det vitam, det opes: animum mihi ego ipse pa-
 rabo.

EPISTOLA XIX.

AD MÆCENATEM.

*Quorundam qui seipsum imitarentur, fatuitatem;
qui criminarentur, invidiam coarguit.*

PRisco si credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina pos-
sunt,

Quæ scribuntur aquæ potoribus. Ut malè sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas,
Vina ferè dulces oluerunt manè Camenæ. 5

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma
Profiluit dicenda. Forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare severis.

Hoc simul edixi; non cessavere poetæ 10
Nocturno certare mero, putere diurno.

Quid? si quis vultu torvo ferus, ac pede nudo,
Exiguæque togæ simulet textore Catonem;
Virtutemne repræsentet moresque Catonis?

Rupit iarbitam Timagenis æmula coena; 15
Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.

Decipit exemplar vitiis imitabile. Proh! si
Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.

O imitatores, servum pecus; ut mihi bilem,
Ut mihi sæpe jocum vestri movere tumultus! 20

Libera per vacuum posui vestigia princeps,
Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit

Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
Ostendi Latio; numeros animosque sequutus

Archilochi, non res & agentia verba Lycam-
ben. 25

Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quòd timui mutare modos & carminis artem :
 Temperat Archilochi Musam pedè mascula Sap-
 pho ;

Temperat Alcæus, sed rebus & ordine dispar,
 Nec socerum quærit, quem versibus oblinat a-
 tris ;

30

Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
 Hunc ego, non alio dictum priùs ore, Latinus
 Vulgavi fidicen. Juvat immemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
 Laudet ametque domi, premat extra limen ini-
 quus ?

Non ego ventosæ plebis suffragia venor
 Impensis cœnarum, ac tritæ munere vestis :
 Non ego nobilium scriptorum auditor & ultor,
 Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor, 40
 Hinc illæ lacrymæ. Spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,
 Si dixi : Rides, ait, & Jovis auribus ista
 Servas : fidis enim manare poetica mella
 Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus
 uti

45

Formido, &, luctantis acuto ne fecer ungui,
 Displicet iste locus, clamo, ac diludia posco.
 Ludus enim trepidum genuit certamen, & iram ;
 Ira truces inimicitias, ac funebre bellum.

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SUUM.

* A. U. C. DCCXXXII.

Erumpere gestientem retinere frustra conatus, quid molestiae exorbendum sit monet, ac nonnulla de se posteritati nuncianda mandat.

Vertumnum Janumque, liber, spectare vide-
ris:

Scilicet ut prostes Soffiorum pumice mundus.
Odifti claves, & grata figilla pudico;
Paucis oftendi gemis, & communia laudas,
Non ita nutritus. Fuge quò descendere gestis. 5
Non erit emiffio reditus tibi. Quid mifer egi?
Quid volui? dicet; ubi quid te laterit, & fcis
In breve te cogi, plenus cum languet amator.
Quòd fi non odio peccantis defipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deferet ætas. 10
Contrectatus ubi manibus fofdefcere vulgi
Cœperis; aut tineas pafces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vincus mitteris Iler-
dam.

Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui malè parentem in rupes protrufit afel-
lum 15

Iratus. Quis enim invitum fervare labore?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docen-
tem

Occupet extremis in vicis balba fenectus.
Cum tibi fol tepidus plures admoverit aures;
Me libertino natum patre, & in tenui re 20

Majores pennas nido extendisse loqueris;
 Ut, quantum generi demas, virtutibus addas:
 Me primis urbis belli placuisse domique;
 Corporis exigui, præcanum, solibus aptum;
 Irasci celerem, tamen ut placabilis essem. 25
 Fortè meum si quis te percontabitur ævum;
 Me quater undenos sciat implevisse decembres,
 Collegam lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER II.

EPISTOLA I.

AD AUGUSTUM

A. U. C. DCCXLIV.

*Amplissimis eum laudibus demeretur ; tum de poesi,
unde coeperit, ut judicanda sit & or-
nanda, variè differit.*

UM tot sustineas ac tanta negotia
solus,

Res Italas armis tuteris, moribus
ornes,

Legibus emendes ; in publica com-
moda peccem,

Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.

Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pol-
lux,

Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera
bella

N

Compo-

Componunt, agros adsignant, oppida formant ;
 Ploravere suis non respondere favorem
 Speratum meritis. Diram qui contudit Hy-
 dram, 10

Notaque fatali portenta labore subegit,
 Comperit invidiam supremo fine domari.
 Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes
 Infra se positas ; extinctus amabitur idem.

Præsenti tibi maturos largimur honores, 15

Jurandasque tuum per numen ponimus aras,
 Nîl oriturum aliàs, nihil ortum tale fatentes.

Sed tuus hoc populus sapiens ac justus in uno,
 Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
 Cætera nequaquam simili ratione modoque 20

Æstimat ; & nisi quæ terris semota suisque
 Temporibus defuncta videt, fastidit & odit.

Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
 Quas bis quinque viri sanxerunt ; fœdera regum
 Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis ; 25

Pontificum libros, annosa volumina vatum,
 Dictitet Albano Musas in monte loquutas.

Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
 Scripta vel optima, Romani pensantur eâdem
 Scriptores trutinâ ; non est quòd multa loquamur : 30
 Nîl intra est oleâ, nihil extra est in nuce duri :
 Venimus ad summum fortunæ ; pingimus, atque
 Pfallimus, & luctamur Achivis doctius unctis.

Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
 Scire velim chartis pretium quotus arroget an-
 nus. 35

Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
 Perfectos veteresque referri debet, an inter
 Viles atque novos ? Excludat jurgia finis.

RESP. Est vetus atque probus centum qui per-
 ficit annos.

HOR. Quid ? qui deperiit minor uno mense, vel
 anno, 40

Inter

EPISTOLARUM LIB. II. 267

Inter quos referendus erit? veteresne probosque,
An quos & præsens & postera respuat ætas?

RESP. Iste quidem veteres inter ponetur honeste,

Qui vel mense brevi vel toto est junior anno.

HOR. Utor permissio, caudæque pilos ut equinae

Paulatim vello; & demo unum, demo & item unum:

Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,

Qui redit in fastos, & virtutem æstimat annis;

Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.

RESP. Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus,

(Ut critici dicunt) leviter curare videtur

Quò promissa cadant, ac somnia Pythagorea.

Nævius in manibus non est? non mentibus hæret

Penè recens? Adeo sanctum est vetus omne poema.

Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert

Pacuvius docti famam senis, Accius alti;

Dicitur Afranî toga convenisse Menandro;

Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;

Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte:

Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro

Spestat Roma potens; habet hos numeratque poetæ

Ad nostrum tempus Livî scriptoris ab ævo.

HOR. Interdum vulgus rectum videt; est ubi peccat.

Si veteres ita miratur laudatque poetas,

Ut nihil anteferat, nihil illis comparet, errat.

Si quædam nimis antiquè, si pleraque durè

Dicere cedit eos, ignavè multa fatetur;

Et sapit, & mecum facit, & Jove judicat æquo.

Non equidem infector, delendave carmina Lævi

Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo 70
 Orbilium dictare; sed emendata videri
 Pulchraque, & exactis minimùm distantia,
 miror.

Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum,
 Si versus paulò concinnior unus & alter,
 Injustè totum ducit venitque poema. 75

Indignor quidquam reprehendi, non quia crasse
 Compositum illepidè putetur, sed quia nuper:
 Nec veniam antiquis, sed honorem ac præmia
 posci.

Rectè necne crocum floresque perambulet Attæ
 Fabula, si dubitem; clament periisse pudor-
 rem 80

Cuncti penè Patres; ea cùm reprehendere coner,
 Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit:
 Vel quia nîl rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
 Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
 Imberbi didicere, senes perdenda fateri. 85

Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
 Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
 Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.
 Quòd si tam Graiis novitas invisa fuisset, 90
 Quàm nobis; quid nunc esset vetus? aut quid
 haberet,

Quod legeret tereretque viritim publicus usus?
 Ut primùm positis nugari Græcia bellis
 Cœpit, & in vitium fortunâ labier æquâ;
 Nunc athletarum studiis, nunc arsit equo-
 rum; 95

Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amavit;
 Suspendit pictâ vultum mentemque tabellâ;
 Nunc tibicinibus, nunc est gavisâ tragœdis.
 Sub nutrice puella velut si luderet infans,
 Quod cupidè petiit, maturè plena reliquit. 100
 Quid placet, aut odio est, quod non mutabile
 credas? Hoc

EPISTOLARUM LIB. II. 269

Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.
 Romæ dulce diu fuit ac solenne, reclusâ
 Manè domo vigilare, clienti promere jura ;
 Cautos nominibus certis expendere num-
 mos ; 105

Majores audire, minori dicere, per quæ
 Crescere res posset, minui damnosâ libido.
 Mutavit mentem populus levis, & calet uno
 Scribendi studio : puerique Patresque severi
 Fronde comas vincti cœnant, & carmina di-
 ctant. 110

Ipse ego, qui nullos me adfirmo scribere verius,
 Invenior Parthis mendacior ; & priùs orto
 Sole vigil, calamum & chartas & scrinia posco.
 Navem agere ignarus navis timet : abrotonum
 ægro

Non audet, nisi qui didicit, dare : quod meli-
 corum est, 115

Promittunt meliti : tractant fabrilia fabri :
 Scribimus indocti doctique poemata passim.
 Hic error tamen & levis hæc infania quantas
 Virtutes habeat, sic collige : vatis avarus
 Non temerè est animus ; versus amat, hoc studet
 unum ; 120

Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet ;
 Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
 Pupillo ; vivit filiquis & pane secundo ;
 Militiæ quamquam piger ac malus, utilis urbi ;
 Si das hoc, parvis quoque rebus magna juva-
 ri. 125

Os tenerum pueri balbumque poeta figurat :
 Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem :
 Mox etiam pectus præceptis format amicis,
 Asperitatis & invidiæ corrector & iræ :
 Rectè facta refert : orientia tempora notis 130
 Instruit exemplis : inopem solatur & ægrum.
 Castis cum pueris ignara puella mariti

Disceret unde preces, vatem nisi Musa dedisset?
 Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit:
 Cœlestes implorat aquas doctâ prece blandus: 135
 Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
 Impetrat & pacem, & locupletem frugibus an-
 num.

Carmine Dî superi placantur, carmine Manes.
 Agricolæ prisci, fortes, parvoque beati,
 Condita post frumenta, levantes tempore festo 140
 Corpus & ipsum animûm spe finis dura ferentem,
 Cum sociis operum pueris & conjuge fidâ,
 Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,
 Floribus ac vino Genium memorem brevis ævi.
 Fescennina per hunc invec̃ta licentia morem 145
 Versibus alternis opprobria rustica fudit;
 Libertasque recurrentes accepta per annos
 Ludit amabiliter: donec jam sævus apertam
 In rabiem cœpit verti jocus, & per honestas
 Ire domos impune minax. Doluere cruento 150
 Dente laceßiti: fuit intactis quoque cura
 Conditione super communi: quin etiam lex
 Pœnaque sancta, malo quæ nollat carmine quem-
 quam

Describi. Vertere modum, formidine fustis
 Ad bene dicendum delectandumque redacti. 155
 Græcia capta serum victorem cepit, & artes
 Intulit agresti Latio. Sic horridus ille
 Defluxit numerus Saturnius, & grave virus
 Munditiæ pepulere: sed in longum tamen æ-
 vum

Manserunt, hodieque manent vestigia ruris. 160
 Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
 Et post Punica bella quietus quærere cœpit,
 Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile
 ferrent.

Tentavit quoque rem dignè si vertere posset:
 Et placuit sibi, naturâ sublimis & acer: 165
 Nam

EPISTOLARUM LIB. II. 271

Nam spirat tragicum fatis, & feliciter audet ;
 Sed turpem putat inscitè metuitque lituram.
 Creditur, è medio quia res arcessit, habere
 Sudoris minimum ; sed habet comœdia tantò
 Plus oneris, quantò veniæ minùs. Aspice,

Plautus

170

Quo pacto partes tutetur amantis ephebi ;
 Ut patris attenti, lenonis ut insidiosì ;
 Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis :
 Quàm non adstricto percurrat pulpita focco :
 Gestit enim nummum in loculos demittere ;
 post hoc

175

Securus, cadat an recto stet fabula talo.
 Quem tulit ad scenam ventoso Gloria curru,
 Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
 Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis
 avarum

Subruit ac reficit ! Valeat res ludicra, si me 180
 Palma negata macrum, donata reducit opimum.
 Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poe-
 tam,

Quòd numero plures, virtute & honore minores,
 Indocti, stolidique, & depugnare parati
 Si discordet eques, media inter carmina pos-
 cunt

185

Aut ursum aut pugiles ; his nam plebecula gaudet.
 Verùm equitis quoque jam migravit ab aure vo-
 luptas

Omnis, ad incertos oculos & gaudia vana.
 Quattuor aut plures aulæa premuntur in horas ;
 Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque ca-
 tervæ :

190

Mox trahitur manibus regum fortuna retortis :
 Effeda festinant, pilenta, petorrita, naves :
 Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret Democritus ; seu
 Diversum confusa genus panthera camelo,

195

Sive elephas albus vulgi converteret ora :
 Spectaret populum ludis attentius ipsis,
 Ut sibi præbentem mimo spectacula plura :
 Scriptores autem narrare putaret afello
 Fabellam furdo : nam quæ pervincere voces 200
 Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra ?
 Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuf-
 cum :

Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
 Divitiæque peregrinæ ! quibus oblitus actor
 Cum stetit in scenâ, concurrat dextera lævæ. 205
 Dixit adhuc aliquid ? Nil sanè. Quid placet ergo ?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.

Ac ne fortè putes me, quæ facere ipse recusem,
 Cum rectè tractent alii, laudare malignè :
 Ille per extentum funem mihi posse videtur 210
 Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,
 Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
 Ut magus ; & modò me Thebis, modò ponit A-
 thenis.

Verùm age, & his, qui se lectori credere malunt,
 Quàm spectatoris fastidia ferre superbi, 215
 Curam impende brevem ; si munus Apolline
 dignum

Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
 Ut studio majore petant Helicon virentem.
 Multa quidem nobis facimus mala sæpe poetæ,
 (Ut vineta egomet cædam mea) cum tibi li-
 brum 220

Sollicito damus aut fesso : cum lædimur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprehendere ver-
 sum :

Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati :
 Cum lamentamur non adparere labores
 Nostros, & tenui deducta poemata filo ; 225
 Cum speramus eò rem venturam, ut, simul atque
 Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro

Arcef-

Arceſſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.
 Sed tamen eſt operæ pretium cognoscere, quales
 Ædituos habeat belli ſpectata domique 230
 Virtus, indigno non committenda poetæ.
 Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
 Chœrilus, incultis qui verſibus ac malè natis
 Retulit acceptos, regale numiſma, Philippos.
 Sed veluti tractata notam labemque remittunt 235
 Atramenta, ferè ſcriptores carmine ſœdo
 Splendida facta linunt. Idem rex ille, poema
 Qui tam ridiculum tam carè prodigus emit,
 Ediſto vetuit, ne quis ſe præter Apellen
 Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra 240
 Fortis Alexandri vultum ſimulantia. Quòd ſi
 Iudicium ſubtile videndis artibus illud
 Ad libros & ad hæc Muſarum dona vocares;
 Bœotum in craſſo iurares aere natum.
 At neque dedecorant tua de ſe iudicia, atque 245
 Munera, quæ multâ dantis cum laude tulerunt
 Dilecti tibi Virgilius Variuſque poetæ:
 Nec magis expreſſi vultus per aenea ſigna,
 Quàm per vatis opus mores animique virorum
 Clarorum adparent. Nec ſermones ego mállem 250
 Repentes per humum, quàm res componere geſ-
 tas,

Terrarumque ſitus & flumina dicere, & arces
 Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſque
 Auspiciis totum conſecta duella per orbem,
 Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Ja-
 num, 255
 Et formidatam Parthis, te principe, Romam;
 Si quantum cuperem, poſſem quoque. Sed ne-
 que parvum

Carmen maietas recipit tua; nec meus audet
 Rem tentare pudor, vires quam ferre recuſent,
 Sedulitas autem ſtultè, quem diligit, urget; 260
 Præcipuè cùm ſe numeris commendat & arte

Discit enim citiùs, meminitque libentiùs illud,
Quod quis deridet, quàm quod probat ac ve-
neratur.

Nìl moror officium, quod me gravat: ac ne-
que ficto

In pejus vultu proponi cereus usquam, 265

Nec pravè factis decorari versibus opto;

Ne rubeam pingui donatus munere, & unà

Cum scriptore meo capsâ porrectus apertâ,

Deferar in vicum vendentem thus & odores,

Et piper, & quidquid chartis amicitur ine-
ptis. 270

EPÌSTOLA II.

AD JULIUM FLORUM.

A. U. C. DCCXXXII.

*Excusando se, quòd nihil ad illum scripserit, melius
esse declarat vitam quàm versus componere.*

FLore, bono claroque fidelis amice Neroni;
Si quis fortè velit puèrùm tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis; & tecum sic agat: VEND,
Hic &

Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,

Fiet eritque tuus, nummorum millibus octo; 5

Verna ministeriis ad nutus aptus heriles;

Literulis Græcis imbutus, idoneus arti

Cuilibet; argillâ quidvis imitaberis udâ:

Quin etiam canet indoctum, sed dulce, bi-
benti.

Multa fidem promissa levant, ubi plenius æquo rō
Laudat

EPISTOLARUM LIB. II. 275

Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
 Res urget me nulla ; meo sum pauper in ære :
 Nemo hoc mangonum faceret tibi : non temerè
 à me

Quivis ferret idem. Semel hic cessavit, & (ut fit)
 In scalis latuit metuens pendentis habenæ. 15
 Des nummos, excepta nihil te si fuga lædit.
 HOR. Ille ferat pretium, pœnæ securus, opi-
 nor.

Prudens emisti vitiosum ; dicta tibi est lex :
 Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniquâ.
 Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
 Talibus officiis prope mancum : ne mea sævus
 Jurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci, mecum facientia jura
 Si tamen attentas ? Quereris super hoc etiam,
 quòd

Expectata tibi non mittam carmina mendax. 25
 Luculi miles collecta viatica multis
 Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
 Perdiderat : post hoc vehemens lupus, & sibi &
 hosti

Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
 Præsidium regale loco dejecit, ut aiunt, 30
 Summè munito, & multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
 Accipit & bis dena super sestertia nummum.
 Fortè sub hoc tempus castellum evertere prætor
 Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem 35
 Verbis, quæ timido quoque possent addere men-
 tem ;

*I, bone, quòd virtus tua te vocat ; i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum præmia : quid stas ?
 Post hæc ille catus, quantumvis rusticus : Ibit,
 Ibit eò, quòd vis, zonam qui perdidit, inquit. 40
 Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri
 Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.*

Adjecere bonæ paulò plus artis Athenæ :
 Scilicet, ut possem curvo dignoscere rectum,
 Atque inter sylvas Academi quærere verum. 45
 Dura sed emovêre loco me tempora grato ;
 Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
 Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primùm me dimisere Philippi
 Decisis humilem pennis, inopemque paterni 50
 Et laris & fundi, paupertas impulit audax
 Ut versus facerem : sed, quod non desit, habentem

Quæ poterunt umquam satis expurgare cicutæ,
 Nî melius dormire putem, quàm scribere versus ?

Singula de nobis anni prædantur euntes ; 55
 Eripuere jocos, Venerem, convivias, ludum ;
 Tendunt extorquere poemata. Quid faciam vis ?
 Denique non omnes eadem mirantur amantque.

Carmine tu gaudes : hic delectatur iambis ;
 Ille Bioneis sermonibus, ac sale nigro. 60
 Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
 Poscentes vario multùm diversa palato.

Quid dem ? quid non dem ? Renuis quod tu,
 jubet alter :

Quod petis, id sanè est invisum acidumque duobus.
 Præter cætera, me Romæne poemata censes 65
 Scribere posse inter tot curas totque labores ?
 Hic sponsum vocat ; hic auditum scripta, relictis

Omnibus officiis : cubat hic in colle Quirini ;
 Hic extremo in Aventino ; visendus uterque :
 Intervalla vides humanè commoda. Verùm 70

Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstat.
 Festinat calidus mulis gerulisque redemptor.
 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina
 tignum :

Tristia robustis luctantur funera plaustris :

Hac

EPISTOLARUM LIB. II. 277

Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus. 75
I nunc, & versus tecum meditare canoros.

Scriptorum chorus omnis amat nemus, ac fugit
urbes,

Rite cliens Bacchi somno gaudentis & umbrâ.
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos

Vis canere, & cunctata sequi vestigia vatum? 80

Ingenium, sibi qui vacuas desumpsit Athenas;

Ut studiis annos septem dedit, insenuitque

Libris & curis, statuâ taciturnior exit

Plerumque, & risu populum quatit: hic ego re-
rum

Fluctibus in mediis, ac tempestatibus urbis 85

Verba lyræ motura sonum connectere digner?

Frater erat Romæ consulti rhetor; ut alter

Alterius sermone meros audiret honores:

Gracchus ut hic illi foret; huic ut Mucius
ille.

Quî minùs argutos vexat furor iste poetas? 90

Carmina compono, hic elegos, mirabile visu!

Cælatumque novem Musis opus. Aspice pri-
mum

Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
spectemus vacuum Romanis vatibus ædem.

Mox etiam (si fortè vacas) sequere, & procul au-
di

Quid ferat, & quare sibi nesciat uterque coro-
nam. 95

Cædimur, ac totidem plagis consumimus ho-
stem,

Lento Samnites ad lumina prima duello.

Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?

Quis, nisi Callimachus? Si plus adposcere vi-
sus, 100

Fit Mimnermus, & optivo cognomine crescit.

Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,

Cùm scribo; & supplex populi suffragia capto:

Idem,

Idem, finitis studiis, ac mente receptâ,
 Obturem patulas impune legentibus aures. 105
 Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
 Gaudent scribentes, & se venerantur, & ultro,
 Si taceas, laudant; quidquid scripsere, beati.
 At qui legitimum cupiet fecisse poema,
 Cum tabulis animum censoris sumet hone-
 sti: 110

Audebit, quæcunque parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt, & honore indigna feren-
 tur,

Verba movere loco; quamvis invita recedant,
 Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ.
 Obscurata diu populo bonus eruet, atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethe-
 gis,

Nunc situs informis premit ac deserta vetustas.
 Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus:
 Vehemens, & liquidus, puroque simillimus am-
 ni, 120

Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ:
 Luxuriantia compescet: nimis aspera fano
 Levabit cultu: virtute carentia tollet:
 Ludentis speciem dabit, ac torquebitur, ut qui
 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa move-
 tur. 125

Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
 Dum mea delectent mala me, vel denique fal-
 lant,

Quàm sapere & ringi. Fuit haud ignobilis Ar-
 gus,

Qui se credebat miros audire tragædos,
 In vacuo lætus sessor plausorque theatro: 130
 Cætera qui vitæ servaret munia recto
 More; bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem, poscet qui ignoscere servis.

Et

Et signo læso non insanire lagenæ ;
 Posset qui rupem & puteum vitare patentem. 135
 Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et redit ad sese : Pol me occidistis, amici,
 Non servastis, ait ; cui sic extorta voluptas,
 Et demtus per vim mentis gratissimus error. 140
 Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum :
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
 Sed veræ numerosque modosque ediscere vitæ.
 Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recor-
 dor :

Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ ;
 Narrares medicis : quòd quantò plura parasti,
 Tantò plura cupis, nulline faterier audes ?
 Si vulnus tibi monstratâ radice, vel herbâ
 Non fieret levius ; fugeres radice vel herbâ 150
 Proficiente nihil curarier. Audieras, cui
 Rem Dî donarint, illi decedere pravam
 Stultitiam ; & cùm sis nihilò sapientior, ex
 quo

Plenior es, tamen utêris monitoribus îdem ?
 At, si divitiæ prudentem reddere possent, 155
 Si cupidum timidumque minùs, tu nempe rube-
 res,

Viveret in terris te si quis avarior uno.
 Si proprium est, quod quis librâ mercatur &
 ære ;

Quædam (si credis consultis) mancipat usus ;
 Qui te pascit ager, tuus est ; & villicus Or-
 bî, 160

Cùm segetes occat tibi mox frumenta daturas,
 Te dominum sentit. Das nummos ; accipis u-
 vam ;

Pullos, ova, cadum temeti : nempe modo isto
 Pau-

Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
Aut etiam supra, nummorum millibus em-
tum. 165

Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emtor Aricini quondam Veientis & arvi,
Emtum coenat olus; quamvis aliter putat: emtis
Sub noctem gelidum lignis calefactat ahenum.
Sed vocat usque suum, quâ populus adfita cer-
tis 170

Limitibus vicina refigit jurgia: tamquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis
horæ.

Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte
supremâ

Permutet dominos, & cedat in altera jura.
Sed, quia perpetuus nulli datur usus, & heres 175
Heredem alterius, velut unda supervenit undam;
Quid vici profunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani? si metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabel-
las, 180

Argentum, vestes Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, & ludere, & ungi
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives & importunus, ad umbram lucis ab or-
tu 185

Sylvestrem flammis ac ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturæ Deus humanæ, mortalis in unum-
quodque caput, vultu mutabilis, albus & ater.

Utar, & è modico, quantum res poscet, acer-
vo 190

Tollam; nec metuam, quid de me judicet heres,
Quòd non plura datis invenerit. Et tamen idem
Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
Dis-

EPISTOLARUM LIB. II. 281

Discrepet ; & quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sum-
tum 195

Invitus facias, nec plura parare labores ;
Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda procul procul absit: ego, utrum
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus & i-
dem. 200

Non tumidis agimur velis Aquilone secundo ;
Non tamen adversis ætatem ducimus Austris :
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus : abi. Quid ? cætera jam simul
isto 205

Cum vitio fugere ? caret tibi pectus inani
Ambitione ? caret mortis formidine & irâ ?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Thessala rides ?
Natales gratè numeras ? ignoscis amicis ? 210
Lenior ac melior sis accedente senectâ ?
Quid te exempta levat spinis de pluribus una ?
Vivere si rectè nescis, decede peritis :
Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti :
Tempus abire tibi est : potum ne largiùs æ-
quo 215

Rideat ac pulset lasciva decentiùs ætas.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM

LIBER III.

AD PISONES.

Post A. U. C. DCCXXX.

De Arte Poeticâ.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, & varias inducere plumas
Undique collatis membris, aut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne ;
Spectatum admissi risum teneatis, amici ? 5
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Perfimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species ; ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas : 10
Scimus, & hanc veniam petimusque damusque vi-
cissim :

Sed non ut placidis coeant immitia ; non ut
Serpentes avibus gementur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque & magna professis
Purpureus, latè qui splendeat, unus & alter 15
Adsuitur pannus : cùm lucus & ara Dianæ,

Et

EPISTOLARUM LIB. III. 283

Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
 Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur ar-
 cus.

Sed nunc non erat his locus : & fortasse cupref-
 sum

Scis simulare : quid hoc, si fractis enatat exspes 20
 Navibus, ære dato qui pingitur ? Amphora cœpit
 Institui ; currente rotâ, cur urceus exit ?

Denique sit quidvis simplex dumtaxat & unum.
 Maxima pars vatium, pater & juvenes patre digni,
 Decipimur specie recti. Brevis esse laboro, 25
 Obscurus fio : sectantem lenia nervi

Deficiunt animique : professus grandia turget :
 Serpit humi tutus nimium timidusque procel-
 læ :

Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
 Delphinum sylvis adpingit, fluctibus aprum. 30
 In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.

Æmilium circa ludum faber unus & unguis
 Exprimet, & molles imitabitur ære capillos ;
 Infelix operis summâ, quia ponere totum
 Nesciet. Hunc ego me, si quid componere cu-
 rem, 35

Non magis esse velim, quàm naso vivere pravo,
 Spectandum nigris oculis nigroque capillo.

Sumite materiem vestris, qui scribitis, æquam
 Viribus ; & versate diu, quid ferre recusent,
 Quid valeant humeri. Cui lecta potenter erit
 res, 40

Nec facundia deferet hunc, nec lucidus ordo.
 Ordinis hæc virtus erit & venus, aut ego fallor ;
 Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici ;
 Pleraque differat, & præsens in tempus omittat.
 In verbis etiam tenuis cautusque serendis. 45
 Hoc amet, hoc spernat promissi carminis au-
 ctor.

Dixe-

Dixeris egregiè, notum si callida verbum
 Reddiderit junctura novum. Si fortè necesse est
 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum ;
 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50
 Continget : dabiturque licentia sumta pudenter.
 Et nova factaque nuper habebunt verba fidem ;
 si

Græco fonte cadent, parcè detorta. Quid au-
 tem ?

Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademtum
 Virgilio Varioque ? Ego cur, adquirere pauca 55
 Si possum, invideor ? cùm lingua Catonis & En-
 nî

Sermonem patrium ditaverit, ac nova rerum
 Nomina protulerit. Licuit semperque licebit
 Signatum præsentem notâ procudere nummum.
 Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos ; 60
 Prima cadunt : ita verborum vetus interit ætas,
 Et juvenum ritu florent modò nata vigentque.
 Debemur morti nos, nostraque ; sive receptus
 Terrâ Neptunus classes Aquilonibus arcet,
 Regis opus ; sterilisve palus dudum, aptaque re-
 mis 65

Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum :
 Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
 Doctor iter melius : mortalia facta peribunt ;
 Nedum sermonum stet honos & gratia vivax.
 Multa renascentur, quæ jam cecidere ; cadent-
 que 70

Quæ nunc sunt in honore vocabula ; si volet u-
 sus,

Quem penes arbitrium est, & jus, & norma lo-
 quendi.

Res gestæ regumque ducumque, & tristia bella
 Quo scribi possent numero monstravit Homerus.
 Versibus impariter junctis querimonia primùm, 75

EPISTOLARUM LIB. III. 285

Post etiam inclusa est voti sententia compos.

Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.

Archilochum proprio rabies armavit iambo :

Hunc focci cepere pedem grandesque cothur-
ni, 80

Alternis aptum sermonibus, & populares

Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.

Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,

Et pugilem victorem, & equum certamine pri-
mum,

Et juvenum curas, & libera vina referre. 85

Descriptas servare vices, operumque colores,

Cur ego si nequeo ignoroque, poeta salutor?

Cur nescire, pudens pravè, quàm discere malo?

Versibus exponi tragicis res comica non vult :

Indignatur item privatis ac prope focco 90

Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.

Singula quæque locum teneant sortita decentem.

Interdum tamen & vocem comœdia tollit ;

Iratufque Chremes tumido delitigat ore.

Et tragicus plerumque dolet sermone pede-
stri 95

Telephus ac Peleus ; cùm pauper & exul uter-
que

Projicit ampullas ac sesquipedalia verba,

Si curat cor spectantis tetigisse querelâ.

Non satis est pulchra esse poemata ; dulcia sun-
to,

Et quocunque volent, animum auditoris agun-
to. 100

Ut ridentibus adrident, ita flentibus adflent

Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est

Primùm ipsi tibi : tunc tua me infortunia læ-
dent.

Telephe, vel Peleu, malè si mandata loquêris,

Aut

Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia mœstum 105
Vultum verba decent; iratum, plena mina-
rum;

Ludentem, lasciva; severum, seria dictu.

Format enim Natura prius nos intus ad om-
nem

Fortunarum habitum: juvat, aut impellit ad i-
ram,

Aut ad humum mœrore gravi deducit, & an-
git: 110

Post effert animi motus interprete linguâ.

Si dicentis erunt fortunis absconâ dicta,

Romani tollent equites peditesque cachinnum.

Intererit multum Divusne loquatur, an heros;

Maturusne senex, an adhuc florente jûven-
tâ 115

Fervidus; & matrona potens, an sedula nutrix;

Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;

Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Ar-
gis.

Aut famam sequere, aut sibi convenientia sin-
ge,

Scriptor. Homereum si fortè reponis Achil-
len; 120

Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,

Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,

Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.

Si quid inexpertum scenæ committis, & au-
des 125

Personam formare novam; servetur ad imum

Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.

Difficile est propriè communia dicere: tuque

Rectius Iliacum carmen deducis in actus,

Quàm si proferres ignota indictaque primus. 130

Publica materies privati juris erit, si

EPISTOLARUM LIB. III. 287

Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;

Nec verbo verbum curabis reddere fidus

Interpres; nec desilies imitator in arctum,

Unde pedem referre pudor vetet aut operis
lex.

135

Nec sic incipies, ut scriptor cyclius olim:

Fortunam Priami cantabo & nobile bellum.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?

Parturiunt montes; nascetur ridiculus mus.

Quantò rectius hic, qui nil molitur ineptè!

*Dic mihi, Musa, virum, captæ post tempora Tro-
jæ,*

Qui mores hominum multorum vidit & urbes.

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lu-
cem

Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,

Antiphaten, Scyllamque, & cum Cyclope Cha-
rybdin.

145

Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,

Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:

Semper ad eventum festinat; & in medias
res,

Non secus ac notas, auditorem rapit; & quæ

Desperat tractata nitescere posse, relinquit:

Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,

Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

Tu, quid ego & populus mecum desideret, au-
di.

Si plausoris eges aulæa manentis, & usque

Sessuri, donec cantor, *vos plaudite*, dicat:

155

Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,

Mobilibusque decor, maturis dandus & annis.

Reddere qui voces jam scit puer, ac pede certo

Signat humum, gestit paribus colludere, & iram

Colligit ac ponit temerè, & mutatur in ho-
ras. 160

Imberbus juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis canibusque & aprici gramine cam-
pi ;

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque, & amata relinquere per-
nix. 165

Conversis studiis, ætas animusque virilis
Quærit opes & amicitias, inservit honori ;
Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda ; vel
quòd

Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet u-
ti : 170

Vel quòd res omnes timidè gelidèque ministrat,
Dilator, spe lentus, iners, pavidusque futuri ;
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, censor castigatorque minorum.

Multa ferunt anni venientes commoda secum, 175

Multa recedentes adimunt : ne fortè seniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles ;
Semper in adjunctis ævoque morabimur aptis.

Aut agitur res in scenis, aut acta refertur :
Segnius irritant animos demissa per aurem, 180

Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus

Digna geri promes in scenam ; multaue tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens :
Ne pueros coram populo Medea trucidet ; 185

Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus ;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in an-
guem.

Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Neve minor, neu sit quinto productior actu
Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi. 190

Nec

EPISTOLARUM LIB. III. 289

Nec Deus interfit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
 Actoris partes chorus, officiumque virile
 Defendat: neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducat & hæreat aptè. 195
 Ille bonis faveatque & consilietur amicè;
 Et regat iratos, & amet pacare tumentes:
 Ille dapes laudet mensæ brevis; ille salubrem
 Justitiam, legesque, & apertis otia portis:
 Ille tegat commissa, Deosque precetur & oret, 200
 Ut redeat miseris, abeat Fortuna superbis.
 Tibia non, ut nunc, orichalco juncta, tubæque
 Æmula; sed tenuis simplexque foramine pauco
 Aspirare & adesse choris erat utilis, atque
 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu: 205
 Quo sanè populus numerabilis, utpote parvus,
 Et frugi castusque verecundusque coibat.
 Postquam cœpit agros extendere victor, & urbem
 Latior amplecti murus, vinoque diurno
 Placari Genius festis impune diebus; 210
 Accessit numerisque modisque licentia major.
 Indoctus quid enim saperet liberque laborum,
 Rusticus urbano consultus, turpis honesto?
 Sic priscae motumque & luxuriam addidit arti.
 Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem: 215
 Sic etiam fidibus voces crevère severis,
 Et tulit eloquium insolitum facundia præceps:
 Utiliumque sagax rerum, ac divina futuri
 Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
 Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum, 220
 Mox etiam agrestes Satyros nudavit, & asper
 Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quòd
 Illecebris erat & gratâ novitate morandus
 Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex.
 Verùm ita risores, ita commendare dicaces 225
 Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo;
 Ne quicumque Deus, quicumque adhibebitur heros

O

Regali

Regali conspectus in auro nuper & ostro,
 Migret in obscuras humili sermone tabernas:
 Aut, dum vitat humum, nubes & inania ca-
 ptet.

230.

Effutire leves indigna traggædia versus,
 Ut festis matrona moveri iussa diebus,
 Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
 Non ego inornata & dominantia nomina so-
 lum

Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor ama-
 bo:

235

Nec sic enitar tragico differre colori,
 Ut nihil interfit, Davusne loquatur & audax
 Pythias emuncto lucrata Simone talentum,
 An custos famulusque Dei Silenus alumni.
 Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi qui-
 vis

240

Speret idem; fudet multum, frustra que labo-
 ret

Ausus idem: tantum series juncturaque pol-
 let;

Tantum de medio sumtis accedit honoris.
 Sylvis deducti caveant, me iudice, Fauni,
 Ne velut innati triviis, ac penè forenses,
 Aut nimium teneris juvenentur versibus um-
 quam,

245

Aut immunda crepent ignominiosaque dicta.
 Offenduntur enim, quibus est equus, & pater,
 & res:

Nec, si quid fricti ciceris probat & nucis em-
 tor,

Æquis accipiunt animis, donantve coronâ. 250
 Syllaba longa brevi subiecta, vocatur iambus,
 Pes citus; unde etiam trimetris ad crescere ius-
 sit

Nomen iambeis, cum senos redderet ictus
 Primus

EPISTOLARUM LIB. III. 291

Primus ad extremum similis sibi : non ita pri-
dem,

Tardior ut paulò graviorque veniret ad aures, 255

Spondeos stabiles in jura paterna recepit

Commodus ac patiens ; non ut de sede secundâ

Cederet, aut quartâ socialiter. Hic & in Acci

Nobilibus trimetris adparet rarus, & Ennî.

In scenam missus magno cum pondere versus, 260

Aut operæ nimium celeris curâque carentis,

Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.

Non quivis videt immodulata poemata iudex :

Et data Romanis venia est indigna poetis.

Idcircone vager, scribamque licenter ? an om-

nes

265

Visuros peccata putem mea ; tutus & intra

Spem veniæ cautus ? Vitavi denique culpam,

Non laudem merui. Vos exemplaria Græca

Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.

At vestri proavi Plautinos & numeros & 270

Laudavere sales ; nimium patienter utrosque

(Non dicam stultè) mirati : si modò ego & vos

Scimus inurbanum lepido seponere dicto,

Legitimumque sonum digitis callemus & aure.

Ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ 275

Dicitur, & plaustris vexisse poemata Thespis

Qui canerent agerentque, peruncti facibus ora :

Post hunc personæ pallæque repertor honestæ

Æschylus & modicis instravit pulpita tignis,

Et docuit magnumque loqui, nitique cothur-

no.

280

Successit vetus his comœdia, non sine multâ

Laude : sed in vitium libertas excidit, ac vim

Dignam lege regi : lex est accepta ; chorusque

Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

Nîl intentatum nostri liquere poetæ ; 285

Nec minimum meruere decus, vestigia Græca

Ausi deferere, & celebrare domestica facta,
 Vel qui prætextas, vel qui docuerè togatas.
 Nec virtute foret clarisve potentius armis,
 Quàm lingua, Latium, si non offenderet u-
 num.

quemque poetarum limæ labor & mora. Vos, 6
 Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod
 non

Multa dies & multa litura coercuit, atque
 Præfectum decies non castigavit ad unguem.
 Ingenium miserâ quia fortunatius arte

Credit, & excludit fanos Helicone poetas
 Democritus; bona pars non ungues ponere curat,
 Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
 Nanciscetur enim pretium nomenque poetæ,
 Si tribus Anticyris caput insanabile numquam

Tonsori Licino commiserit. O ego lævus,
 Qui purgor bilem verni sub temporis horam!
 Non alius faceret meliora poemata. Verùm
 Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis, acutum
 Reddere quæ ferrum valet, exfors ipsa secan-
 di.

Munus & officium, nil scribens ipse, docebo;
 Unde parentur opes; quid alat formetque poe-
 tam;

Quid deceat, quid non; quò virtus, quò ferat
 error.

Scribendi rectè, sapere est & principium & fons.
 Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere char-
 tæ:

Verbaque provisam rem non invita sequentur.
 Qui didicit patriæ quid debeat, & quid amicis;
 Quo sit amore parens, quo frater amandus &
 hospes;

Quod sit conscripti, quod iudicis officium; quæ
 Partes in bellum missi ducis; ille profectò
 Reddere

EPISTOLARUM LIB. II. 293

Reddere personæ scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vitæ morumque jubebo.
Doctum imitorem, & vivas hinc ducere vo-
ces.

Interdum speciosa locis, morataque rectè
Fabula, nullius veneris, sine pondere & arte, 320
Valdiùs oblectat populum, meliùsque moratur,
Quàm versus inopes rerum, nugæque canoræ.
Gratis ingenium, Gratis dedit ore rotundo
Musa loqui, præter laudem, nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus affem. 325
Discunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini, si de quincunce remota est
Uncia, quid superet? poterat dixisse, triens.

Eu! Rem poteris servare tuam. Redit uncia: quid
fit?
Semis. An hæc animos ærugo & leura pecu-
li 330

Cùm semel imbuerit, speremus carmina fingi.
Possè linenda cædro, & levi servanda cupressu.
Aut prodesse volunt, aut delectare poetæ;
Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, esto brevis: aut citò di-
cta. 335

Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Ficta voluptatis causâ sint proxima veris;
Ne, quodcunque volet, poscat sibi fabula credi;
Neu pransæ Lamia vivum puerum extrahat
alvo.

Centuriæ seniorum agitant expertia frugis: 340
Celsi prætereunt austera poemata Ramnes.

* Omne supervacuum pleno de pectore manat.

Stolidi nugatoris adulterinum carmen.

Omne

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
 Lectorem delectando, pariterque monendo.
 Hic meret æra liber Sosis, hic & mare tran-
 sit,

Et longum noto scriptori prorogat ævum. 345
 Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
 Nam neque chorda sonum reddit, quem vult
 manus ac mens;

Poscentique gravem persæpe remittit acutum:
 Nec semper feriet quodcumque minabitur ar-
 cus.

Verùm ubi plura nitent in carmine, non ego
 paucis

Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
 Aut humana parum cavit natura. Quid ergo
 est?

Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
 Quamvis est monitus, veniâ caret; ut citha-
 rædus

Ridetur, chordâ qui semper oberrat eâdem: 355
 Sic mihi qui multum cessat, sit Chærilus ille,
 Quem bis terve bonum, cum risu miror; &
 idem

Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
 Verùm operi longo fas est obrepere somnum.

Ut pictura, poësis; erit quæ, si propius stes, 360
 Te capiat magis; & quædam, si longius abstes.

Hæc amat obscurum; volet hæc sub luce videri,
 Judicis argutum quæ non formidat acumen:

Hæc placuit semel; hæc decies repetita pla-
 cebit.

O major juvenum, quamvis & voce paternâ 365
 Fingeris ad rectum, & per te sapis; hoc tibi
 dictum

Tolle memor: certis medium ac tolerabile rebus
 Rectè concedi: consultus juris, & actor

Cau-

EPISTOLARUM LIB. III. 295

Causarum mediocris abest virtute disert
Messalæ, nec scit quantum Cascellius Aulus; 370
Sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis
Non homines, non Dî, non concessere columnæ.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, & Sardo cum melle pa-
paver

Offendunt; poterat duci quia cœna fine istis: 375
Sic animis natum inventumque poema juvandis,
Si paulum summo decessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;
Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit;
Ne spissæ risum tollant impune coronæ: 380
Qui nescit versus, tamen audet fingere. Quid ni?
Liber & ingenuus, præsertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invitâ facies dicere Minervâ:
Id tibi iudicium est, ea mens. Si quid tamen
olim 385

Scripseris, in Metii descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras; nonumque prematur in
annum,

Membranis intus positis. Delere licebit
Quod non edideris: nescit vox missa reverti.
Sylvestres homines sacer interpretque Deorum 390
Cædibus ac victu fœdo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones.
Dictus & Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, & prece blandâ
Ducere quod vellet. Fuit hæc sapientia quon-
dam, 395

Publica privatis secernere, sacra profanis;
Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
Oppida moliri; leges incidere ligno.
Sic honor & nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. Post hoc insignis Homerus 400
Tyr-

Tyrtæusque mares animos in Martia bella
 Versibus exacuit. Dictæ per carmina sortes,
 Et vitæ monstrata via est; & gratia regum
 Pieriis tentata modis; ludusque repertus,
 Et longorum operum finis; ne fortè pudori 405
 Sit tibi Musa lyræ solers, & cantor Apollo.
 Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
 Quæsitum est. Ego nec studium sine divite venâ,
 Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
 Altera poscit opem res, & conjurat amicè. 410
 Qui studet optatam cursu contingere metam,
 Multa tulit fecitque puer; sudavit & alsit;
 Abstinuit Venere & Baccho. Qui Pythia cantat
 Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
 Nec satis est dixisse: Ego mira poemata pan-
 go: 415

Occupet extremum scabies: mihi turpe relin-
 qui est,

Et, quod non didici, sanè nescire fateri.
 Ut præco, ad merces turbam qui cogit emendas;
 Adsentatores jubet ad lucrum ire poeta
 Dives agris, dives positus in scœnore nummis. 420
 Si verò est, unctum rectè qui ponere possit,
 Et frondere levi pro paupere, & eripere atris
 Litibus implicitum; mirabor, si sciet inter-
 noscere mendacem verumque beatus amicum.
 Tu seu donaris, seu quid donare voles cui; 425
 Nolito ad versus factos tibi ducere plenum
 Lætitiæ: clamabit enim: Pulchrè, bene, rectè!
 Pallefcet; super his etiam stillabit amicis
 Ex oculis rorem; saliet, tundet pede terram.
 Ut qui conducti plorant in funere, dicunt 430
 Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; sic
 Derisor vero plus laudatore movetur.
 Reges dicuntur multis urgere culullis,
 Ac torquere mero, quem perspexisse laborant,

An sit amicitia dignus. Si carmina condes, 435
 Numquam te fallant animi sub vulpe latentes.
 Quintilio si quid recitares : Corrige, sodes,
 Hoc, aiebat, & hoc. Melius te posse negares,
 Bis terque expertum frustra ; delere jubebat ;
 Et male formatos incudi reddere versus. 440
 Si defendere delictum, quam vertere, malles,
 Nil ultra verbi, aut operæ infumebat inanis,
 Quin sine rivali teque & tua solus amares.
 Vir bonus ac prudens versus reprehendet inertes,
 Culpabit duos, incomitis adlinet atrum 445
 Transverso calamo signum ; ambitiosa recidet
 Ornamenta ; parum claris lucem dare coget ;
 Arguet ambigüe dictum ; mutanda notabit ;
 Fiet Aristarchus : non dicet : Cur ego amicum
 Offendam in nugis ? Hæ nugæ seria ducent 450
 In mala derisum semel, exceptumque finistrè.
 Ut mala quem scabies aut morbus regius urget,
 Aut fanaticus error, & iracunda Diana ;
 Vesani tetigisse timent fugiuntque poetam,
 Qui sapiunt : agitant pueri, incautique sequun-
 tur. 455
 Hic dum sublimes versus ructatur, & errat,
 Si veluti merulis intentus decidit auceps
 In puteum, foveamve ; licet : Succurrite, longum
 Clamet, io cives ; non sit qui tollere curet.
 Si quis curet opem ferre, & demittere funem ; 460
 Quis scis, an prudens huc se projecerit, atque
 Servari nolit ? dicam ; Siculique poetæ
 Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
 Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Æt-
 nam
 Infiluit. Sit jus, liceatque perire poetis. 465
 Invitum qui servat, idem facit occidenti.
 Nec semel hoc fecit ; neque si retractus erit,
 jam
 Fiet

Fiet homo, & ponet famosæ mortis amorem.
 Nec fatis adparet, versus cur dictitet; utrum
 Minxerit in patrios cineres, an triste biden-
 tal 470

Moverit incestus: certè furit, ac velut ursus
 Objectos cavere valuit si frangere clathros,
 Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
 Quem verò arripuit, tenet, occiditque legen-
 do,

Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo. 475

F I N I S.

Excudebat JACOBUS BETTENHAM.

*BOOKS printed for JOHN NOURSE at
the Lamb without Temple-Bar.*

I. **D.** Jun. Juvenalis & A. Persii Satyræ, ex optimis Codicibus recensuit, Notisque Selectissimis illustravit Thomas Marshall A. M. Editio Tertia cæteris Emendatior. 12°. Price 3 s.

II. Marci Hieronymi Vidæ Poemata quæ extant omnia. Quibus nunc primam adjiciuntur ejusdem Dialogi de Rei-publicæ Dignitate. Ex Collatione Optimorum Exemplarium emendata: Additis Indicibus accuratis. 2 Vols. 12°. Londini 1732.

III. Mulierum Græcarum quæ Oratione Prosa usæ sunt Fragmenta & Elogia Gr. & Lat. cum Virorum doctorum Notis & Indicibus. Accedit Catalogus Fœminarum Sapientia Artibus Scriptivæ apud Græcos, Romanos, aliasque Gentes olim illustrium, curante Jo. Christiano Wolfio in Gymnasio Hamb. Prof. P. 4to. Londini 1739.

IV. Nouvelle Methode pour apprendre facilement les Langues Françoisse & Anglois; par Mr. Rogissard. Nouvelle Edition, corrigée, & purgée de beaucoup de fautes. In French and English.

